14.964
VIII. 12

ANTEUSZ

Irta

Werner Gyula.

Első kötet.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA BUDAPESTEN.

L. olvasó
698. d

Egyetemes Regénytár.

Legkiválóbb hazai és külföldi regények gyüjteménye.

Egy-egy kötet bolti ára: **50 kr.** diszes piros vászonkötésben.

Minden kötet külön is megszerezhető és pedig minden könyvkereskedésben.

Egy-egy évfolyam 18 kötetből áll.

Az «Egyetemes Regénytár» diszes piros és olcsó kötteiből eddig 134 kötetet vagyis 7 évfolyamot bocsátottunk ki; a VIII. évfolyamot Ohnet György-nek «A vasgyáros» szerzőjének, legujabb rendkivül érdekes regényével kezdtük meg.

Vállalatunk megjelenési módját s előfizetési feltételeit alantabb közöljük, e helyen csak azt jegyezzük meg, hogy a uj évfolyam számára a legkitünőbb magyar és külföldi irók munkái vannak rendelkezésünkre. — Azt akarjuk, hogy vállalatunk nemcsak irodalmi szinvonalon álljon, de hogy annak valamennyi kötete valódi nyereségére szolgáljon a magyar regényirodalomnak

Jókai, Mikszáth, Beniczkyné, Bródy S., Herczeg F., Rákosi Viktor, tehát a magyar irók legolvasottabbjai részben már irtak, részben irni fognak regényeket a VIII. évfolyam számára, éppen igy a legjavát válogattuk ki vállalatunkban való közlésre a külföldi regényirodalmakból.

A mi uj és érdekes külföldön megjelenik, az előbb vagy utóbb, de belekerül az *Egyetemes Regénytár*-ba.

A gyüjteményben megjelent összes kötetek jegyzékét a következő oldalakon adjuk.

Köteteink ugyanoly időrendben és kiállitásban fognak megjelenni, mint eddig: havonkint egy teljes regény 1—2 kötetben, **jól olvasható szép tiszta nyomással, finom papiroson és diszes, piros vászonkötésben.**

Egy-egy kötet bolti ára 50 kr.

Minden kötet külön és bármely könyvkereskedésben megszerezhető.

Előfizetési ár postai bérmentes küldéssel: 20 kötetre 10 frt, 10 kötetre 5 frt, 6 kötetre 3 frt.

SINGER ÉS WOLFNER

könyvkiadóhivatala,

Budapest, Andrássy-ut 10. szám.

Jegyzéke az eddig megjelent köteteknek:

I. ÉVFOLYAM:

A bánya, Ohnet Györgytől, fordította *Fái J. Béla*, két kötet.

A lohinai fű, elbeszélés **Mikszáth Kálmántól és Egy éjszakára bezárva**, vig beszély **Welten Oszkár** német eredetije után, egy kötetben.

Beatrice házassága, angolból, **Hugh Conway**-től (F. J. Fargus), két kötet.

A jubilánsok, regény, irta **Tolnai Lajos**.

A halott, regény, irta **Feuillet Oktáv**.

Lise Fleuron, irta **Ohnet Gy.**, fordította *Fái J. Béla*, két kötet.

A kék fátyol, franczia regény, irta **Fortuné du Boisgobey**, két kötet.

A fülemile, irta **Petelei István**.

Nem! Irta **Wilkie Collins**. Regény, 2 kötet.

Violanta, regény, irta **Eckstein Ernő**, ford. *Fái J. Béla*.

Saját kezébe, regény irta **Beniczkyné Bajza Lenke**.

Egy csontváz elbeszélése, irta **Manuel Gonzales**.

Az úri körökben, regény, irta **Hamilton Aidé**.

II. ÉVFOLYAM.

A Croix-Mort grófnők, regény és **A hattyudal**, elbeszélés, irta **Ohnet György**. 2 kötet.

Élő halott, **Hugh Conway** regénye. 2 kötet.

Megölt lelkek, regény, irta **Margitay Dezső**.

Az özvegy, irta **Feuillet Oktáv**.

Magdurka öröksége, regény, irta **Abonyi Lajos**. 2 kötet.

Jung Helén, elbesz., irta **Lindau Pál**, németből fordította és bevezetéssel ellátta *Tábori Róbert*.

Sarah grófnő, irta **Ohnet Gy.**, ford. *Dr. Szíklay János*. 2 kötet.

Balassa Bálint, irta **P. Szathmáry Károly**.

A marquisné, regény, irta **Delpit Albert**, ford. *Fái J. Béla*. 2 kötet.

Első szerelem. — Kip-kop, irta **Turgenyev Iván**.

A fészek regényei, irta **Mikszáth Kálmán**.

Táborí posta, regény, irta **Carmen Sylva** (Dito és Idem), ford. *Fái J. Béla*. 2 kötet.

III. ÉVFOLYAM.

Ő az! Regény, irta **Beniczkyné Bajza Lenke**. 2 kötet.

A hitetlen, regény két kötetben, irta **Delpit E.**

Almanach 1888. évre, szerkeszti **Mikszáth Kálmán**. 2 köt. egyben.

Holdenis Meta, irta **Cherbuliez**, ford. *Ambrus Zoltán*. 2 köt.

Lég és föld. — Kitörölt évek. Két elbeszélés, irta **Kazár E.**

A tábornok úr fia. — A nevelő. Irta **Groller Bálduin**, ford. *Kaposi B.*

Akarat, irta Ohnet György ford. *Tóth Béla*. 2 kötet.

A legszebb herczegnő, irta P. Szathmáry Károly. Történeti regény Mária Terézia korából. 2 kötet.

A freskók, irta Ouida.

Blaisot kisasszony, irta Uchard Mario.

Emberek, irta Bródy Sándor. Elbeszélések.

Fehér éjszakák, irta Dosztojevszkij Tivadar.

IV. ÉVFOLYAM.

Az elvált asszony, regény, irta Csiky Gergely. 2 kötet.

„Ő“, irta Rider Haggard. Angol regény. 2 kötet.

Almanach 1889-re. 2 köt. egyb.

Álom, regény, irta Zola Emil, ford. *Fái J. Béla*. 2 kötet.

Szent Mihály, Werner E. regénye (8 kötet.)

A pénzes molnár, románcza, irta Abonyi Lajos.

Rameau orvos, regény, irta Ohnet György, ford. *Fái J. Béla*. 2 kötet.

A szivárvány, irta Kázár Emil.

A kis lord, irta Burnett F. H., ford. *Kárpáti János*.

Anjuta, irta Letneff P., ford. *Szavári A.* 2 kötet.

V. ÉVFOLYAM.

A hegység tündére, regény, irta Beniczkyné Bajza L. 2köt.

Faust orvos, regény, irta Bródy S.

Paulina, regény, irta Hugh Conway. 2 kötet.

Fenn és lenn, irta Herczeg F. 2 kötet.

Almanach 1890-re, szerkeszti Mikszáth Kálmán. 2 köt. egyben.

Az elitélt leánya, irta Daudet. 2 kötet.

A szív küzdelmei, olasz regény, irta Tarchetti H.

Felejthetetlen szavak. — Megosztott szív, irta Heyse P.

Utolsó szerelem, irta Ohnet György, ford. *Tóth Béla*. 2köt.

A ki a szivét a homlokán hordja, irta Jókai Mór.

Miss Rovel, regény két kötetben, irta Cherbuliez V. 2 kötet.

VI. ÉVFOLYAM.

A Pierre lelke, irta Ohnet Gy., regény két kötetben, forditotta *Fái J. Béla*.

Almanach 1891-re, szerkeszti Mikszáth Kálmán. 15 elbeszélés a legkiválóbb magyar iróktól (Jókai, Mikszáth, Berczik, Ágai, Dóczi.) 2 köt. egyb.

Curly egy színész története, irta Coleman John, angolból ford. *Szigethyné Szalay Erzsike*.

Lang és pénz, irta Beniczkyné Bajza Lenke. 2köt.

Művészbecsület, regény, irta Feuillet Octav, franczia-ból forditotta *Tóth Béla*. 2 köt.

A havasok alján, elbeszélések, irta Gyarmathy Zsigáné. Van benne négy gyönyörü elbeszélés Gyarmathynétől. Érdekes előszó József főherczegtől, s egy másik kedves, humoros előszóféle Mikszáth Kálmán-tól.

A vasgyáros (A hámoros), regény, irta *Ohnet György*, ford. *Fái J. Béla*. 2 kötet.

Isten hozzád szerelem, regény, irta Serao Matild, olaszból forditotta *Tóth B.* 2 kötet.

Ildeiné leánya, irta Mudrony Soma. 2 kötet.

Lázban, regény, irta Lindau Pál, németből forditotta *Tábori Róbert*.

A hivek, regény, irta Tinseau Leon, franczia-ból forditotta *Fái J. Béla*.

EGYETEMES REGÉNYTÁR.

ANTEUSZ.

REGÉNY

IRTA

WERNER GYULA.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

ELSŐ KÖTET.

BUDAPEST
KIADJA SINGER ÉS WOLFNER KÖNYVKERESKEDÉSE
Andrássy-ut 10.

VIII
L. elag. 5. f.
kgsd.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

14.964/VIII.12
24.930
R
1965
R
2

Hungaria könyvnyomda nyomása, Budapest, Váczi-körút 84.

I.

Az egyedi falusi kaszinóban elkártyázta Szentegyedi Gábor az idei termés árát, sőt néhány száz forinttal adós maradt. Játszás közben folyton ittak az urak, szőke hegyaljai aranyos fénye villogott poharukban, de czigányt a kaszinószolga nem kapott sehol, nem volt, a mi a társaságot tovább is együtt tartsa.

Szétmentek, ki merre látott. A más falubeliek fogatukra ültek, néhány pillanatig még hallatszott a kocsikerekek gördülése, végre hősünk egyedül maradt. Körülötte az apró zsellérházak mély álomba merültek, itt-ott vakkantotta el magát félálmában egy-egy kutya.

Világosodott. Erős harmat lepte el a pázsitot; vizslája elébe futott és nedves, rózsaszin orrát hozzádörzsölve vigan vinnyogott. Szobájába ment, hogy felvetett ágyába feküdjék, de a levegő nyomasztó, forró volt, feje fájt, vére lázasan lüktetett. Ott hagyta szobáját, a parkba indult. Kanadai nyárfák barátságosan bólintottak jó reggelt feléje; feszes, egyenes tartásu topolyafákon fekete varjak ültek;

virágágyak szines üveggömbjei, melyeken még rajta volt az éjjeli harmat, ugy tekintettek reá, mint megannyi könyben uszó leányszem.

Földig hajló vadkomló és szertekuszó szederinda akadályozta járásában. Bokrok, fák sötétebb szine, buján növő fü. meghivesült levegő s apró legyek, érczszinü bogarak csapata elárulta, hogy közel van a folyam. A Tiszának mesterségesen levezetett holtága folyt a kert alján. Füzfáktól mélyen beárnyalva, csaknem mozdulatlanul pihent sötétszürke tükre, könnyü köd lebegett a part egész hosszában a meder felett. Szentegyedy gyorsan levetkezett, egy pillanatra fázósan összereszketett éjszakázástól kimerült teste, aztán karját kinyujtva beledobta magát a vizbe, lemerült benne mint a kő, néhányszor körüluszott vagy száz lábnyi helyet és felfrissülve, megifjodva, felvidulva került ki a jéghideg hullámok közül.

Fejfájása megszünt, idegei lecsillapodtak, eszéről tisztult a mámor, de nagy álmosság vett rajta erőt.

II.

A méhes előtt, a hársfa alatt feküdt le. A méhes négyszögletü üvegablakai mögül meglátszottak a kasok; a méhek kedvéért széles ágyakba ültetett virágok erős szaga feléje szállt és fölötte — mintha altatnák — halkan mozogtak a falevelek.

A nap feljött, aranyos verőfény kicsalta a méheket, az ágak közt rejtőző rigók megszólaltak,

az egész kerten valami észrevétlen mozgás futott keresztül és hősünk, jobbkezét feje alá téve, egészséges álomba merült.

Néhány órát alhatott igy, mikor a méhes felé karcsu tizenhat éves leányka jött. Széles karimájú szalmakalapja piros szalagon a hátára volt csuszva, hófehér kötényke volt előtte, kezében fonott kosarat hozott. Szoknyáját illedelmesen fogta össze, a hol nagyon harmatos volt a fü. Veteményekközött lépdelt, nagy, duzzadt paradicsomok bambán nevettek rá szigoru karóik mellől, a zöld bab alattomos szárai belekapaszkodtak ruhájába, nem akarták elbocsátani soha többé. Néhol felemelte a fazekakat, melyek alatt nemesfaju turkesztánok vonták meg magukat, a csipős éjszakai hideg elől; máshol elszabaditott egy hajlékony ágat, mely erősebb ágak közé bonyolódva, bizonyára kényelmetlenül töltötte a hosszú éjszakát.

Meg se lepődött, mikor a hársfa alatt megpillantotta az alvó férfit, csak arczáról tünt el a pirosság és tekintete lett komolyabb.

Kertiszékre ült, szemközt vele, és kedvére nézegette a megsoványodott, szép arrczot, a rendetlen, fekete, szinte kékesbe játszó hajat, az egész kimerült embert, a mint igy lábainál elterülve az igazak álmát aludta

Egy óra telt el, a leány szemeit le se vette a szép férfias arczról, s a mint a nap egy pillanatra felhő mögé bujt, és az egész alakról eltünt a lombokon átszürődő napsugár, ijedtében felsikoltott, oly hidegnek, fakónak, elváltozottnak látta a

férfit a megváltozott világításban. Mintha holttest feküdnék előtte a fűvön. Szentegyedy kinyitotta szemét és felugrott. Csak lassan szedte össze magát, azután, mintha valami hirtelen világosság érte volna, lábaihoz ült, égő fejét a lány puha, kicsiny kezéhez támasztotta és igy szólott.

— A vérem okozta, más mentséget nem tudok. Ez az átkozott Szentegyedy-vér, mely olyan mint a sustorgó, kénköves földalatti forrásvizek! A régi nóta megint: kártyáztam és vesztettem.

— Sokat?

Hangjának lágy, megnyugtató csengése volt, fekete szemét bátoritólag függesztette reá a leány.

— Sokat, nagyon sokat s még adós is maradtam. Mindig felteszem magamban, hogy a játék ördögének ellenállok. Akaratom ellen huz a zöld asztalhoz valami delejes erőszak, melynek ellenállani nem tudok.

A leány gyöngéden válaszolt.

— Nem itéllek el Gábor, csak sajnállak, hogy te sem tudsz hová lenni ama nagy, titkos szomoruságtól, mely titeket férfiakat gyötör. Minél nemesebben és mélyebben érez közületek valaki, annál többet szenved. A fájdalomtól lesztek korhelyek és kártyások.

Szentegyedy Gábor megrázta fejét s halkan felelt, mintha gyónna.

— Az egész ország temető: mindenki szomorú benne. Az emberek szeméből látom, hogy mindeniknek halottja van s maga is élőhalott. Az élet teher, pedig az erdő tele van vaddal és min-

den évben ellepi a friss, csillogó hó az utakat, melyeken világosan meglátszik a vadak nyoma. Van házunk, családunk, van égő gondunk, foglalkozásunk, mit áhitunk hát?

Hangja tompa lett, fáradt szemét lezárta, néhány perczig meg se mozdult.

— Valami változást, szelet, vihart, katasztrófát, mit tudom én mit várok? de valaminek történni kell.

Egész teste megrázkódott, mintha valami belső, kitörő zokogást tartóztatna vissza. Kezével elfödte arczát, aztán megcsókolta a leány kezét.

Körülöttük rigók fütyültek, hársfa illatozott, aranyszárnyu méhek döngicséltek.

Gábor érezte hogy nagy távolság van közte s e tiszta lelkü, ártatlan, fiatal leány között. Házukban két uri nő él, anyja és Mária. Mily mások a nők, mint a férfiak! Rajtuk nem látszik meg az a nagy, általános hervadás, mely e korszak férfiainak szivét, lelkét előveszi. Csak oly kötelességtudók e nehéz napokban, mint anyáik voltak a nemzeti ébredés idején. Kedvvel végzik ezernyi munkájukat a háztartásban; szőnek, fonnak, varrnak, gazdálkodnak; felnevelik gyermeküket; nem esnek kétségbe a haza sorsán, s mig férjük és fiaik búba, bánatba merülve pazarolják vagyonukat és egészségüket: a nők, ezek az igazi hősök, vidáman használják fel a jelent, hogy csendben, zajtalanul felépitsék rá a jövőt.

Ilyen gondolatok vonultak át Szentegyedy lelkén, a hogy nézte a leányt, a ki mellőle föłkelve,

kosarát tele szedte zöld borsóval. A mint a fák közt ide-oda mozgott, hol árnyékban volt, hol vakító világosság esett reá. A fény és árnyék e váltakozó játékában könnyen és elragadó kedvességgel járta végig a veteményes ágyakat s mind távolabbról látszott világos szinü, nyári ruhája, mint valami földre szállt bárányfelhő.

Hősünk oly mélységes békét érzett szivében, a minőt a következő években soha.

III.

Szentegyedy Gábor (a fiatal Szentegyedy Gábor apja) elhalt, 45 esztendei megelégedett élet után. Háza ugy volt berendezve, mint azok a méhkasok, melyeknek közelében regényünk kezdetén fia egy áttombolt éjszaka fáradalmát aludta ki: felesége uralkodott benne, az anyakirályné.

Jól táplált, sőt igen kövér uriasszony volt az anyakirályné. Áldott jósága daczára mindent elkövetett, hogy félelmessége hirét növelje, mindig sötét ruhában járt, homlokát fenyegetően vonta össze, röviden beszélt és kezében könnyen megmozdult sodrófa, főzőkanál, seprünyél, a női uralom e kipróbált fegyverei.

Be kell vallanom, hogy Szentegyedyné ezen fáradozásának nem volt foganatja. Nézését, egész vonzó arczát hiába igyekezett félelmessé tenni erőltetett indulatossággal és sötét haraggal.

Mintha rosszul befüggönyözött ablak volna: mindenütt kifénylett szivének belső, tiszta világos-

sága. Háznépe szerette, cselédei tüzbe mentek volna érte, ellesték minden gondolatát és bajukban-bánatukban bizalommal fordultak hozzá.

Az emberekben kimondhatatlan vágy lakik, jobbaknak látszani, mint a minők; Szentegyedyné meg ugy érezte jól magát, ha a szokásaival még ismeretlen, vadonatuj cseléddel elhitette, hogy háza tigrisbarlang, melyből nem visznek ki nyomok.

Fia világosan emlékszik rá, hogy vele szemben is a mesterséges rémitgetések fogásával élt, a mivel nem ment semmire, mert összevont szemöldei daczára folyton körülötte volt, nem tudott elaludni, ha áldott kezét nem foghatta s reggel, a mikor szeme kinyillott, anyja édes tekintetével találkozott legelőbb, melyet, — a tettenért szinleló — mindig bizonyos zavarral igyekezett szigoruvá és fenyegetővé változtatni.

Az idősebb Szentegyedy kedves ur volt, kék szemei oly szelidek és félénkek, mintha tizenhat éves leány szemei volnának; mindig mosolygott, beszéde mindig tele volt édességgel és zsebe czukorkákkal. Nem emlékszem, hogy valakivel veszekedett volna. Szemében neje valami magasabb, a föld alacsony gőzkörén felülemelkedő teremtés volt, kinek minden kivánatát tiszteletben kellett tartani, a kinek erős akarata, az ő bátortalan, ingadozó, könnyü életcsónakát vezetni és irányozni látszott, a csapkodó hullámok között. Ha ugyan lehet hullámzásról beszélni az oly életben, mely jól berendezett alföldi birtokon, kényelmes uri házban telik el.

A háztartás gondjai Szentegyedynére nehezedtek, a külső gazdálkodást tiszttartó vitte; férje csak ujságát olvasta, látogatásokat tett és vendégeket fogadott. Néha lóra ült (még mindig egyenesen ült a nyeregben) gyakran kikocsizott, vagy átment a szomszéd kisvárosba, hol néhány napot barátainál töltött. Hazajövet jókedvüen ijesztgette feleségét, hogy szép, fiatal, ruganyos szinésznőkkel volt dolga, kiknek virágbokrétákat és gyémántos ékszereket vett.

A nő szeme fellángolt a boldogságtól, hogy férjét megelégedettnek és vidámnak látta, apróra kikérdezgette a kisváros legfrissebb pletykáiról, megtudakozta, rokonainak hogy szolgál becses egészségük? mint érzi magát a katolikus püspök, a kit nagyra becsült s a ki bérmáló körutja alkalmával hozzájuk szokott szállni? Négy fehér lótól vont aranyos hintóját, melyen hátul selyembojtba kapaszkodva, két meggyszin huszár — mint szárán az érett meggy — függött, nem felejti el hősünk soha.

Szentegyedy mindig kifogástalanul öltözködött.

A ruhaszöveteket mindig neje választotta meg, a szabóval ő pörölt, ő tartotta rendben a ruhatárat, hol a tubákszintől kezdve a sötétliláig minden szin képviselve volt. Reggel a szobalány jelentette, hogy szép idő van, vagy hogy esik, mire kiválasztotta a reggeli toalettre szánt ruhadarabokat, s férje abból tudta meg, milyen idő van odakint.

Ha világos szinü nadrágot talált ágyafejénél,

vigan felkelt, felhuzta a redőnyöket és bebocsátotta a napfényt, a tavasz illatát, frisseségét. Bizonyos szinekre a fal felé fordult és tovább aludt, mert tudta, hogy kint zuhogva esik az eső, feláznak a hófehér utak, gyékényes szekerek vánszorognak a nagy sárban, s hogy szomoru az élet odakint, az ólomszinü égbolt alatt.

Külön jelentősége volt a nyakkendőknek, azokból ismerte meg nejének lelki állapotát. Voltak szinek, melyek derült jókedvet, megelégedést, örömet jelentettek. Más-más szine volt a bánatnak, lehangoltságnak, boszuságnak s haragnak. A kékszin azt jelentette, hogy jól aludt, a fehér azt, hogy rendkivül békés hangulatban ébredt fel, a fekete azt, hogy bal lábbal kelt ki az ágyból. A lángpiros szin az égő haragot, a vihart jelentette. Ilyenkor férje megértette a néma üzenetet, halkan felöltözködött, reggelijét szobájába hozatta, parancsot adott, hogy a két szürkét fogják be, lopva lesompolygott a lépcsőkön, kocsiba ült, s csak innen, biztos menedékéből kiáltott be jóreggelt nejének, ki a konyhában a cselédekre pattogott.

Egész nap nem jött haza, valamelyik barátjánál ebédelt, elvitatkoztak az ország dolgáról, a hosszu délutánt tarokkozással és ivással huzta ki és este ajándékkal megterhelve érkezett haza. Fia zsebeit telerakta nyalánksággal s magától futó kis gőzössel lepte meg, mely zörögve rohant végig a puha szőnyegen.

Ekkép hallgatag megegyezés volt férj és nő közt, hogy egymásnak nem okoznak kellemetlen

napot. A nyakkendő színében rejlő hadüzenetet Szentegyedy mindig megértette és neje sohasem felejtette el ily szokatlan módon figyelmeztetni a ház látható fejét, hogy uralma e napra megszünt, fusson birodalmából, mint koronájától megfosztott, számüzött király.

A kis Gábort bizony e harczias asszony s ez a békés férfi közös akarattal elkényeztették. Nem engedték a világért sem, hogy feje tele legyen nehéz tudománynyal, ő hát kedvére futkosott a harmatos mezőkön, megmászta a kert legmeredekebb nyárfáit, a veréb fészekért, félelem nélkül ráült a Betyár meg a Villám sima, forró hátára s a szabad levegő, a tavaszi napfény ugy át meg átjárta nyakát, arczát, mezitelen kis lábszárát, hogy fekete lett tőle, mint az ördög s oly napsütésszaga volt, mint az érett császárkörtének.

Tiz éves korában atyja kijelentette a reggelinél, hogy itt az ideje, hogy fia megtanulja mindazt, a mire szüksége van egy gentlemannek (ezt az egy angol szót tudta, s e nagy nemzetet egy roppant rövidáru-kereskedés tulajdonosának nevezte és nem sokra becsülte).

Ettől kezdve Gábor lovagolni, uszni, vivni tanult. Rendkivül szerette a szelet, mikor a fák siránkozva hajlodoztak és az ablakok megrázkódtak, mintha a háznak a hidegtől a foga vaczogott volna. Ilyenkor örömest lovagolt szemközt a széllel, kis fekete lovának sörénye vadul röpködött, s a lovast a levegőnek ez a fénylő, hideg, folytonos hullámzása boldoggá tette.

Szeretett fürödni a Tiszában, melynek szőke hullámai annyiszor tovaragadták; melynek siró nádasaiban egész madárvilág rejtekezett; füzeseiben kicsiny halászkunyhók bujtak meg, melyekben füstös bográcsok függtek a tüz felett, s aranyszinü lében, étvágyat ingerelve főtt a fehér husu hal.

A meddig a szem ellát, barátságos falvak templomtornya csillog; a végtelen gabonaföldek érő kalásza, mint tovairamló aranyos hullám megmozdúl a legkisebb szélben és a kalászok szárai halk pengéssel ütődnek össze, mintha valahol a közelben aranypénzt olvasnának.

Estefelé, ha már a nap leszállt, a Tisza lassan elborult. Füzfák árnyékában egész hangversenye keletkezett a nyugvást kereső gémeknek, a tárgyak alakja, éles szögletei elmosódtak s valami vörhenyes, szürkés homály fogott be mindent.

Tanitója ebben a tájban szeretett leginkább fürödni. Gábor is kiment vele a folyóhoz, ügyelt levetett ruháira és ijedten szólitotta nevén, ha uszásának hangját nem hallotta s ha halvány, fekete feje teljesen eltünt a félelmes sötétségben.

Holvilágos estéken, a kert fái alatt járkálva, mig fejük felett csillagok ragyogtak, tanitója szomoru történeteket beszélt a magyar előidőkből. A falu elcsendesedett, a házak ablakai egyenkint elsötétedtek, csak a fonóból hallatszott szerelmes lányok dala.

Ilyenkor — mintha ez ivadékról ivadékra átszállott szomoru dalok kétségbeejtenék — hazánk történetének leggyászosabb lapjait vette elő. Tompa,

gyönge hangja ugy illett e történetekhez. Beszélt az ezeréves szenvedésről, mely népünk jellemének mélységes komolyságában visszatükrözik ; elősorolta a vesztett csatákat, török és német hadak égetéseit, az örökös belviszályokat, a szellemi sülyedést, az erők rohamos hanyatlását, a nemzeti vérmérgezést, a lassu, bizonyos halált. Gábor fiatal szivét felzavarták e siralmas elbeszélések, párnái nedvesek voltak a sok sirástól, álmatlanul, lázas fejjel hánykolódott ágyán és éjjelenkint Mohácsról álmodott. Ott nyargalt a vitézek között, paripája vérben gázolt, látta a magyar hadak levágatását, a győzelmes törökök diadalmas előnyomulását... aztán egyedül maradt, elhagyott pusztaság közepén, szakadó, jéghideg esőben, mely egyenkint oltotta ki a vidám őrtüzeket...

Ily nehéz álmok után kimerülve ébredt fel, soványodni kezdett, étvágya nem volt. Anyja rájött a baj forrására s a tanitót elküldötték. Az első két napon sokat sirt utána, de más jött helyébe, széles vállu, szőke, szeplős legény, a kinek harsány nevetése felverte a házat, ezerféle jóizü kópéságot követett el és Gábort ugy elfoglalta egész nap, hogy soha sem ért rá szomorkodni és ábrándozni.

Szentegyedy, az apa, fél év mulva meghalt és fia nevelése egészen az anyjára maradt. A szomszéd kisvárosban elvégezte iskoláit, azután hazajött gazdálkodni. Néhány rossz termés, a fiatal ur bő költekezése és kártyázása nagyon megcsökkentették a jövedelmet.

A hajdan er lyes hölgy, a ki férje halálát nagyon szivére vette, ellenállás nélkül rabja lett fia akaratának. Magához vette Máriát, Gábornak unokahugát és kedves terve volt, hogy férj és feleség váljék belőlük. Csodálatos, hogy tettvágyó, erélyes lelke, mely soha sem törődött azelőtt azzal, a mi a háta mögött volt s mindig a jelennel, a napi gondokkal foglalkozott, férje halála óta mindig a temetési napra gondolt vissza, melyen élete társát levitték a családi sirboltba, ősei közé.

A napok, mint egy jól szabályzott folyó hullámai, lassu egyformasággal hömpölygnek fova; csak azoknak a hullámoknak emléke marad meg bennünk, melyek a megszokott mederből kicsapva, szilaj tavaszi áradás módjára elöntik gyümölcsösünket és magukkal ragadják virágainkat.

IV.

Délben váratlanul megérkezett Szentegyedyné bátyja, nyugalmazott huszáralezredes. Már a kocsiból kiáltozta:

— A fiadat talán még most is a kötényed mellett tartod, Mircza? — ez a név még kislánykorából maradt az özvegyen. — Talán még szopik a kis fattyu, hogy nincs lelked elválasztani?

Középmagasságu, rózsás arczu katona volt, haját és kurtára nyirt bajuszát festette: csupa pomádé, csupa ruganyos feszesség, volt az egész ember.

Karját nővére derekára tette és enyelegve beszélt hozzá.

— Hová lett a darázskarcsu derekad, Mircza? Szakasztott ilyen voltál, mint ez a kis, fiatal teremtés, a ki melletted áll. Ez Marika, ugy-e? a Mária név nagyon ünnepélyes és nem illik ilyen fekete szemü, rózsás gyermekekhez, mint a kicsi hugom.

Mindkét arczát megcsókolta a piruló leánynak és szabadon lévő karját felajánlotta neki.

— No még csak a fiu hiányzik, mondá, de ne is kerüljön a szemem elé. Ki hallott már olyant, hogy a Szentegyedy-család sarja itt rozsdásodik meg a Tisza nedves levegőjében? Akkor is ráér paraszt életet élni, ha nyugalmazott tábornok lesz belőle

Vidáman beszélgetve mentek fel az ebédlőbe. Itt már fel volt teritve. A gondosan lezárt redőnyök hüvös homályt terjesztettek s e homályt kedvesen enyhitették a hófehér abrosz, az ezüst evőszerek, metszett kristály-palaczkok s a felnyitott pohárszék, szépen sorba rakott üvegedényével.

Az alezredes leült a diványra és maga mellé vonta a két nőt.

— Kicsi babám, nyiss ki legalább egy ablakot. Öreg kat na vagyok, nem félek, hogy lányarczomat megsüti a nap. Na, halljátok, ti ugyan szépen elkényeztetitek Gáborkátokat, még a széltől is óvjátok. Nem selyemszoknya ő, hogy kiszivja féltett szinét a nap, se nem fülemile, hogy homályban kelljen tartani, hogy jobban énekeljen.

Mária pirulva beszélte, hogy Gábor nyulra ment vadászni s csak este jő haza. Addig is a

bácsi az ő társaságukban kénytelen unatkozni. Gábor különben nem puhult el, a legszilajabb lovakra ül, lovait mindig maga hajtja és télen, a frissen leesett nedves hóban fél napig is eláldogál, ha vadra lesbe megy. A félhomály nem azért van, mintha a napsugártól Gábornak a szine kimenne, (bár igaz, hogy az arcza halvány néha) hanem a mama szemeiért van, melyek a sok sirástól meggyöngültek.

Itt szeretetteljesen tekintett az özvegy urnőre és kezére hajolt, hogy kétszer-háromszor megcsókolja.

Szentegyedyné is védelmére kelt fiának. Lassan, bánatosan beszélt, bátyja megütődve hallgatta. Hova lett erős, csengő hangja, délczeg főhordása, parancsolásra termett egész valójának hatalma?

— Egyetlen fiam van, bátyám, mindennap azért imádkozom, hogy az Isten tartsa meg őt. Féltem, dédelgetem, az igaz, de ő azért erős, edzett, nagy. A féltés az én bánatos szivemnek jól esik és neki nem árt, hát miért ne félteném?

Az öreg katona nem volt barátja az érzékeny jeleneteknek, bár jó szive volt.

— Jól van, jól, Mircza, a világ leggyöngédebb anyja vagy. Hanem teringettét, éhes vagyok, mint a farkas és inycsiklandó pecsenyeszag ütötte meg az orromat, mikor a konyha mellett eljöttünk. Nehezen esik egy perczre is megválni tőled, kicsi babám, olyan kedves vagy, nyiló rózsák közé hullt két fekete szemeddel, de lekötelezed kövé-

telő gyomromat, ha utána nézesz, a szakácsnétok nem ült-e a seprünyélre s nem ment-e el a boszorkányok diszgyülésére, cserbenhagyva kappanhájas levesét és pompás nyársonsültjét?

Mária felkelt, zajtalanul ment át a szobán, mint valami óvatos egérke. Alig tette be az ajtót, az alezredes hamisan hunyoritott és feketére festett bajuszát pödörgette.

— A drágalátos fiadnak szántad, ugy-e, Mircza? Egészséges, szép leány, igazi race. Hanem az urfit el kell bocsánatod előbb a köténved mellől, hadd lásson világot. Nem lehet az, hogy egy Szentegyedy ne lásson mást a faluja tornyánál, és ne ismerjen más nőt a feleségénél. El kell neki menni idegenbe, Mircza, rangot, hirt, dicsőséget kell haza hozni ősei fészkébe. Hadd legyen katona, hadd éljen olyan életet, mint a sátoros czigányok, könnyelmü asszonyok felett aratott könnyü diadalokba hadd unjon bele, hogy annál jobban megbecsülje a boldogságot: a kis baba tiszta, változatlan szerelmét és sirigtartó hüségét. Azt akarod mondani hugom, hogy én sohasem untam bele a czigányéletbe és sohasem raktam fészket valami árnyas berekben? Attól tartasz, hogy a fiad is ugy tesz? Félsz, hogy megszokja az egyenruha fényét, ha látja, hogy a huszár közkedveltségü aranyos pénz (azt nem mondom, hogy aranypénz), mely kézről-kézre jár a szép asszonyok pénzpiaczán? Én . . . az más. Nekem nem volt senkim, nem volt egy édes, szép leány, egy hüséges, angyali sziv, a ki hajlandóságot érzett volna

megváltani, rabul ejteni engem. Volt egy . . . de szépsége nagyohb volt hüségénél. *Ez* a kis baba (itt fejével a belépő Máriára mutatott s hangját meghalkitotta) hatalmasan fogja haza vonzani a fiut; aztán az ősi fészek, a honvágy, mely mint valami nagy betegség, hirtelen tör ki idegen országban rajtunk! Az ember nem olyan, mint a folyó, mely sohasem tér vissza többé a völgybe, a honnan forrása ered. Olyan, mint a feldobott kő: a maga sulyánál, ösztöneinél, vágyainál, szive sulyánál fogva, oda visszahull, a honnan feldobták.

E beszéd alatt Szentegyedyné mozdulatlanul ült helyén, szemeit nem bátyjára, hanem a levegő egy pontjára függesztette. Látszott rajta, hogy zavart gondolatokkal küzködik s hogy Mária belépése, a ki bejelentette, hogy kész az ebéd, nagy megkönnyebbülésére szolgált, mert nem kellett azon melegében válaszolni.

V.

Az ebéd vidáman folyt le. Az alezredes kaczagtató történetkéket beszélt s minden alkalommal kimutatta hódolatát a „kis baba“ iránt. A leánykának megsugta éles ösztöne, hogy ez az udvarias formákban jelentkező és szerfelett lovagias hódolat, őt mint Gábornak szivevélasztottját illeti, hogy ez a hódolat a Gábor személyétől el nem választható. E gondolatra szivét izgalom fogta el s egy-egy gyöngéd czélzásra, mely szivébe furó-

dott, mint az ellőtt nyil (ugy, hogy kimondhatatlanul édes seb, boldog fájdalom támadt utána), minden ok nélkül felugrott helyéről, hallatlan mennyiségü kenyeret vágott, vagy egyéb foglalkozást keresett a pohárszéknél, csakhogy elrejthesse arczocskájának ujra meg ujra nyiladozó piros rózsáit.

A fiatal vadász nem ült köztük a behütött boroktól csillogó asztal körül, mégis szüntelenül ott volt gondolatukban, beszédükben és a társalgás nagyobbrészt az ő magas személyisége körül forgott. Ő felsége Gábor király uralkodott itt e kis, bizalmas társaság érzelmei felett, kik vele tették kellemessé ebédjüket, mig a félhomályban a kakukos óra harsányan ütött s a diványon a beszabadult macskának, Mária kedvenczének villámos zöld szemei fénylettek.

Ebéd vége felé az alezredes rendkivül homályos felköszöntőt mondott, melyben reményét fejezte ki, hogy a megpróbáltatás napjai után ragyogó boldogság következik a családra s a távollét csak szorosabbra fogja füzni két fiatal, nemes szív barátságát, mondhatná, még ennél is bizalmasabb természetü vonzalmát. Ez esetben ő hozzájuk költözik s ezer örömmel rendelkezésére bocsátja bajuszát, esetleg orrát és fülét, bizonyos mindenekfelett kedves Hüvelyk-Matyik tépázó szenvedélyének, és sirásukat — őszintén mondja — szivesebben elhallgatja napestig az ezredtrombitás igazi müvészettel kezelt fortissimóinál.

Ez a titokteljes pohárköszöntő nyugtalanság-

gal töltötte el az urasszonyt és Máriát; s alig várták, hogy az alezredes délutáni álomra hajtsa fejét, hogy jól kisirhassák magukat.

Az alezredes ur nem feküdt le, hanem megismertette a hölgyeket abbeli szándékával, hogy öcscseurát felkeresi. E szokatlan vállalkozást avval mentegette, hogy az utóbbi időben nagyon elromlott jó huszárvére s valami méla kórság hosszu gyaloglásokra kényszeriti, holott volt idő, a mikor gyalogjáró katonáról azt tartotta, hogy a huszárnak csak a lova jár gyalog.

Márton, a kocsis, megmutatta a három topolyafát, honnan a nagyságos ur hat órakor reggel elindult. Az alezredes találomra a jobboldali utra tért s csakhamar elérte a tarlót. Minden be volt már hordva, csak a tengeri volt még lábon, a szél összezörrentette hajladozó, magas szárait. Az alezredes vigyázva fejtette szét bajuszos csövét, ugy, hogy a száraz, halvány héj közül kisárgult az érő szemek aranyszine.

— Hasonlit a kis baba hajához, mondá, és elgondolkozott a kisleányról, a kinek ő fájdalmat fog okozni, ha ráveszi öcscsét, hogy elhagyva faluját, vesse magát egy kissé a nagyvilági élet hullámaiba. Egy kis tengeri fürdő az egész, mely felfrissiti, megedzi, megfiatalitja az embert.

Hogy a hullámok örökre elragadhatják övéitől, vagy valami mosolygó örvényben otthagyhatja fiatal életét s hogy holttestét a tenger varjui, vijjogó sirályok lepik el — ilyesmire férfinak nem is szabad gondolni.

Az őszi szántások szélén nehány fa állott, béresek számára ültették, kik árnyékában megvonulhattak és ökreiket kifoghatták, ropogó, friss füre bocsáthatták. Itt találta öcscsét, két nyul volt tarisznyájában, ő maga fához támasztotta hátát és összefont karokkal merően a földre nézett, puskája ágra volt akasztva, zsemlyeszinü vizslája előtte feküdt s egy perczre sem vette le topázszinü, okos szemeit gazdája arczáról.

Oly mélyen elmerült Szentegyedy Gábor aggódó gondolataiba, hogy észre sem vette nagybátyját, mig az nyakon nem kapta s összevissza nem ölelte.

— Ez aztán a váratlan öröm, bátyám, mondá Szentegyedy Gábor és melegen megszoritotta az alezredes kezét.

Az alezredes figyelmesen vizsgálta öcscse megsoványodott, szomoru arczát, csüggeteg tartását, éjjelezésektől vörös szemhéjját.

— A zsákmány nem valami nagyszerü, mondá hosszabb szünet mulva, a két nyulra mutatva, pedig ez a tarló csak ugy hemzseg a nyultól. Te vadászó Hamlet, unokahugod igen szép leány. Hagyd a töprengést, édes öcsém, mert én azért jöttem, hogy kötelességedre emlékeztesselek.

— Mi más kötelessége van most a magyarnak, szólt az ifju bánatosan, mint némán türni ellenségeinek bántalmait, vigyázni, mikor szünik meg leigázott nemzetének, — e nagy haldoklónak — utolsó érverése.

— No no, öcsém, felelt vigasztalólag az öreg, annyira még nem vagyunk. Az ördög vigye a politikát s a ködös elméleteket — azokhoz nem értek; de annyi történelemre mégis tanitottak, hogy életképes nemzet a magyar s a mi viszálya van uralkodójával, majd szép szerével elintézik . . . Csak az istenért, hagyjátok abba azt a ti haszon nélkül való busongástokat és ne üzzétek szenvedélylyel a malom alatt való politikát.

Ne legyetek Hamletek, mert ez sohasem volt természete a magyarnak. Szántsatok, vessetek, arassatok, házasodjatok meg és neveljetek fel egy egész fészekalja gyermeket. A politikai pályák el vannak zárva előttetek, tehát legyetek katonák, szerezzetek magatoknak dicsőséget, hirnevet, magas állásokat. Éljetek, egyszóval, mert az a ti örökös sóhajtozástok, unalmatok, kétségbeeséstek nem élet. Ti mindannyian jó gazdáknak tartjátok magatokat és nem tanultátok még meg, hogy a gyönge termő évet jó termő év váltja fel s ha földjeiteket telehordta iszappal az árviz, a következő évben annál jobban terem. Élni, mindenáron megélni, ez legyen a jelszó; fiaitok és unokáitok majd megélnek a maguk emberségéből; Magyarország meg jó darab föld, azt ugyan nem viszi el a viz alólatok.

Szentegyedy Gábor egykedvüen hallgatta bátyját, hátát ujólag a fának támásztotta és minden hangsuly nélkül, csendesen válaszolt.

— Kártyás lettem, bátyám, tegnap éjjel

különösen sokat vesztettem szeretem a bort, mert elkábit, megbutit. Nincs semmi, a mi az élethez kötne, s ha öreg anyám nem volna . . .

Nem fejezte be, válla egy mozdulatával fegyverére mutatott.

— Jókor jöttem, öcsém, szólt az alezredes felindulással. Szegény legyecském, hogy belebonyolodtál az unalom pókhálójába. Öreg jó anyádnak, nekem s annak az édes kis babának tartozol annyival, hogy legalább komolyan megpróbáld visszanyerni életkedvedet. Nehány hét alatt kitör Olaszországgal a háboru, állj be abba a huszárezredbe, a hol én szolgáltam. Az ezredes jó barátom, magyar ember, az gondoskodni fog róla, hogy minél előbb átessél a tüzkeresztségen. A háboru azokkal a komoly és közvetlen veszedelmekkel, melyek vele járnak, jó iskola az ilyen megsavanyodott magyarnak, a minő te vagy.

Gábor öröm és megindulás nélkül egyezett bele. Eszébe sem jutott, hogy elhatározásával gyászba borit két nemes nőt, a kik még nem is sejtik, mily villámsebesen sujt le fejükre a bánat fekete ölyve s mily nehéz megpróbáltatások napjai következnek rájuk.

VI.

Az állomások, melyeken a vadonat uj huszárhadnagy keresztülment, el voltak lepve Olaszország felé igyekező katonasággal. Sok magyar fiuval találkozott össze, a kik a fejük fölött függő

háboruról ugy beszéltek, mint a szórakozás egy neméről. Lelkesedésre bajtársainál nem talált sehol, dicsőséget senki sem várt a küszöbön álló harczoktól, az emberek zárkózottak voltak és egykedvüen, mogorván, hallgatagon engedték át magukat az események sodrának, a habokra bizva, hogy valahol partra vessék őket. Ezek a magyarok valamennyien kiváncsiság nélkül tekintettek a végzet ama szürke, kifürkészhetetlen ködtömegére, mely mögött a készülő események, a jövő, a harczok kimenetele rejtőzött. Nem féltek, de nem is óhajtották a halált, mert nem volt miért élni és nem volt miért meghalni. Azzal az egy dologgal tisztában voltak, hogy feljebbvalóik bizalmatlansággal kisérik minden mozdulatukat, latolgatják egymás közt ejtett minden vigyázatlan szavukat. Eredendő bünük az volt, hogy egy leigázott, szerencsétlen nemzethez tartoztak, mely — legalább poroszlói ugy vélték — kétségbeesett merényleteken, véres boszún, felszabaduláson jártatja eszét.

A csapatok a hires várnégyszögben gyültek össze, de a háboru felhője még néhány lábnyira függött a szép ország felett. Néhány hét mulva leereszkedik a jól mivelt, gazdag, népes olasz földre, a narancsosokra, olajfaerdőkre, csatornázott rizsföldekre, derült, fallal körülfogott, kedves városokra. Füst és köd fog ellepni mindent, melyből felégetett városok lángja csap fel, haldoklók és sebesültek jajgatása hallatszik ki és vér, tapadós vér foly mindenütt.

Szentegyedy Gábor ezrede Mantuához közel

fekvő helységben volt elszállásolva. A legénység csatakészen állott, minden perczben várta indulásra a parancsot, a tisztek kártyával, ivással ölték az időt, mig a polgárság sötét gyülölettel tért ki előlük. Fekete szemükből kilátszott a gondolat, hogy az „osztrák“ ellenség utolsó órája nemsokára üt s hogy ők ezt a napfényes országot nemsokára megtisztitják ettől a szivós bogárfajtól, melyet, ha beveszi magát valamely ország repedéseibe, századok mulva sem lehet onnan kiirtani.

Szentegyedyt néhány tiszttársával együtt olasz grófnéhoz szállásolták el, kinek férje Flórenczben magas állami hivatalt viselt állitólag, de a ki még egyszer sem látogatta meg magányában epekedő párját.

A kastély lapos tetejével, hatalmas terasszával és gyönyörü parkjával kedves hely volt az ábrándos, fiatal urnő számára. Szentegyedy legalább ábrándosnak tartotta a grófnőt, bár ezen véleményét nem tudta mással támogatni mint azzal, hogy holdvilágos, langyos, derült olasz éjszakákon többször látta őt a terasszon sétálni társalkodónéja kiséretében.

A kert két részre oszlott. Az egyik nyitva állott a tisztek számára, a másikba még a madár se juthatott be a grófnén és a cselédségen kivül.

Hősünk szobája az épület sarkán volt, melyről a teraszra s a grófné elzárt paradicsomára láthatott. Ismerős volt előtte a szép asszony selyem napernyője, világos ruhájának szine, nyugodt, ele-

gáns járása és fekete haja alól kitetsző halvány, kissé sárgás arcza.

A hogy szobájával rendbe jött, Szentegyedy leveleket irt haza. Nyitott ablaknál irt, kint már lement a nap, az égbolt, mint a hülő vas, halványodni és sötétedni kezdett. Érő narancs és szürke olajfák illata volt a levegőben, a csatornák vize elhomályosodott, mint az álmos ember szeme.

Szentegyedy tekintete a grófné halkan mozgó alakját követte, és emlékében ellenállhatatlanul feltünt egy másik nő képe, a mint — legutóbb a méhesnél — a veteményes ágyak között jártkelt, óvatosan védte kartonszoknyáját a reggeli harmattól, mig aranyos, szőke fejecskéje visszafordult oda, a hol Gábor ur czigarettázva lopta a napot.

Először történt, — mint később Szentegyedy szégyenkezve megvallotta — hogy eljövetele óta némi vágyakozással gondolt a leányra, ki tiszta szivét odaadta neki, a kinek élete nyugodtan folyt tovább az elhagyott uriházban, de a ki bizonyára mindig róla gondolkozik és levelét szivszakadva várja.

Fel se tünt neki, hogy most is egy más nő látása keltette fel benne ez érzelmeket, s hogy mikor a szerelmes gondolatokat egymásután papirra veti, mohón ügyel a dallamos, lágy kaczagásra, melyre odakint a grófné, egy magas, sötét arczu olasz ur beszéde folytán fakad.

Bellarmin grófné lángoló gyülölettel viseltetett hazája ellenségei iránt, és ellenszenvét a hozzá szállásolt „osztrák“ tisztekkel feltünően éreztette.

Ő maga ugy tudta intézni dolgát, hogy sohasem találkozott rákényszeritett vendégeivel, s ha a lépcsőn, vagy az utczán néha mégis összejött velük, bájos fejét megvetéssel forditva el tőlük, szemei szikráztak és sárgás, kreolszin arczát sötét pirosság boritotta el.

A tiszteket sértette ez a magaviselet és maguk között csak a „szép farkas"-nak nevezték a grófnét, a ki áldozatát széttépni készül. Tömérdek élcz és szójáték keringett róla a táborban. Egy-egy hetyke, elbizott dalia pikánsnak találta a gondolatot, hogy a grófné szivét meghóditja és gyülöletét szerelemmé változtatja. Volt olyan is, a ki tolakodással felelt a kihivóan tanusitott ellenszenvre, mig végül többen arra az ötletre jöttek, hogy Szentegyedy Gáborral kell próbát tenni, a ki külsejére is szép ember, a ki magyar és kinek csendes, zárkózott életunalma hivatva van rá hogy elforgassa vele egy szenvedélyes olasz asszony fejét.

Gábor visszautasitotta e megbizást, éles szavakkal nyilatkozott az efajta tervekről, melyek férfiakhoz sohasem méltók, s ezért meg kellett verekedni két társával. Mind a két kardpárbaj javára dőlt el, a mi közte és társai közt a békét helyreállitotta és tekintélyét emelte.

Nehány nap mulva czigarettázva ült szobájában és honi lapokat olvasott, melyeket ismeretlen kéz mindennap asztalára tett, mikor halk kopogást hallott s meglepetésére Antonió, Bellarmin grófnő mogorva, sovány komornyikja lépett be. Mélyen meghajolt az osztrák tiszt előtt és kiváló

udvariassággal adta értésére, hogy urnője szerencséjének fogja tartani, ha a magyar gróf urat szobájában fogadhatja.

Szentegyedy ellenvetéseket tett a „gróf" czim miatt, de Antóniót ez nem renditette meg szilárd elhatározásában, sőt nyiltan értésére adta, hogy a magyarok valamennyien született grófok, az olaszok mindnyájan született herczegek és királyok, az osztrákok pedig született svábbogarak, a kiknek kellemetlen szaguk van.

Ezen elszánt nyilatkozatot megtéve, halkan távozott el, hogy urnőjének bejelentse a magyar gróf látogatását. Néhány percz mulva visszajött és felajánlotta, hogy a gróf urnak az öltözködésben segitségére lesz. E naptól fogva sohasem tudta őt többé Szentegyedy lerázni nyakáról, szolgálatkészségével, szivességével, udvariasságával a szó teljes értelmében elárasztotta, mindig kéznél volt, mindig idejében jött, a miért Márton, a kit Szentegyedyt magával hozott s a ki őt ügyesen, hűségesen kiszolgálta, a legnagyobb mértékben el volt keseredve és nagy kedvet érzett Antónió uram szürét szép szerével kitenni az ajtón.

— Nem tetszik nekem ennek a hosszu olasznak a képe, kis gazdám, mondá bizalmas perczében urához: ugy mozog, az egész arcza, mintha valami gombostüre szurt nagy, fekete pillangó volna.

A grófné Szentegyedyt barátságosan fogadta. Azzal kezdte, hogy őt lovagias férfinak tartja, le van kötelezve a néhány becsületes kardcsapásért, melyet érette osztogatott. Hálából naponkint friss,

illatos rózsát tétetett Antónióval asztalára. A rózsa alatt a magyar lapokat akarja érteni, melyeket egy magyarországi barátja pontosan küld meg neki. Jómaga nem érti ezt a szép, erőteljes nyelvet, de komornája született magyar nő, az napokint olaszra fordítja e lap érdekes közleményeit. Aztán néhány általános mondás következett a hazaszeretetről, magyarok és olaszok csodálatos rokonszenvéről és a gondviselés kifürkészhetetlen akaratáról, mely szerint annyi nemes olasz hazafi álma: az egységes olasz haza, idegenek segitségével lesz ragyogó valósággá.

Ez utolsó mondást nem értette meg a fiatal huszártiszt, kinek szeme és arany sujtásai gyöngén ragyogtak a szép asszony elfogadó szobájának illatos félhomályában.

A grófné igazán érdekes nő volt. Fényes koromsötét szemöldöke alatt szenvedélyes olasz szempár égett, halvány arcza pelyhes volt, mint az őszi baraczk, mozdulatában volt valami mesterkélt tartózkodás: a vadnak pillanatnyi mozdulatlansága, mielőtt kiszemelt áldozatára veti magát.

Ebédre hivta meg Szentegyedyt, a ki udvariasan, de őszintén értésére adta, hogy tiszttársai bizonyos megtiszteltetésben részesülnek a grófné részéről: ellenszenvére méltatja őket. Ily körülmények közt ő a meghivást el nem fogadhatja, mert ő is azt a tiszta kardot viseli az oldalán, a mit társai, s mert ily körülmények között a barátság és becsület parancsolja, hogy szomoru sorsukban ő is osztozzék. Mert szomoru sors, ha ily

kiválóan szellemes és feltünően szép hölgy, mint a grófné, előítélettel viseltetik egy csapat fiatalember iránt, kik őt nagyrabecsülik, sőt — mondhatná — csodálják.

A grófné tekintete megvillant, aztán hidegen felelte, hogy ő — természetesen — az osztrákokat is meghivja Szentegyedy kedvéért s hogy az az ebéd hat órakor lesz.

A huszártisztek pontosan megjelentek a kitüzött órában, de előbb rövid látogatást tettek kedves ellenségüknél.

VII.

Az ebéd kitünő volt, a legjobb s legtüzesebb olasz borok kerültek asztalra. Két márvány virágtartóban a frissen szakasztott virágok ugy voltak bokrétába kötve, hogy az olasz nemzetiszin jött ki belőlük. Az ebédnél nem beszéltek politikáról, nagy müvészek, nagy költők és festők jöttek szóba, mi alkalmat adott a ház urnőjének, hogy az olaszt a világ legelső népének nevezze.

— Az éghajlatukat dicsérje, asszonyom, mondá Szentegyedy, a ki különben az egész ebéd alatt szótalan volt, az önök sugárzó egét, tropikus melegét, csillagos éjszakáit s főkép a tengert, ezt a csodálatos, folyton változó s mégis mindig egy viztömeget, mely nem csoda, ha müvészeket nevel. Tegye ön, asszonyom az olaszait Grönlandba, a hidegségbe, örökös ködbe, a befagyott tenger partjára — vajjon megnyilatkozik-e

bennük a lángész, a ragyogó képzelet, a teremtő erő?

— Ön tehát azt hiszi...

— Azt hiszem, hogy érzelmeinkre, gondolatainkra, elhatározásainkra végzetes befolyása van hidegnek, melegnek, szélnek, levegőnek egyaránt. Azt hiszem, asszonyom, hogy ez a pompás bor, — melyet az ön egészségre egész odaadással fogyasztunk — elvesztené színét, zamatját, lelkét, ha tőkéjét a Vezuvról, a mi Alföldünk fénylő, zsiros fekete földjébe ültetnék át.

A szép asszony nem mondott ellent. Lágyan, hizelegve nézett a beszélő szeme közé, ugy, hogy Szentegyedy Gábor nem birta ki égő tekintetét.

— Ön tehát azt állitja, mondá és hangja kötekedést árult el, hogy az én két szemem egykedvüvé, mozdulatlanná válnék, mint a befagyott forrás, ha át lehetne őket ültetni egy eszkimó hölgy arczába? És viszont az a szürkés, bágyadt, lusta valami, a mit egy eszkimó szemének hivnak, szint, tüzet, kifejezést kapna, ha egy olasz nőnek kölcsönöznék oda? s ha jégsivatag és fókák helyett ez a dicső vidék és a nápolyi öböl tükröződnék benne?

A társaság ugy csoportosult, hogy ebben a pillanatban magukban voltak. A nyitott ablakon keresztül a teraszra láttak, melyen nagy olasz hazafiak márvány mellszobra fénylett leanderek rózsaszin virága közül. Egyszerre — mintha hirtelen a fák közé dobták volna — heves szél tört utat magának a gesztenyefák lombjai között, az-

tán átugrott az alacsony, hófehér kőfalon, melyen derült árnyékok szaladoztak, és elrohant az országút mentén, kavargó portölcséreket támasztva. Utána oly csend lett, mintha a kert egyhamar nem tudna magához térni az ijedségtől. Az égen mindenfelől sötét felhők szaladoztak össze, az eső megeredt és csakhamar hallatszott üde suhogása, szapora, halk kopogása az ablaküvegen.

A grófné közel hajolt szomszédjához, a ki tiszteletteljesen állt előtte s halkan mondá :

— Beszélni akarok önnel. Kilenczkor este Antónió hozzám vezeti.

Az ebédnek vége volt, az uraknak szabad volt rágyujtani. Feketekávéjukat hamar megitták és elbucsuztak, mert sokan közülök Mantuába óhajtottak menni, hol valami Bécsből odaszakadt zengerek tartottak utolsó előadást.

Szentegyedy fejfájás ürügye alatt szobájába vonult. Kedves levél várta otthonról. Felbontotta és szórakozottan olvasta végig Mária apró, egyforma, elegáns irását. A többek közt azt irta neki, hogy néhány nap óta mindenféle rosszat álmodik felőle, inti, ügyeljen magára, főkép pedig az olasz nőktől óvja magát, kik az olyan szép embert, mint a Gábor (mikor itthon voltál, sohasem mondtam volna ezt neked, mióta messze vagy, sokkal bizalmasabb vagyok hozzád) könnyen megajándékozzák szivükkel, a féltékeny férjek pedig egy tőrszurással, jól irányzott, egyenes törszurással a szerelmes sziv kellős közepébe. Mindezt ő — Mária — egy őrmesternétől hallja, a ki a mamának fehér-

nemüket varr s a ki Olaszországban évekig lakott, mint az ezred markotányosnéja...

A rövid ideig tartó eső elmult, a megázott kert párolgott, a levegő lehült. Szentegyedy türelmetlenül járt fel s alá szobájában; az idő nagyon lassan telt, Antónió nem jött, elhatározta, hogy felkeresi a grófnét. Nem volt bátorsága lakosztályába lépni, a terassz felé indult. Ebben a perczben köpenybe burkolt magas férfit látott, ki a grófné szobái felől jött s a ki a kapu előtt várakozó zárt fogatához sietett. Feltünően magas, katonás tartású férfi volt, nagykarimájú carbonári kalap volt rajta, mely árnyékba boritotta vonásait; köpenye gallérját gondosan felhúzta füléig. A kapu alatt a lámpa fénye jobban arczára esett s valószinüleg már nem is tartotta oly szükségesnek a vigyázatot, mert köpenye gallérja félrecsuszott és Szentegyedynek ugy tetszett, hogy ismerős arczot lát s a titokteljes férfi a mantuai osztrák hadtestparancsnok, vagy legalább is ugy hasonlit rá, mint egyik tojás a másikhoz. De mit keresne polgári ruhában, Bellarmin grófnénál, a ki gyülöli az osztrákokat? Rögtön kiverte fejéből e gondolatot, azután mást gondolt. Bizonyára a grófné szeretője e daliás alak, mert a férj nem igyekezett volna annyi vigyázattal megőrizni inkognitóját. Szomoruság fogta el és egész testében remegve, izgatottan várta a grófné könnyü lépése neszét.

Sohasem érzett ily beteges idegességet, ha otthon Máriát várta. Pedig az is nő volt, fiatal, szép, szerelmes leány, a kinek csak ruhája érin-

tése is felzaklatta, felindulásba hozta vérét. Ám Mária egészséges, jótékony forradalmat támasztott szivében, de az olasz asszony, de a szeretők mind, de az a nő, a ki másé: fájdalmas, nyomasztó, emésztő nyugtalanságot kelt a férfiakban, melyből a szivbajok erednek. Ezek a bünös légyottok, melyekben mindig van egy harmadik, a kit ketten megcsalnak, ezek megviselik az emberek szervezetét s azért van korunkban oly sok szivbajos, nervózus ember. Másrészt az a beteges, emésztő, életrontó izgatottság, melyet az oly szerelem ébreszt az emberekben, melyben valakit megcsalnak: ellenállhatatlan vonzó erőt gyakorol a modern emberre, a kinek finom idegrendszerét a haladás százada tultengődni segitette. A boldog, erényes, tiszta szerelem nem elégiti ki őket, a tiltott viszonyokban erősebb ingert, több méregtartalmat találnak.

Szentegyedy ily mohón, ily lázasan, ugyszólván önkivületben, sohasem várt még nőt. Halántékát csaknem szétfeszitették a fejében forrongó, bünös, fájdalmas gondolatok.

Végre! Felszökött ültéből és a grófné felé rohant, aztán hirtelen megállt s arczát hallotti halványság boritotta. A grófné könnyü, esteli ruhában volt, füzőt nem viselt, tisztán meglátszott tökéletes testének minden körvonala, vállának, mellének csábitó, szabad mozdulatai.

Szorosan egymás mellé ültek.

— Szentegyedy ur, kezdé a grófné, feléje forditva bájoló arczát, kapott ön ma otthonról

levelet? Valakinek irva, nem érzett keserü megbánást, hogy ma este idejön, egy idegen nő hivó szavára?

— Nem, felelt a férfi és minden férfi igy felelt volna az ő helyzetében. Keserü megbánást csak a miatt érzek, hogy kiváncsi voltam egy árny, egy kisértet, egy köpönyegbe burkolt magas ur arczára, a kit öntől láttam kijönni, grófné.

A szép asszony nem volt kinosan meglepve, még szempilláit sem mozditotta meg, mintha e kérdést várta volna.

— A férjem volt, fontos hireket hozott, életét tette koczkára, hogy hozzám juthasson veszedelmes természetü hireivel. S akármennyire bizzék is ön az olasz égalj lángoló napsugarában s az olasz nők könnyen lángbaboruló szivében, ez nem szerelmi találkozás és a csók, melyet tőlem kaphat, csak tiszta, ártatlan testvéri csók lehet. Magyar testvérem, én önt meg akarom nyerni ügyünknek, a szabad Olaszország ügyének, az osztrák uralom megtörése ügyének, melyből az ön szép hazájának szabadsága következhet.

Komolyan, szivigható hangon szólott, arcza megyőződést árult el.

— Osztrák tiszt vagyok, asszonyom, az önök földjén álló ellenséges hadsereg tisztje, válaszolt Szentegyedy, zavarában bajuszát harapdálva, nagyon kérem, ne bizza reám titkát. Politikával különben sem foglalkozom.

A grófné vállára tette kis kezét.

— Nekünk jó értesüléseink vannak, tudjuk

önről, uram, hogy unalom és kimondhatatlan szomoruság gyötörte ősei birtokán, az aranykalászos Alföldön, mely apáit táplálta s unokáit is táplálni fogja. Az ön bánata öröklött bánat, mely apáról fiura száll, az önök nemzetében. Minden legyilkolt nemzet fiai életuntak és kétségbeesettek szoktak lenni. Ön azt mondja uram, nem foglalkozik politikával. De a szent szüzre, az ön szomorusága, az ön népe jobbjainak szomorusága: nem nemzeti politikája-e a magyarnak?

Nem kibusulhatták-e már magukat háromszáz év óta? A busongás, a kétségbeesés, a sültgalambvárás politikáját még ma sem akarják helyettesiteni a vér, a kard, a tett politikájával? Az olaszok történelme tele van gyilokkal, méreggel, cselszövénynyel, de tele van szabadsággal is. A háboru vaskoczkája el van vetve s holnapután az ön ezrede a mi véreink ellen indul. Testvérek, természetes barátok, szivbeli szövetségesek egymás vérét fogják ontani. Pedig a mi szabadságunkból az önök szabadsága következik.

A huszártiszt elgondolkozva hallgatta a grófnét, aztán hirtelen felkelt.

Rokonszenvezem ügyükkel, grófné, de a zászlóhoz, mely az önök szemében gyülöletes, adott szavam és esküm köt. Mikor még szabad ember voltam, szivesen beálltam volna hadseregükbe és édesörmest meghaltam volna szabadságukért. Már most késő. Katona vagyok s hüségemet meg fogom tartani. A grófné nyugodt lehet, közleménye kettönk titka, s még ál-

momban sem fogok abból elmondani semmit. Jó éjszakát.

Mélyen meghajtotta magát, sarkantyuja halkan pengett, a mint végig ment a terassz kőlépcsőin.

— Azt hitte, szerelmi találkozásra jön, kaczagott a grófné, s mégis fent feledte sarkantyuját. Igazán, naiv emberek ezek a magyarok!

VIII.

A huszárezred három nap mulva megindult, hogy az ellenség derékhadát felkeresse. Hajnaltól késő estig mentek a füvel boritott nagy rétségen, melyet roppant félkörben, hegyek fogtak körül. A nap égetett, de frissitő szél fujdogált, a lovak lépése zaja elveszett a magas, buja füben.

Este kiállitották az őrszemeket. A kifáradt legénység főzött, vidámon lobogott a láng körös-körül.

Késő ősz volt. Az erdő kopaszan állott, de az ég mély kéksége, a balzsamos, langyos levegő még nyárra vallottak.

A táborból vig zsibongás hallatszott, a legénység honi dalokat énekelt, a tisztek szivarjukat sziva, cognakot ittak s a küszöbön álló harczokról beszélgettek.

Az éjjeli őrséget éber figyelemmel állitották ki, az ezred mindenfelé kinyujtotta érzékeny csápját, hogy azonnal mindent megérezzen. Őrszemek mesterséges függönye vette körül, nehogy meglep-

jék. Szájról-szájra járt a hir, hogy reggelre valami készül.

Éjjel hideg volt, Szentegyedy, köpenyébe burkolva, sátorában végig feküdt egy csomó friss szalmán. Körülette tüzek égtek, de az ő sátora árnyékban volt. A legénység a tüzek körül heverészett, a felkantározott lovak közelükben állottak, olykor egy-egy paripa harsányan nyeritett s messziről az őrök éles kiáltása hangzott.

Szentegyedy nyitott sátrából a csillagokat nézegette és szomoru gondolatok fogták el. Bellarmin grófné beszéde, mint valami nehéz tárgy lesülyedt lelkének mélységes fenekére s végleg ott maradt. Hazájára, nemzetére gondolt, mely el van nyomva, mely lánczai közt szerencsétlen. Aztán a grófné azon mondásán töprengett, hogy Olaszország szabadságából Magyarország szabadsága következik.

Hanem e komoly gondolatok nem voltak őszinték, mert azok egy szép nő szavaira vonatkoztak. Azért tüntek fel oly tisztán, élesen emlékezetében, mert azokat egy szép asszony mondta és e szavak hozzátartoztak, mint kissé bronzszinü arczocskája, égő, nyugtalan szemei s az a méltóságos járás, testének az a lágy, elragadó ringása, melyet a tenger napfényes hullámaitól tanul el az olasz asszony.

Szentegyedy a friss szalmán is keresztül érezte a földnek ravasz, előtörő hidegségét. Egy pillanatra eszébe jutott, hogy holnap talán nehéz s hideg halott lesz, mint a föld; talán a legelső

összecsapásnál halálos sebet kap, lefordul lováról s a jó Márton tán még holttestét sem tudja kimenteni a megvadult lovastömegek közül.

A halál gondolatától nem szomorodott el, de örülni sem örült neki. Kíváncsian, de félelem nélkül nézte a végtelen állóviznek, a halálnak, mozdulatlan, fénytelen, beláthatatlan mélységét, melynek partján sem fa, sem fü, semmi élő meg nem teremhet s melybe feltartózhatatlanul belésiet életünk folyója.

Az álom végre elnyomta. Erős, mély álom vett erőt rajta, melyből puha női kéz érintése ébresztette fel s halk, csiklandó suttogás, üde, kristálytiszta női hangnak bugyborékolása, mellette lévő női test delejes kisugározása, hajának rezedaillata.

Kinyitotta szemeit, ismerős arcz hajolt föléje: Bellarmin grófné volt. Hosszu selyem köpeny fedte, melynek csuklyáját fejére huzta. Két erős, fehér karjával leszoritotta a meglepett férfit, a mint az fektéből fel akart ugrani.

— Maradjon, barátom, vigyáznunk kell. Az ellenség táborából jövök, melylyel önök holnap összetalálkoznak. Azon csodálkozik, hogy őreik vonalán, az önök táborának e szeges keritésén átjutottam?

A férfit még mindig letartva, melléje ült, aztán levelet adott át.

— Ezt az irást akartam átadni önnek. Életemet koczkáztattam. Nem tudtam elviselni a gondolatot, hogy ön is ellenségünk legyen, hogy olasz

vért ontson holnap, vagy hogy az ön vérének olaszok tőre nyisson kaput.

Hirtelen felkelt, a sátor vásznát lebocsátotta, övéből kihuzta kicsiny, zománczos velenczei tőrét s összetüzte vele a vászon két végét. Aztán viasztekercset gyujtott meg s odatartotta Szentegyedyhez, hogy a levelet olvassa el. Ez szótlanul engedelmeskedett. A levelet — ugy látszott — a magyar emigráczió egyik befolyásos tagja irta, hogy a holnapi ütközet előtt vezesse át az olaszokhoz századát, a katonák ott megtartják egyenruhájukat és fegyverüket, nem foglyok, hanem szövetségesek lesznek, ők lesznek első fecskéi a szabadsság nyarának, példájukat nagyon sokan, a osztrák hadsereg összes magyarjai követik. Napoleon arra kötelezte magát, hogy Magyarország szabadságát visszaszaszerzi. Nemsokára franczia hadsereg fog kikötni a dalmát partokon, az ország belsejében már meg van érve a felkelés, Kossuth maga lesz az uj honvédcsapatok fővezére. A szenvedő, leigázott haza elvárja minden fiától, hogy hiven teljesitse kötelességét.

Szentegyedy átfutotta a levelet, aztán szótlanul adta vissza a grófnénak.

A sátor szürke vászna köröskörül bezárta őket, a viasztekercs fényénél a friss szalma ugy ragyogott, mintha egymásra halmozott arany volna, de aranynál is jobban fénylett a szép asszony babonázó két szeme, ajkának kifeslett, harmatos rózsája, csuklyája alul gazdagon kibugygyanó fekete haja.

— Ez a levél árulást kiván tőlem, asszonyom. Hogy lehet oly könnyelmü, hogy ilyen levelek átadására vállalkozzék? Hátha elcsipték volna? Ha szerencsétlenül járna? ha kioltanák életét? A háboru könyörületet nem ismer s tekintet nélkül az ön magas állására, az ön nemére, szépségére, fiatalságára, oly könnyen felakaszthatnák önt, a mily könnyedén akasztja be ruhaszekrényébe valamelyik selyemruháját. Bámulom, grófné, tetteit nem értem, félelmessége még szépségénél is nagyobb.

Szakgatottan beszélt és sokáig a grófné arczába nézett, mintha lelkében akarna olvasni. A grófné kiállta e tekintetet s csuklyáját hátravetette.

— Megmondom önnek, szólt halkan, dallamosan, mi nyugtalanitja önt s mit nem tud megérteni bennem: nem ismeri czéljaimat. Ime, feltárok mindent, figyeljen reám. Ezredének átvezetése — az ütközet előestéjén — zavarba és félelembe ejtené az osztrák fővezért, kétségbe volna esve, nem merne döntő csatát koczkáztatni oly hadsereggel, melynek fele magyarokból áll; magyarokból, a kiknek hazája el van nyomva, a kik az osztrák hadak megveretéséből országuk szabadságát remélik s a kik a hadsereg legjobb, legbátrabb katonái. Ezredében a legénység lelke elő van készitve reá, hogy a feketesárga zászló alól a nemzetiszin zászló alá esküdjék. A legénység, mely a föld népéből kerül ki, nem merül el hamleti tépelődésekbe, mikor a haza hivja, mikor a nagy számüzött „azt üzente . . .“

Egyetlen elhatározott, lovagias férfi kell ide-

a ki a legénységnek élére álljon s magával ragadja a forrongásban levő tömegeket. Tiszttársai közt sok magyar ember van, de erre a nagy feladatra csak ön képes. Ők csaknem valamennyien katonai iskolákban nőttek fel, hol nemzetük hagyományait, történelmét elfeledték, hol janicsárokat neveltek belőlük. Magyarok maradtak ők is, de gyászmagyarok, szivük a hazától idegen. Ám ön polgári nevelést kapott, közelről ismeri népe sebeit és hangulatát. Az ön szive is rozsdásodni kezdett a tétlenség és bánat miatt, mert hazájának a nehéz megpróbáltatás napjaiban nem szolgálhat. Most itt az alkalom, meg kell ragadni gyorsan. Nincs vesziteni való idő, ma még nem késő, holnapután már késő volna. Ha a magyar csapatok a mieinkkel megütköznek, ha vér fog folyni, ha sebeket adnak és vesznek, ha egyik fél diadalmaskodik, a másik fél a vereség kinját szenvedi: akkor visszahozhatatlanul el van szalasztva az alkalmas lélektani pillanat nagyobb, zárt tömegek átvezetésére. Azután már csak a gyávák és a vakmerőek átszökése következhetik, egy-egy csoport rajongó átszivárgása a gátakon — de ebből sem Olaszországnak, sem az ön hazájának nem lesz haszna.

Szentegyedy figyelemmel hallgatta a grófné fejtegetését, de a szavak összezavarodtak lelkében, nem tettek hatást reá, ő csak a szép asszonyt látta, a szenvedélyes, elszánt, égő szemü olasz asszonyt, a ki politikai küldetéseket vállal el, életét koczkáztatja, éjszakának idején keresztülhatol ellenséges őrszemeken és be mer lépni egy fiatal férfi

sátorába, feláldozza női hirnevét, csakhogy hazájának szolgálhasson.

Bellarmin grófné kiolvasta a huszártiszt szeméből e gondolatokat, csuklyáját fejére huzta s még szorosabban összevonta köpenyét.

— Mit érnék női hiremmel, erényességem hirével, ha elveszne Olaszország? Életem, ifjuságom, szépségem . . . mindez semmi, ha hazámnak nem szolgálhatok vele. Ha ön nem volna oly lovagias és nemes, mint a milyen; ha érzékisége nagyobb volna hazaszereteténél, egy perczig sem haboznék felajánlani önnek szépségemet, ha ezen az áron (az én gyalázatom árán) hazámmal szemben nagy szolgálatokra vállalkoznék; de ön lovagias és jó s én sátorában oly biztosságban vagyok, mintha anyám és férjem mellett volnék. Az az ügy, melyért erényes nők becsületüket teszik kockára, csak szent ügy lehet.

Szorosan a férfi mellé lépett, ugy, hogy az közelről érezte forró lélekzetét s ingerlő, fiatal testének édes melegét. Szeme lágyan, esdekelve kereste Szentegyedy felgyult tekintetét, kezével kezét szorongatta.

Odakint a táborban mély csend volt, gyönge szél behorpasztotta a sátor oldalát, a grófné hevesen eltolta magától a férfit, a sátor nyilásához sietett s tőrét az összetüzött vászonból kivette. Az igy támadt nyiláson friss, hideg szél s a csillagok fénye hatolt be hozzájuk. Fekete fejét kidugta a nyiláson és sokáig, sokáig az éjszakába nézett. Aztán visszafordult s bágyadtan, félénken mosolygott.

— Szükségem volt friss levegőre, az ön sátorában megfájdul az ember feje és szive. Csaknem elszédültem.

Szentegyedy Gábor ugy érezte, hogy tekintete elsötétül, fülei csengenek s fejében olyan zugás van, mintha sebes folyóban a viz alá merülne. Szólni akart, de a felindulás elvette hangját. Egyszerre az asszony mellett állott, nem ugy, mint a kit valami titkos erő lassan odavonzott, hanem ugy, mint a kit egy erőszakos, hatalmas kéz hirtelen, kiméletlenül hozzá lökött.

— Ne közeledjék, mondá a grófné mélabusan, mert olyan forró ön, mint az afrikai szelek, közelében ki nem állom.

Szentegyedy kiterjesztette utána mind a két kezét, aztán kardját leakasztotta a szögről s a grófnénak nyujtotta.

— Kardommal ön rendelkezik, asszonyom. Nem tudom, mit tett ön velem. Ugy jött rám, mint az alpesi hógörgeteg, eltemette szivemben a kötelességet s az emlékeket.

Bellarmin grófné átvette a kardot s kivonta hüvelyéből. Ugy állott ott magas termetével, lengő fekete hajával, mint Olaszország szabadságának istenasszonya. Keble kevélyen emelkedett a kivivott győzelemtől.

Azután eldobta magától a jéghideg, fénylő fegyvert a szerelmes, kaczagó, boldog asszonynyá változott. Törével ujra összetüzte a sátor nyilását s a mécs bágyadt fényénél a két fiatal fej szenvedélyesen szorult össze . . .

Alig szürkült, a tábor megmozdult. A legénység szó nélkül állt sorba, a tisztek tanácskozásra gyültek össze. A menetirányt megadták s a világoskék sorok hullámozva indultak meg az ellenség hadállásai felé. Szántások fekete barázdáiban óvatosan jártak-keltek az előcsapatok.

Szentegyedy az előcsapatokhoz jutott, várta az alkalmat, mikor a köpenye alatt rejlő fehér zászlócskát kardjára tüzi s a lovastömegek közé nyargalva, a legénységet „éljen Magyarország“ kiáltással az olasz táborba vezeti.

Egyszerre lövések hangzottak. Az olasz gyalogság az erdőt szállta meg s lőtt. Szentegyedy feje felett golyók röpkedtek és közelében felverték a port.

Arcza meg se mozdult, szemei a távolban kalandoztak, nem az ellenséget, a szép olasz asszonyt látta. Fekete szemeit szerelmesen függesztette reá a nő s világosan hallotta, a mint nevén szólitotta . . .

A kézi fegyverek ropogása irtózatossá lett, s a lőpor füstje szürke, nehéz fátyol gyanánt függött elöttük.

Ebben az elhatározó pillanatban csodálatos gyöngeség lepte meg. Homlokán hideg veriték ütött ki, egész testében remegve, vaczogó fogakkal nézett vissza az ezredre, a mint szélsebesen közeledett az olasz hadállások felé. A fehér zászlót kardjára tüzte s rekedt hangon kiabált a legénység felé . . .

Hirtelen két ezred nehéz lovasság s lovas-

tüzérség nyargalt elő, a meglepett huszárszázadokat összeszoritották s Szentegyedyt izmos karok leemelték lováról. A tüzérség néhány lövése után az olaszok feladták az erdőt s rendetlenül vonultak vissza. Szentegyedyt s nehány társát erős őrizet alatt vitték a főhadiszállásra. Mikor a parancsnokság sátora előtt elhaladt, ugy tetszett neki, hogy a grófné dallamos, vidám, kaczér nevetését hallja.

IX.

Az történt, hogy az osztrák hadtestparancsnok nem bizott a magyar ezredek hüségében és megbizta az állitólagos Bellarmin grófnét (ki valójában a kormány azsán provokatőrje volt), hogy ügyesen szinrehozott komédiával válságra vigye a dolgokat. A vezér visszariasztó példát akart szolgáltatni, mielőtt a mozgalom nagyon elterjedne s igy el volt határozva, hogy Szentegyedyt s néhány társát agyonlövetni.

A kihallgatáson hamar átestek, csak az a része volt kinos, mikor a huszártisztek az álgrófnéval kerültek szembe.

Mindnyájan gavallér, uri emberek voltak s görnyedeztek a szégyen sulya alatt, mikor a grófné, szerepéhez hiven, kérte a birákat, hogy csak őt büntessék meg, mert ő csábitotta e fiatal urakat hütlenségre. Hadd legyen ő nő létére az olasz haza első vértanuja, hogy véréből diadalmasan keljen ki az egy, oszhatatlan Olaszország szabadsága.

Gyöngyszinü selyemruha volt rajta, mely fokozta arcza halványságát. Szentegyedy ugy vette észre, hogy a hadbiróság tagjai titkos pillantásokat váltanak vele s kedélyesen hallgatják végig német szavakkal kevert olasz áradozását, mintha jól eljátszott szerep részleteiben gyönyörködnének.

Beszéde olyan volt, mint egyik-másik olasz öböl: rózsa és szemét lepte el hullámait. Szentegyedyre gyöngéd pillantásokat vetett, őt hősnek, nemzete csodájának nevezte s az őrökön minden áron át akart hatolni, hogy megfogja kezét, ruháját, vagy talán, hogy a „halál előtt“ — mint zokogva mondá — nyakába boruljon.

A fogoly huszártiszt lelkében rettentő világosság támadt. Az események, az alkonyatnak abban az éles, bántó, szürke villágosságában jelentek meg előtte, mely nem szépit s melyben a tárgyakat a maguk szinében látjuk, mert a mindent megszépitő, poétikus napfény már eltünt a földről.

A hogy most jól megnézte az olasz grófné tartását, éneklő hangejtését, ideges, szinpadias mozdulását, rizsporos arczának ránczait, felismerte benne a kalandornőt, a kikapó menyecskét, a kiben nincs semmi nemes, előkelő, a ki oly izléstelen és kirívó, mint egy sor hamisgyöngy. Minő szégyen azokra, kik igazgyöngy helyett viselték!

A második napon valami magasabb hatalom avatkozott bele a dologba, a szinpadi grófné eltünt, mintha valami sülyesztőn távozott volna, a vizsgálat egész más irányt vett, összeesküvés után

nem szimatoltak a hadbirák többé s az egész affért ügyesen megfosztották politikai szinezetétől.

Nehány meggondolatlan, félénk fiatalember át akart szökni az ellenséghez, mert ezek az urak a puskaporszagot ki nem állhatják, a mi persze — a hadbiró ur szellemes mondása szerint — nem is olyan, mint az ibolya- vagy a gyöngyvirág-parfüm szaga.

Ez otromba megjegyzésen az egész bíróság nevetett, a teremben egészen elfeledték, hogy nehány fiatal élet kioltása már el van határozva s a halál megkopogtatta a tanácskozó terem ablakait.

Az itélet halálra szólt s a végrehajtást másnapra tüzték ki.

Szentegyedyt s társait visszavitték tömlöczükbe. Bolthajtásos, alacsony pinczelyukba zárták őket, melynek falát ellepte a penész és salétrom. A levegő nedves és hideg volt, a világosság egyetlen szelelőlyukon jött be hozzájuk, melyen erős vasrudak voltak.

Szalmát hintettek a nyirkos földre, a szalmában megriadt egerek futkostak. Néhány óra alatt a férgek ugy összemarták a halálraitélteket, hogy testükön piros foltok támadtak s e foltok ugy égtek, mint a csalánycsipés.

Odakint megeredt az eső, az épület rézcsatornájában zajosan, ugrándozva folyt le a tetőn összegyült viz, a felhők alacsonyan függtek a házak fölött s a mint rőt fényével keresztülnyilalt rajtuk egy-egy villám, Szentegyedy ugy érezte,

mintha zavaros, nehéz gondoktól elgyötört fejében is villámok futkosnának: megjött a migrén.

Sokszor volt ez a betegsége, ha szellemi munkában kimerült, ha erősen felizgatta magát, ha sokat kártyázott vagy erősen ivott. Tarkójától homloka közepéig rövid szurásokat érzett, füle zúgott, ugy érezte, mintha szemgolyó helyett két darab égő zsarátnok volna fejében, nem látott tisztán, a levegőben zöld s halványsárga csíkok és apró tüzpontok ugráltak előtte. Izzó vasnak gondolta fájó fejét, melyet a kovács üllőjén nehéz pörölyök ütése ér s melyből szikrák pattognak ki.

Nyugtalanul, csaknem önkivületben vonaglott szalmaágyán és óhajtotta a halált.

Éjfél felé a fájdalom ugy elővette, hogy haját tépte és öklével ütötte halántékát. Arczát hideg veriték lepte el, oly hirtelen, mintha száraz bőre alatt valami rejtes forrás, valami feltörő talajviz fakadt volna fel. Aztán egyszerre — mint a hogy egy boltot sebesen, kiméletlenül bezárnak — öntudata megszünt müködni, teste elzsibbadt, mély álomba merült. Két óra hosszáig aludt igy, nehéz álma volt; felizgatott képzelete benépesült rémes alakokkal, de a mi legmegfoghatatlanabb volt, sziklán ülő sasnak érezte magát, alatta szürke, nedves ködök közt holt ember feküdt a füvön. A halottban magamagára ismert, megmozditotta szárnyát, hogy reá szálljon és kivájja szemét. Két különböző ösztön nyilvánult benne azonegy időben: a sas ösztöne, hogy kielégitse étvágyát és az ember irtózata, hogy a hulla, melyen lakmározni akar, ő maga.

OSZ.MUZE

Mikor felébredt, jobban volt. Fejfájása megszünt, láza csillapult, de igen el volt gyengülve s erős émelgés fogta el, mintha valami nagy égés szaga volna a levegőben.

A felhők elvonultak s a hold fehér, ezüst fénye megvilágitotta az utczát, besurrant a börtön egyetlen ablakán. A szalma, melyen Szentegyedy feküdt, gyengén fénylett s rajta elterülve, valami nagyobbfajta fénybogárnak képzelte magát a lábbadozó beteg, vagy inkább reves fának, mely az erdő homályában világit. A reves fa eszébe hozta a halált. Nehány óra választja el csak tőle, aztán vége lesz mindennek: az unalomnak és bánatnak egyaránt. Mégis ily közel hozzá, kissé megborzadt tőle. Önzése felülkerekedett. Ha meghal, tovább folyik az élet; a napfény, az ég, a csillagok, lovak, nők s jó borok megmaradnak mind, csak ő pusztul el egyedül.

Nem az irtózatos a halálban, hogy mi megszününk élni, de az, hogy utánunk minden megmarad. Az ember, a ki még élt, a világ központja volt, kétségbe esik arra a gondolatra, hogy vele nem dől össze a világ, nem semmisül meg minden élet s távozását a nagy természet meg sem érzi. Legjobban talán az a fa érzi meg, melynek tövében testét eltemették s melynek rostjai a jövő tavaszszal dusabb nedvvel telnek meg, virága teljesebb lesz és levele zöldebb.

Tekintetét magához vonta az ablak, merően, sokáig nézett ki rajta. A szemközt álló csinos emeletes házban még mindenki aludt, az ablakok

zárva voltak s a redőnyök le voltak eresztve. Sárga kandúr lépegetett lapos, bádogtetején, aztán hirtelen eltünt a kémény sötét nyilásában. A mozgás, a szin, egyszóval az élet, mely vele, általa benépesitette a tetőt, nem volt sehol, mozdulatlan üresség maradt utána . . .

Szentegyedy mindjobban elkomorodott s otthon hagyott öreg anyjára, szépséges, fiatal unokahugára gondolt. Sohasem félt a haláltól, olykor óhajtotta is és most, mikor alig nehány óra választja el tőle, nyugtalan, mint a tőrbe esett madár.

X.

Még alig virradt, mikor az ajtó nagy robajjal felnyilt s ezredese lépett be. Katonásan köszönt, Szentegyedy felugrott fektéből és mereven, tisztelettel állott feljebbvalója előtt.

— Jó hirt hozok önöknek, uraim, mondá röviden s szünetet tartott, mig a többi huszártiszt is felijedt álmából. Ő felsége megkegyelmezett. Szentegyedy, ön velem jön, a többi urak folytathatják az alvást, melyből őket felzavartam.

Sarkon fordult és kifelé indult. Még csak kiváncsi sem volt a hatásra, melyet beszéde tett. Szentegyedy támolyogva követte, szeme előtt a tárgyak összefolytak s ajka nem tudott köszönő szóra nyilni, oly nagy volt meglepetése. Az ajtó előtt két nyergelt ló nyugtalanul kaparta a földet, gazdájukra vártak.

Az ezredest odasietö legénye nyeregbe se-

gitette, kezével intett, hogy Szentegyedy is üljön fel s nehány pillanat mulva, a helyőrség nagy bámulása közben, elvágtattak az átázott országuton.

Vagy két óráig lavagoltak igy, szótlanul, közel egymáshoz. Még alig szürkült. A mezőn mindenütt katonasátrak fehérlettek, bakák sorakoztak, miközben a gyülekezést kiabáló altisztek olyanok voltak, mint épülő félben levő házak állványai. Olykor szemben velük bizonytalan fekete pontok látszottak az országuton, melyek sebesen növekedtek, mig végül egy-egy tábori futár bontakozott ki a szürkeségből. Sovány legények, csontos, nagy lovakon, fülig besározva, kik vérig sarkantyuzták paripáikat és nehéz lovagostoraikkal őrült vágtatásra serkentették. Ugy látszik, ismerték fontosságukat, mert a szokásos katonai üdvözlés nélkül vágtattak el az ezredes mellett.

Egy helyen erdőn mentek át. Könnyü köd lebegett a fák felett, a levelekről függő vizcseppek szikráztak a felkelő nap sugaraiban. Tisztásokon kisebb tócsákban állt a viz, melyek gyöngén rengtek, mintha az áthült föld kissé összeborzongana. De rigófütty nem hallatszott sehol a bokorból, az erdő néma volt mint a ki hangját elvesztette. A tegnapi lövések riasztották el a rigókat és vörösbegyeket.

— Inter arma silent musae (a hadizajban hallgatnak a muzsák) mondá az ezredes, meglassitva lova futását és kengyelében felemelkedve. — Az egyetlen idézet, fiatalember, mely a latin nyelvből fejemben megmaradt. Az erdő müvészei

is elhallgattak a tegnapi lövésektől. S ön is elhallgatott volna örökre bizonyos lövések után. Az ördögbe is, fiatalember, hogy számolok be nagybátyjának önről? Az én öreg barátom abban a boldog hitben él, hogy öcscse ura legalább is Mária Terézia-rendjelet kap az olasz háboruban, s ime, egy hajszálon mult (de nem asszonyi hajszálon), hogy agyon nem lőtték mint szökevényt. Átkozott művész-vér! elég jutott belőle önnek is. A fiatalok közt igen sok szenved művészi véralkat nyavalyájában. — Nem föltétlenül szükséges, hogy ezek az emberek verseket irjanak, vagy tájképeket fessenek, hanem mindnyájan az ideigeikre, pillanatnyi hangulatukra hallgatnak, oly érzékenyek, mint a fotografáló gép felvételi hártyája: nyomot hágy rajtuk minden tárgy s minden alak, mely eléjük került. Mint a főfájást, ugy kialuszsza a férfi egy nő emlékét és szerelmét egyetlen éjszakán, de önök, művészek büszkeségüknek tartják, ha egy érdemetlen asszony hajótöröttjei lehetnek. Pedig inkább otthon a cséplőgép szakitotta volna el egyik karját, mint hogy ennek az olasz kávéőrlőnek, ennek a senki grófnénak legyen áldozata, a kinek összes művészi képessége abban rejlik, hogy temérdek festéket pazarol a saját becses képére s igy szorosan véve arczképfestő.

Az ezredes mindezt kemény, feddő hangon mondta, de beszédéből kiérzett a szánalom és jóindulat melege. A még hátralevő utat szótlanul tették meg és Szentegyedy nemsokára a főhadiszálláson volt, egy olasz főur kastélyában, mely

körül diszőrség állott. Az előszobák tele voltak magasrangu katonatisztekkel és polgári méltóságokkal. A nehéz selyemfüggönyök zajtalanul hulltak le a belépő után, bolyhos szőnyegek fogták fel a lépéseket, fényes öltözetü szolgák álldogáltak az ajtó körül, frissen borotvált, kékes arczuk ragyogott a megelégedéstől, mozdulatlan, porczellánszemüket egykedvüen szegezték a bejáratra. Az ablakok mind be voltak zárva, valami nehézszagu füstölőszert égettek a lépcsőházban; a szegletekben álló leánderek és déli cserjék tele lehelték a levegőt illatukkal. A függönyökön nem tódulhatott be világosság és napfény: örökös félhomály volt itt, mint a templomban. Az emberek lassan beszélgettek, még mozdulatukat is mérsékelték, minden zajt óvatosan kerültek, még kardjukra és sarkantyujokra is ügyeltek, nehogy megpendüljön.

Szentegyedy a sebes mozgástól kipirulva, a világosság és szabad levegőből jöve, elszédült a langyos, homályos előszobákban és sápadtan, arczából kikelve támaszkodott a falhoz. Szerette volna kitörni az ablakokat, hogy széles sávokban tóduljon be az éltető verőfény s a friss légvonat. Leirhatatlan izgatottság fogta el, tombolni és kiabálni szeretett volna, hogy elüzze a nyomasztó csöndet, az elfojtott suttogást, mely a férfiak gyülekezetéhez sehogy sem illett.

Negyedóra telhetett el igy, mikor az ezredes hozzá lépett s oly hangosan szólt hozzá, hogy általános feltünést és megütődést keltett.

— Bátorság! Tegyen ugy, mintha templomba

lépne, legyen komoly és egyszerü. Ha beszélni kell, a teljes igazságot mondja, mintha imádkoznék. Ezer villám, csak semmi müvészkedés, semmi fantázia!

Ezzel mérges, kihivó tekintetet vetve a szolgahadra, maga előtt tuszkolta a fiatal, kardnélküli hadnagyot s a lesuhanó függöny árnyékában erősen megszoritotta kezét.

Szentegyedy olyasmit érzett, mint mikor valaki langyos, fullasztó hullámok közül hirtelen a felszinre kerül: világosság és szabad levegő csapta meg.

Nagy, négyszegletü szobába lépett, négy ablaka valamennyi nyitva, rajtuk vakitó, szőke világosság özönlött be. Mennyire elütött a befüggönyözött, mesterségesen elsötétitett, langyos előszobáktól, melyekben fulladozik az ember s elveszti eszméletét!

A berendezés fehér volt, aranynyal, a falon néhány csatakép és fekete feszület függött, a szoba közepén hatalmas iróasztal állott, egyszerü, régi stilü asztal, faragványos fiókokkal, apró bronzalakokkal, meggyszinü posztóval behuzva. Az asztal mellett, karos nádszékben, magas, fiatal katona ült, osztrák tábornoki ruhában, hófehér kabátban, mely fiatal, hosszukás arczának frisseségét és fehérségét fokozta.

Huszonnyolcz éves férfi volt, magas, erőteljes, daliás alak, megkapó, nyilt tekintetü kék szemekkel. Az asztalon katonai térképek voltak szétteritve, figyelemmel, szinte aggódó gonddal hajolt

föléjük s férfias, eres kezének mutatóujjával követte a Solferinóhoz vezető utak hálózatát.

Szentegyedy szivét dermesztő félelem fogta el: az uralkodó előtt állott. Emlékezett rá még abból az időből, mikor 1851-ben gonosz tanácsosai körülhordozták a leigázott országban, mikor leégett faluk és városok fel sem épültek még, a kozákok őrtüzeinek nyomát még el sem mosta az eső, mikor minden családnak volt halottja, a kit szivszakadva siratott.

Az uralkodó felnézett térképéről s Szentegyedyt keze mozdulatával közelebb intette. Arcza komoly, gondolkozó volt, csak szeme pillantott nyájasan, az a kék szem, mely mélységre, szinre és derültségre olyan volt, mint az ablakokon át betekintő olasz ég. —

Mikor Szentegyedy néhány percz mulva kijött, egész valójában nagy változáson ment keresztül. A jóságos kék szemek emléke élénken megmaradt lelkében, s amint a lépcsőkön öntudatlanul, gépiesen lebotorkált, feltette magában, hogy kiérdemli e csodálatos szemek biztató, megelégetett, köszönő ragyogását.

— Tekintetbe veszem fiatalságát és nagybátyjának érdemeit, . . . aki vitéz katonám volt . . . Visszaadom életét, használja trónom és birodalmam javára. . . .

Az uralkodó e szavait hallotta folyton, amint késő este visszafelé lovagolt. A teli hold fényében terültek el az erdők, a csillagok szinüket vesztve,

sáppadozva fénylettek a hatalmasabb versenytárs mellett, az elhagyott város házai meghuzódtak egymás árnyékában, csak a magasabb épületek falai fehérlettek a holdvilágban.

Szentegyedy hosszasan, figyelmesen nézte a holdat, mely előtt egyszer-egyszer könnyü felhők vonultak el; ilyenkor ugy látszott, mintha egyenletes, fehér, fénylő testéből fekete füstalakú ködök válnának ki.

Az ő szivéből is igy vált ki lassankint a kétségbeesés, unalom, közöny és kétség.

Feltette magában, hogy uj életet fog kezdeni a henye, tétlen, együgyü, korhelyélet helyett.

Másnap mint önkéntes közlegény felvételre jelentkezett egy dragonyosezred ezredese előtt. A solferinói utközetben vitézül forgolódott és nehéz sebet kapott. Kórházba került s mire felgyógyult, a háborunak vége volt; nehány olasz tartományt elvesztett Ausztria, tekintélye még jobban megrendült, népeit nyugtalanság fogta el. Ugy volt, mint a megmérgezett ember, belső fájdalmak, égések, émelygések kinozták s napról napra fogyott, veszett és mindjobban halálra vált.

XI.

Két év telt el az elbeszélt események óta, melyek alig hagytak nyomot az egyedi udvarházban, hol özvegy Szentegyedyné és Mária csendes, megelégedett életet éltek.

Szentegyedy Gábor Bécsben élt, hivatalt vál-

lalt a külügyminiszteriumban, mindjobban emelkedett, kedvező szelek ragadták felfelé. Beállt ő is a szerencsés szerencsevadászok közé. Ebben az időben, nagy háboru után, mely megrengette az állam fentartó oszlopait, megrongálta a jólétet és vagyont és egész családokat lesodort a hatalom és tekintély verőfényes magaslatáról, fokozottabb erővel folyt a küzdelem kincsek, dicsőség, magas állásért.

Országos szerencsétlenségek után olyan az emberiség, mint a megsebzett fa, az életerő megnövekedik benne, mert a mellett, hogy élnie kell, a sebeknek is be kell forradniok.

Nem csak a születések száma nő meg nagy háboruk után, hogy a telemarokkal elpazarolt emberélet ki legyen pótolva, de tekintélyes vagyonok elpusztulása után hatalmas uj vagyonok gyülnek, s a lebukott, összetört társadalmi nagyságok üres helyére vakmerő vállalkozók egész raja iparkodik fel a homályból; a megüresedett nyergek látása féktelen tettvágyra ösztönzi az embereket, törik magukat, hogy egymást letiporva beléjük ülhessenek, s ez őrült versenyben senki sem gondol a lehullott lovasokkal, holttestük felett a sötét mélységből fölszabadult tömeg áthömpölyög.

A szerencsétlen háboru sokakat lesodort a magasból. Államférfiak, tábornokok, kegyenczek, népszerü lángelmék hevertek a porban, mint széltől kidöntött fák, esőtől levert gyümölcs, vagy mint egy női szoba lehullott márványszobrocskái és egyéb törékeny csecsebecséje.

Szentegyedy Gábor a romok eltakaritása után jött az aranyos császári városba. A nagy társadalmi és állami égés siettette az épitkezéseket, a munka lázasan folyt mindenütt, szükség volt ügyes, szivós, bátor munkásokra.

A tétlenség és rozsdásodás annyi éve után le nem csillapitható szomjuság fogta el örökös munka után. Természetes, józan esze, tiszta felfogása, őszinte, nyilt valója, ősi neve és megnyerő szép külseje, mind segitségére voltak. Volt türelme bevárni a kedvező szeleket s a hullámok hajtó erejét — aztán meggondolás nélkül, elszántan rájuk bizta magát s ment, ment felfelé.

E két év alatt egyszer sem volt otthon, a falusi életet nagyon unta, nem vágyódott anyja után, nem érzett felindulást, ha szépséges unokahugának leveleit olvasta s már el sem tudta képzelni a füstös, kedélyes falusi kaszinót, hol kártyázással s vad tivornyázással ölte az időt bizalmas barátaival. Levertsége, tárgytalan bánata, érthetetlen busongása, mely nedves, nehéz köd gyanánt lepte el szivét, mely elfátyolozta szemét, hogy mindent sötétnek lásson ebben a vig, ragyogó, kedves világban — mindez nyom nélkül eltünt.

Annyi irányadó nagy urral érintkezvén, bálokban, hangversenyeken, szinházban, estélyeken kellett eltölteni szabad idejét, hogy összeköttetéseit velük fentarthassa, ápolhassa, fejleszthesse. Erre a féltett, ritka virágra megtanult gondot viselni, öntözgette, ágacskáit nyesegette, ugy helyezte el, hogy napfény és világosság át meg átjárja leveleit

és mohón várta: kemény, kicsi bimbói mikor duzzadnak kinyilt virággá.

A mosolyok, meleg kézszoritások, bókok, hajlongások, kedvetlen kedveskedések magvát gondosan elszórta az ujdonsült világfi s várta: mikor zsendül ki mindenfelé vetése, mikor gyüjtheti fedél alá a dicsőség, hirnév, gazdagság, hatalom ragyogó aranykévéit.

Régi összeköttetéseiről, régi ismerőseiről, az elkeseredett, bus hazafiakról lemondott és csak néha villant meg fejében egy-egy kedves emlék, az elhanyagolt udvarház nyárfái, a mint hosszú árnyékukat végig fektetik a derült, hófehér falon; az országutra néző ablakok, melyek oly nyugodtan, vidáman, barátságosan csillognak az utazók felé, mint jóllakott, megelégedett, kissé álmos emberek szemei; aztán a kert, finom homokkal teleszórt kanyargó utaival, a nyár s az ősz minden szakában nyiló rózsáival, vadszőlővel, kuszó komlóval befutott lugasaival, s a veteményes ágyakkal, melyek oly jól be vannak osztva, mint a praktikus ember élete, s melyek között elragadó, kedves szoknyácska, repkedő rózsaszin szalagok, a világ legfehérebb köténykéje s egy nagykarimáju tótkalap tulajdonosnéja jár fel s alá, sima, zöldhéju borsót vagy vérbélü paradicsomot szedve kicsi, édes kezeivel.

Hanem az ilyen emlékek ritkán alkalmatlankodtak a nagyratörő ifjunak, a ki a külügyminiszterium egyik homályos szegletében kifeszitette pókhálóját, hogy megfogja a szerencsét.

Nem ért rá unokahugára gondolni, s nem volt kedve friss aranyozással megujitani a kissé megkopott benyomásokat és érzelmeket.

Mindeddig nőkkel csak futó ismeretségei voltak a világvárosban. Nehány együtt töltött óra bája, egy tekintet tőlük, a mint a Ringen fogataikban hátradőlve lagujabb kalapjukat mutatják be; fehér fogaik villanása a korzó villanyszürkületében; selyem napernyőjük fénye, a mint lóversenyeken tejarczuk rózsaszine fölött őrködik — ezek voltak a bécsi nőkről összes emlékei. Nem ismerte még azt a nőt, a kiért megcsalja, elhagyja Máriát, hanem a nőket, a maguk bájoló összeségében, a kik egy pillanatra tünnek fel, aztán örökre eltünnek a sok között. Ezek a nők, a kik futó mosolyuk árát nem veszik meg szivünkön kamatok kamatjával; a kik szépségüket oly önzetlenül mutogatják; a kik a nélkül, hogy tudnák, egy rosz napunkat tették elviselhetővé, egy nyomasztó gondot leheltek el szivünkről s a kik hálánkat meg sem várva, gyorsan elsuhannak, mint repülő fecske árnya a tavon és nem látjuk őket többé soha. Ezek a nők, a kiket minden nagyvárosi emberáradat megterem s minden utczaszeglet mosolyogva kinál . . .

Ám ez nem tartott soká. Nemsokára megismerkedett Silbermann bécsi bankár leányával, Melanieval, a kinek jónevü, gavallér-férjet kerestek, s a kinek szépsége és szellemessége felért milliókival. A pletyka legalább milliókról beszélt és Szentegyedy álmodozni kezdett erről a hatalmas, roppant aranyhullámról, mely őt széditő magasra emelheti.

Nagybátyja, ki most állandóan Bécsben lakott, minden szeretetreméltó furfangját elővette, hogy a bankárnak és leányának kedvében járjon. E mellett oly ügyesen játszotta szerepét, hogy Silbermann, mikor erről a legujabb „üzlet"-ről gondolkodott, szentül hitte, hogy ez a magas, vállas, lángoló tekintetü, büszke alföldi gentry jó fogás lesz leánya részére s csodákat fog müvelni, ha eszéhez, akaratához, neve fényéhez mesés nagy vagyont ad támaszul.

A dolog kedvezően indult. Melanie, az atyja mondása szerint ugy viselkedett, mint egy bolondos iczipiczi szamovár, hamar felforrt attól a nyugtalan, fényes lángtól, melyet Szentegyedy Gábornak hivtak. A tüz fölé tett kicsi szamovár sokat zümmögött és dudolt ebben az időben — mindenféle vidám keringőket és operett-részleteket — s ugy át volt hevitve, hogy ugyancsak megégette volna annak a vigyázatlan emberfiának a kezét, a ki arra vállalkozott volna, hogy őt az édes, forró, boldog lángok közül elvegye. Apjának, anyjának és hozzátartozóinak nem is volt kifogásuk választása ellen, sőt helyeselték.

A nagybácsi a dolgok ily állapotában magára vállalta, hogy ez örvendetes családi eseményt annak rendje és módja szerint személyesen tudatja a vőlegény anyjával és faképnél hagyott unokahugával.

XII.

A volt huszáralezredes eléggé jártasnak és tapintatosnak gondolta magát a kényes feladat teljesitésére, négy nap mulva nagy dérrel-durral behajtatott hát az egyedi uriház tágas, zöld lyciummal körülszegett udvarára. Hanem azért szive sebesebben dobogott, mikor a tornácz fehér oszlopai között megpillantotta Mária szőke, aranyos fejecskéjét, aki rossz előérzettől gyötörve, halványan lépett elébe.

— Hol hagytad Gábort, bátyám? ezzel üdvözölte a konyhából elősietö özvegyasszony, miközben katonásan, férfiasan megrázta kezét s aztán szomoruan tette hozzá, nagyon elhanyagol bennünket.

—. Ne bántsátok a fiut, válaszolá az alezredes vidoran, emelkedőben van, mint a sas. Nemsokára oly magasra jut, hogy a mi szemeinknek csak sötét pontnak fog látszani a rózsaszinü felhők között.

A „rózsaszinü felhő"-ben annyi czélzatosság volt, hogy Mária ijedten fürkészte a nagybácsi arczát s várta, nem mond-e többet is?

Nem mondott, hanem ruganyosan felsietett a lépcsőkön, ezerféle kérdést intézett egy rövid percz alatt a két nőhöz, végig kóstolta befőttjeiket s a czukorba főzött aranysárga dinnyét a huga hajához hasonlitotta, aztán mintegy hozzávetőleg kérdezte, a vidéki földesurak közöl nem barátja-e

valaki tulságosan ezeknek a karcsu üvegekben elrakott mindenféle nyalánkságoknak? A meggynél eszébe jutott, hogy hugának éppen olyan szinü szalagos köpenykéje van, melyet ő a világ legelragadóbb köpenyének tart, aztán szokása ellenére bölcselkedni kezdett a meggyről, fejtegette annak rendeltetését. Eredetileg mennyi savanyuság van duzzadó, vörös húsában s egy édes, ügyes női kéz — s ő nem ismer édesebbet és ügyesebbet a huga kezénél — mily kellemes, illatos, élvezhető nyalánkságot készithet belőle.

Igy vagyunk az életben a csapásokkal s bánattal, egy kis jóakarattal megenyhithetjük fojtó fanyarságukat.

Szó sincs róla, a bácsi furfangos, sima diplomatának tartotta magát, pedig oly megdöbbentőleg átlátszó volt, hogy a két megijesztett nő várta: ez a kissé pohos, gömbölyü, váratlanul közéjük hullt bomba, a ki most oly szeszélyesen sürögforog köztük és eltölti a csendes, falusi szobákat czélzatos beszédek kénkőszagával, mikor robban szét s magába fojtott balhireivel mikor okoz pusztulást, sebeket, halált?

A bomba azonban kedélyesen gömbölyödött a teritett asztalnál, jóizüen evett, nagyokat ivott, közbe-közbe egy kis füst jött ki száján — czélzások a szerelemről és házasságról, meg a férfi magasabb czéljáról — és e közben oly nyájasan és békésen viselte magát, mintha nem tudná, hogy az a két megijedt asszony, a ki neki viszás feleleteket ad, hol elpirul, hol belesápad s nyugtala-

nul feszeng székén: az a két áldott, félénk asszony az aggodalomtól csaknem eszméletlenül várja az ő tüzes, mérges, halálos titkának szétrobbanását. Lehet, hogy föl se jajdulnak, szivükhöz se kapnak utána, de a sötét tüz bele fog kapni a fehér, csipkés függönyökbe, néhány örökké égő zsarátnok beleesik a szomszéd szoba ágypárnáiba, hogy hosszú éjszakákon át égesse szivüket és fejüket s ne tudják soha eloltani keserves, titkolt könyeikkel!

Délután néhány szomszéd birtokos érkezett, a kiknek az alezredes csodadolgokat beszélt Gábor széditő emelkedéséről és ujra előhozakodott hasonlatával a rózsaszinü felhőről s a fekete pontról. Aztán minden átmenet nélkül ingerkedett Máriával s a társaság egyik fiatal tagjával kötötte össze nevét.

Majd taktikát változtatott. Gondtalan vidámsága elhagyta, aggodalmasan csóválgatta fejét, szórakozottan hallgatta az urak elbeszéléseit, a kérdésekre visszásan felelt és Máriát minden igaz ok nélkül a világ legerősebb szivü leánykájának nevezte, a kit ő nagyrabecsül s a kitől elszántságot és bölcseséget a hozzá hasonló, őszfejü katonák is tanulhatnának.

— Senki sem hinné mondá melankólikusan, hogy ennél a kis porczellánbabánál Napoleon érczszobra sokkal törékenyebb. Minek is állitottak szobrot Napoleonnak, a ki csak másokat tudott meggyőzni? Önmagunkat legyőzni, legédesebb reményünkről lemondani sokkal nehezebb.

A terasszon a derült, szeptemberi délután daczára lassankint borongós lett minden arcz és felhős minden lélek. Az alezredes mindjobban elrontotta a társaság jó kedvét. Felvetette azt a kérdést, mért maradt ő agglegény? Mért nem ismerte meg soha a családos élet örömeit? Feleség, gyermekek, — az életnek ez a poézisa soha sem szállhatott le enyhén az ő elfásult szivére! Unalom, betegség, közöny, életundor . . . mind-mind eltünt volna a nő verőfényes, áldott mosolyától, a hogy felszáll a sötétség és a köd a napsugaraktól. Ugy érzi, hogy köszvénye mindjobban növekszik, pedig soha sem volt hajóskapitány, a kinél a sós hullámok nedvessége a csontokba szivárog; szenvedélyes vadász sem volt, a ki hosszúszáru csizmában féléjszakákon elálldogál a nádas zöldes sarában, ha vadludakra les. Nem tud elfojtani egy megjegyzést: nemsokára rászakad az örömtelen öregség, de szivében érintetlenül megőrzi az egyetlen nő képét, a kit szeretett s a ki megcsalta. Ennek a nőnek emlékétől hideg, fagyos szive ugy összeesik, mint az olvadó hó; igen, mint a hó a tavasztól. Oh! tavasz aranyos verőfénye, melege, illata!

Ezen a hangon beszélt tovább, aztán megfogta Mária kezét; a kis kéz hideg volt, mint a gyikocska háta.

— Lemondás, ez az élet titkos értelme, mondá ünnepélyesen, de rosszul érezte magát természetellenes szerepében. — Fiatal fák sebei hamar begyógyulnak, tette hozzá s merően a fal egy pontjára nézett.

Ilyen bevezetés után sétát inditványozott az alezredes azon reményben, hogy e séta alatt kedvező alkalma nyilik küldetését befejezni.

A templom mellett mentek el. A kőfal hosszában gyikok szaladoztak s piros hátú bogarak töménytelen csapata lepte el a köveket.

A templom ajtaja nyitva volt, az egyházfi zöld galyakat támasztott a vörös márványpillérekhez s erős szagú kakukfüvel hintette be a fekete márvány-padozatot: a másnapi búcsura készült.

Az alezredes különös kiváncsiságot árult el, minden áron végig akarta nézni az egész templomi ruhatárat, a selyem pluviálékat, az aranynyal himzett bársony misemondóruhákat, a csipkés, hófehér karingeket... mindent. Aztán a misekönyvekre volt kiváncsi, elnézte a nagy, piros kezdőbetüket, a sok forgatástól zsiros lapokat, melyekből a pap a vigasztalás és keresztény megnyugvás igéit hirdeti. Az egyházfi megbotránkozására beleültette Máriát a faragványos, ódon gyóntatószékbe, — karcsu, édes alakja elveszett a homályos, mély üregben — ő maga letérdepelt, ajkát a rostélyhoz tartotta, mintha büneit gyónná meg. A leány szőke aranyos fejének visszfénye keresztül sugárzott a rostély sürü, rozsdás nyilásain. Az alezredes azt hitte, hogy derült, nyilt kaczagását fogja hallani a gyóntatószék zöld függönye mögül, de a leányka csendesen maradt, nesztelenül ült bent s oly halaványvolt, mikor onnan kilépett, mintha az a sok bün s az a sok siralmas bánat, melytől e fülke homályában nem egy bünbánó keresztény

lélek megkönnyebűlt, szive mélyéig meghatotta volna.

Az alezredes a vallás csodálatos, kibékitő hatásáról beszélt s azt a sziv békéjének nevezte.

Már kifelé indultak, mikor az alezredes észrevette, hogy Mária elmaradt. Keresésére indult. A templom szines, ónkarikás gót ablakain kevés világosság hatolt be hozzá, léptei visszhangoztak a fekete márványkoczkákon. A családi sirbolt barnára festett, nehéz vasajtója nyitva volt s amint lenézett, a homályban megpillantotta a leány ruhájának világos szinét és szőke fejének ragyogását.

A sirbolt tágas, négyszegletü épület volt, a száraz falakon elhunyt Szentegyedyek czimerpaizsos halotti jelentései függöttek, az oroszlántalpú érczkoporsók koszorúk terhe alatt görnyedeztek, oldalukon arany betükkel volt kiirva az elhunyt neve, születő éve s halálozása napja. Egyik Szentegyedy szive bronzládikában volt, alig élt huszonhat évet, szilaj paripája levetette s addig vonszolta árkon-bokron keresztül, a mig csak mozgott. Egy másikat párbajban lőttek meg, egyik az őrülés pillanatában felakasztotta magát, volt olyan, a kit virágkorában sorvadás pusztitott el.

A hervadt koszoruk s a bebalzsamozott holttestek erős szagát nem volt képes elnyomni a nyitott ablakokon beözönlő friss levegő.

Az alezredes kedvetlenül nézett körül, mert irtózott a haláltól, bár szeretett beszélni róla. Vidámságot erőltetett s kezét a leány vállára tette.

— A halottakhoz jöttél, kis madaram, mondá hangosan, hogy elüzze vele a nyomasztó érzést, mely a koporsók láttára erőt vett rajta. Az élet szebb ennél.

Odavezette a leányt az egyik ablakhoz s kinyujtott kezével odamutatott, a hol, a templom keritésén tul a falu terült el. Fehér, barátságos kéményei élesen kiváltak az alkony lilaszin páráiban. Galambok repkedtek a kék levegőben s jól elzárt redőnyök mögött nyugalmat és jólétet sejtett az ember.

— Vártam a bácsit, válaszolt a leány s arczát visszaforditotta a halottak felé. Szivem megsugta, hogy balhireket hoz nekem.

Hangja elfúlt s keblét elfojtott sirás emelgette. Az alezredes szerette volna csititani, de nem tudta, hogyan kezdje. Az érdemes hadfi nagy zavarban volt, ugy érezte, mintha minden testrésze fából volna, kezével, lábával nem tudta, mit csináljon, szeme előtt az aranybetük összefolytak; az egész tiszteletreméltó sirbolt, az ő méltóságos, komor, sőt szomoru tartalmával tánczra kerekedett körülötte s nem egészen épületesen forgott vele a világ.

Mária bánatosan, panaszosan folytatta beszédét, mint a szivennyomott galamb.

— Gábor nekem sohasem mondta, hogy elvesz, nincs jogom szemrehányást tenni neki. Hogy lehetne felelőssé tenni nagyravágyó, komoly férfiakat mindazért az édes, esztelen álomért, a mit bohó leányok szivében ébresztenek? Ő éppugy nem tehet róla, hogy tudtán kivül lelkem tele volt

vele, a mint nem tehet róla a lángoló déli hőség, ha főfájást kapnak tőle a vigyázatlan emberek.

Aztán remegve kérdezősködött, hogy a „rózsaszin felhő", melyben elvesz a sas, szép-e ? Megérdemli-e, hogy Gábor gazdag szivének irigyelt tulajdonosa legyen? Hol ismerkedtek meg? Megérti-e a leány Gábort, a ki sokszor mondá, hogy a nőben élettársat keres, a ki megérti, ösztönzi és nagyravágyását szitja, a ki igy szólhat a férfiuhoz: „légy méltó hozzám" ?

Ő — Mária — tiszta szivből kivánja boldogságukat.

Gábor nem oka annak, hogy ő most bánatos, hogy oly váratlanul és hirtelenül elhagyta őt, mint a szél, mely egyik vidékről a másikra megy és letört fiatal ágakat hagy maga után.

Az alezredes elkábulva hallgatta a leányt s ellenállhatatlan vágy fogta el, hogy őt a maga szerelmi csalódásának elmondásával vigasztalja.

Hévvel és hosszasan beszélt. Leirta lelkiállapotát, az unalmat, mely szerelmét megelőzte s mely ellepte elméjét, mint a köd. Nagyon szerette a leányt, mikor ráesett édes tekintete, olyant érzett, mint tavaszi verőfényben a rügyek: szeretett volna kibujni bőréből . . .

Mikor a sirboltból felmentek, Mária halvány volt és szomoru, de könyei hamar felszikkadtak a szabad levegőben, Isten szabad ege alatt.

XIII.

Silbermann Melaniet mindenki boldog menyasszonynak tartotta, s az is volt ő a maga módja szerint.

Nagyon szép volt arra, hogy vőlegényét hidegen hagyhatná és sokkal eszesebb, mintsem tulbecsülné szépségét és vagyonát, vőlegénye férfias szépségével, fényes nevével, eszével és akaratával szemben.

Mint atyjának egyetlen leánya, nagyon el volt kényeztetve s nagy önállóságra tett szert. Ez az önállóság menyasszony korában feltünő volt. Vőlegénye nélkül sok hangversenybe, bálba ment el s nem egy szindarabot nézett meg. Ha emiatt anyja szemrehányást tett neki, vállat vont, de magyarázatokba nem bocsátkozott.

Mégis egyszer szükségét érezte, hogy nézeteit családja megismerje.

— Hallja Gábor, mondá vőlegényéhez fordulva, a ki kifogástalanul öltözve, feszesen ült mellette, nem féltékeny természetü ön?

— Nem vagyok féltékeny — válaszolta a férfi és enyelegve tette hozzá — bár ezt a nők sértésnek veszik. A féltékenységről azt tartják, hogy az a szerelemtől oly elválhatatlan, mint az embertől az árnyéka. Hol elől jár a szerelem előtt, hol utána, néha rövid, máskor meg igen megnyulik, épp ugy mint az árnyék.

— Látod, mama, mi egymás szabadságát

tisztelni fogjuk. Nem is volna értelme annak, hogy Gábor féltékenységet érezzen azért, a miért távol tartom őt magamtól olyankor, mikor szeszélyes és rosszkedvü vagyok. Ebben a lelkiállapotban inkább más férfiakat kinzok meg, a kikkel nem törődöm, mintsem neki okozzak rossz napot, a kit szeretek. Kérdezzétek csak meg ilyenkor tánczosaimat, a kik azt sem tudják, hol áll a fejük; a kik kifogástalanul öltözve hajlonganak előttem a bál előtt s gyürötten, megtépve, megviselve kerülnek ki gonoszságom és rossz kedvem vércsekarmai közül a bál után. Ki kell őket vasalni ujra, mint a gyürött selyemkalapot. Aztán ön, uram — itt tréfás komolysággal hajlongott Gábor előtt — épp oly szeszélyes néha, mint jómagam. Méltóztatik néha sötétnek látni az egész világot s ez a lelkiállapot olyan, mint az égő ház füsje: fojtogat. Szemei alatt, szája körül ilyenkor kicsiny ránczok képződnek, minden ok nélkül bajuszát rágja, hallgatag, szomoru, kiállhatatlan. Ilyenkor szivesen átengedem önt a magánynak, vagy más nők társaságának.

— Elég baj, leányom, szólt Silbermanné, nincs mit dicsekedned vele. Az én időmben az volt a házasság czélja, hogy örömet és bánatot megoszszon a férfi a nővel és viszont. Én apád mellett egész pénzügyi kapaczitássá nőttem ki magamat, annyira be voltam avatva terveibe, számításaiba; üzletének minden izecskéjét ismertem. Láttam az aranyhullám eredetét, a mint vékony ere a földből előszivárgott. Végigszenvedtem a meggazdagodás minden kinját, mert a gazdagság olyan,

mint egy erős, mosolygó, jól táplált baba: mikor karjainkra veszszük és örömünk telik benne, kinek jutnak eszébe az anyának a veritékes, soha meg nem szünő munkának szenvedései, csalódásai, szülőfájdalmai? Ha férjed — hisz az esküvőt egy hónap mulva megtartjuk, — rosszkedvü és szomoru, neked kell őt megvigasztalnod. Ez a nő legszebb hivatása s én nem engedném át más nőnek semmiért, mert a vigasztalás oly nagy jótétemény, mely akaratunk ellen hálára kötelez bennünket s veszedelmes érzések forrása lehet. Soha sem engedném meg, hogy férjem szivéhez s lelkéhez egy idegen nő oly közel férkőzzék, hogy eloszlassa aggodalmait s megenyhitse bánatát. A férj szomoruságát és bánatát ugy meg kellene becsülnötök, mint azokat a kedvező alkalmakat, melyeken bemutatjátok legujabb ruhátokat s azokat az ékszereket, melyek este legtöbbet mutatnak.

Ezek s hasonló beszélgetések daczára a Melanie makacs, elragadóan kedves fejecskéje a maga utján ment, tanácsot nem kért s nem fogadott el senkitől és szorgalmasan folytatta énekleczkéit, mióta egy énektanára arra a felfedezésre jutott, hogy Melanienak nagyszerü hangja van s nagy müvésznő veszett el benne.

Ezalatt Silbermann a világ legkedvesebb palotáját rendeztette be a fiatal pár számára. A palota kicsiny volt s nehány év előtt a Melanie terve szerint épült. Fehér márványlépcsője s a bejárat karcsu márványoszlopai végtelen derültté tették az egész épületet. Ablakok, falak, szobák ragyogtak

a tisztaságtól, a szögletekben márványszobrocskák állottak, a lépcsőházat török szőnyegek s déli virágok boritották, a butorok szine szobáról-szobára megegyezett a falfestés szinével és minden szoba más-más stilben volt bebutorozva.

Egyikben XIV. Lajos korabeli kényelmetlen, apró, szubtilis holmik, másikban magashátú, szegletes, önémet székek, önkarikás, szines ablakok, a harmadikban kivarrott rikitó szerb vászon a butorokon, a könyvtárszobában faburkolat köröskörül a falakon, roppant nagy térképek, földgömbök, mérőeszközök s egy hosszu lábakon álló messzelátó, mely, a mint a szoba közepén gunnyaszt, a csalódásig hasonlit valami nyugalomba helyezett gólyához, a hogy a tóparton egyik kinyitott sárga szemével zsákmányra les.

A fiatalok naponkint megnézték, mint halad a munka, de a hálószoba zárva volt előttük, azt Silbermanné maga rendezte be és meglepetésül tartotta fenn.

Szobáról szobára vándorolva, gyöngéd pillantásokat váltottak, egymás kezét szorongatták s dobogó szivvel állottak meg a széles, ruganyos kerevetek, a barátságos, kissé homályos fülkék előtt. Földig érő tükrökben meglátszott Melanie nyulánk alakja, őt tükrözték vissza az üvegszekrények falai s árnyéka könnyedén rávetődött a fényes selyemszövetekre.

Néha a leány leült valamelyik karosszékbe, feszesen, napernyője zománczos nyelére támaszkodva, kalapja alól Gáborra mosolyogva. Ilyenkor

az ifjut elragadta képzelete, a feszes, fehérkesztyüs alak eltünt előle s ő lenge háziruhában látta ott Melaniet, barna haja lebomolva folyt alá vállain, szemei nedves fényben égtek s mosolyával felbátoritotta, hivta, ellenállhatatlanul magához ragadta a férfit.

Melanie szépsége lassankint mély, állandó hatást gyakorolt Szentegyedyre. Ha nem volt vele, ritkábban jutott eszébe, de ha eszébe jutott, látni kellett őt, beszélni kellett vele, ilyenkor a férfit erős vágy ragadta meg, a belső tüz lángja kicsapott szeméből és szive oly rendetlenül s erősen vert, mint mikor Bellarmin grófnét várta.

Nem tudott róla nyugodtan, álmodozva gondolkozni, mint egyszer — talán éppen száz év előtt — Máriáról gondolkozott. Akkor egy megmozduló virágos ág, szél fuvása, csillagok fénye, a sötétség, egy olvasott könyv — mindez Máriát hozta eszébe. Gondolatai róla nyugodtak és mélyek voltak, felidézte lelkében minden legkisebb szavát, kutatta rejtett értelmüket, s a mint vele foglalkozott, mozdulatlanul, csendesen ült helyén, csak szeme ragyogott, mint a jóllakott tigrisé, a ki senkitől sem háborgatva, a verőfényben, forró homokban sütkérezik.

Ha Melaniera gondolt, éhséget és szomjuságot érzett és sohasem tudta elképzelni a leányt nagyuras, hideg modorával, a mint a világban járkel, emberekkel szóba áll s a szép időről beszélget, megnéz valami uj szindarabot, vagy az utczán végigkocsizik, soha, egyetlenegyszer sem gondolt

ugy a menyasszonyára, a mint az más, idegen emberek előtt, a társaságban vagy a családi körben megjelenik, hanem ugy látta, a hogy tartózkodását leveti s mig szeme szenvedélyt lehel, csak a „zászló becsületéért“ védelmezi erőszakos csókzáportól édes ajkait. (A „zászló becsületéért“ — igy nevezik a katonák az olyan ütközetet, melyet a győzelem reménye nélkül, sőt a biztos vereség tudatában, fogad el a gyöngébb fél.)

Ugy jelent meg neki a leány, a hogy fiatal, virágzó, ruganyos, karcsu alakja — mint valami fénylő, fáradt hullám — az ő karjaiban pihen.

Néha hideg szélben, permetező esőben gyalog ment haza s forró feje nem tudott áthülni. Valami kimondhatatlanul édes fáradtságot érzett, de ez a fáradtság olyan volt, mint a megkönnyebbülés, előérzete a mennybemenetelnek.

Éjjel sokáig fent volt. A lámpát eloltotta, de a tüz fénye világitott, tisztán látott mindent. Gondolatokba merülve, csaknem összeroskadt képzeletétől mindannak, a mi még szerelmes szivére vár. Olyan összeroskadás volt ez, mint a fáé, mely gyümölcsei sulyát nem birja meg. Apró dolgok jutottak eszébe: a rózsaszinü függő lámpa, melyet előtte való nap hoztak haza, s mely bizonyára a rejtegetett hálószoba számára készül. Megvillant előtte a lámpa enyhe, derengő fénye, mely alul félhomályban hagy mindent s felfelé, a szoba tetejére ontja sugarát.

Képzelőereje erősen müködött. A lány ajkát ajkán érezte, hallotta suttogását. Annyira átérezte

gondolatait, hogy csaknem elveszitette eszméletét. Aztán ajkai és kezei hirtelen hidegek lettek, a tüz végsőt lobbant, sietve levetkezett és füléig magára huzta a takarót. Egész éjjel Melanieról álmodott.

A lány képe betöltötte Szentegyedy egész valóját, a hogy a napfényben csillogó tavaszi áradás színültig betölté medrét. Nélküle — ugy érezte — kiszáradt folyamágy volna, melyből az élet mozgása és szépsége örökre eltünt.

Azt nem gondolta meg s ha eszébe ötlik, akkori lelki állapotában felháborodással utasitja vissza a gondolatot, hogy az oly kiszáradt folyamágy, a minőnek ő az életét Melanie nélkül képzelte, nem marad sokáig üresen. Csak a következő tavaszi áradásig, mely színültig betölti ujra...

XIV.

Hogy Szentegyedy szerelme mennyire érzéki természetü volt, tanusitja nehány levél, mely vőlegénykorából fenmaradt.

Az esküvő előtt egy héttel elküldték falura s ő naponkint két-három levelet is irt menyasszonyának, melyekben ilyen mondatok fordultak elő:

„Folyó hó 19-én kelt édes soraid boldoggá tették egész napomat... Azt irod, kissé megsóvánnyodtál — én bizony nem annak tulajdonitom, hogy beteg voltál. És ha a mult éjjel álmatlanul eltöltött éjszakádat jó atyád a vacsorára fogja, — én jól tudom, hogy a vacsora ártatlan abban... Legyünk nyiltak, édes Melanie! Szeretsz, — sze-

retlek; egész valóm, minden gondolatom a tied, vágyódom utánad s te vágyódol utánam."

Egy más helyen igy ir: „Mire ezen levelemet olvasod, október 25-öt irnak, s mire édes válaszod olvasom, 27-et. Akkor már csak öt nap... Hát csak mégis elmulnak lassankint a napok. Leveleidből azt olvasom ki, egyetlenem, hogy neked is kegyetlen, gonosz napok voltak ezek, a távollét napjai! Ugy vagyunk vele, édes, mint a katona a hadi éveivel, kétszeresen, százszorosan számit minden nap. Pedig ezek nem is a háboru napjai voltak!... Nemsokára megtérek hozzád. Ha haza jutok, leülök lábaidhoz s elsuttogom, menynyit szenvedtem nélküled! Oh, mily boldogság lesz a te büvös szoknyácskád árnyékában."

Ismét máshol: „Mint két napfényben csillogó sebes fiatal folyam, ugy rohan össze életünk, hogy nehány nap mulva a sirig egy mederben folyjanak. Azt irod, édes, az idő megáll fölöttünk. Igaz! Mint szeretném előre lökni perczmutatóját. Mindig álomba vagyok merülve s ha valaki megszólit, megriadva nézek rá, mint a ki más világból jött meg. Egy szebb, egy jobb világból, a hol életem szoknyácskád mellett fog elfolyni."

Október 29: „Mindennap más édes emlék jut legerősebben eszembe. Oly bágyadt s méla vagyok mindig. Szivem az édes emlékektől ugy el van lepve, mint lehullott virágokkal a fa alja, mikor már kezd alakulni a gyümölcs. Vagy nem ugy, hanem ugy, mint mikor a gyümölcsszedés ideje közel... Ennek előérzetében igy imádkozom:

Kegyes Isten, add nekem Melaniet s ne adjál nekem más semmit . . . Szerelmesem, örömeim forrása, nagyon szeretsz? Ird meg nekem, de oly lángolóan, hogy mikor olvasom, a boldogság megperzselje szivemet. Mindennap előre viszi hajónkat. Érzed-e a hullámok erejét? Látod-e előttünk a révet, zöld fák közt, napsugártól beragyogva, szerelmi üdvöt lehelve? Oda, oda visznek a habok . . .

Az esküvő előtt két nappal érkezett haza Szentegyedy. Anyjától és Máriától szerencsekivánó levél jött. Anyja nem titkolta nehezteléséte fia választása felett, de a levél hangjából minden mesterkélt harag daczára kiérzett a leendő nagyanya titkos öröme s furfangosan rejtegetett hite, hogy nemsokára unokái lesznek.

Mária komolyan és egyszerüen irt. Gábor elkeseredést várt és könyeket s a helyett okos, meleghangu levelet kapott, egy szerető, gyöngéd testvér levelét.

Mindketten sajnálkoztak Gábor azon elhatározásán, hogy az esküvőt a Silbermann család kedvéért Bécsben tartják. „Őseid valamennyien Egyeden esküdtek örök hüséget kiválasztottjuknak, irta az öreg uriasszony szemrehányólag, s az ősi kastély még vendégszeretőleg tudná fogadni s el tudná látni uri kényelemmel Silbermann urék vendégeit."

Mária gyöngédebben fogta fel a dolgot. „Nem hittem volna, irá az ő apró, elegáns betüivel, hogy hosszu időre le kell mondanom a reményről, szinről szinre láthatni a nőt, a kit élettársul választot-

tál. Édesörömest kifejeztem volna neki hálánkat azért, hogy elborult lelkedet felderitette s a való életnek, a munkának, a közügyeknek megmentett . . .

Az esküvő előtt való estén Gábor és Melanie kikocsikáztak. A hintó üvegablaka fel volt huzva, az utczák lámpái bevilágitottak a hintó homályos szögletébe, hol a két fiatal fej szerelmesen szorult össze. A jókedvü, kissé kaczér és bátor leányka szivébe félelem lopódzott, félénken huzódott távolabb vőlegénye forró közeléből s szótlanul nézett ki a Ringre a tovasietö emberáradatra, a fényes boltkirakatokra, a paloták kőczifrázatára s a lámpagyujtogatókra, a kiknek kanócza mint hulló csillag futott végig a sötéten maradt utczák hosszában és utána olyan vidor pattogással lobbant fel a láng, mintha dugót huznának.

— Félek, mondá aztán és kezét kiszabaditatta a férfi kezéből, nagyon félek, a hideg veriték szinte kiüt rajtam.

— Mitől félsz, édes, hisz melletted vagyok? válaszolta Szentegyedy és ujjahegyével a leány gesztenyeszin haját érintette.

— Tőled . . . magától . . . valami belső erő arra késztette, hogy a régi, bizalmatlan idegen „magá"-val szólítsa meg vőlegényét. Ez a „maga" egész más hangon volt kiejtve, mint az enyelgés óráiban. Aztán még távolabb huzódott el.

— Magától félek, Gábor, az idegen férfitól, a kit alig néhány hónapja ismerek. Tapasztalatlan, elvakult szememmel önnek csak felszinét ismerem, a külső embert, a kinek érdekében áll (s minden

számitás nélkül, ösztönszerüleg teszi), hogy egy fiatal leánynak csak előnyös tulajdonságait mutassa meg.

Szentegyedy akaratlanul ugyanazon hangon felelt.

— Nem hiszem, hogy szive sugná önnek e hirtelen félelmet, melynek oka nem vagyok, mely reám nézve nem igen hizelgő.

— Hasztalan haragszik, engesztelte a leány a megsértődött ifjut, minden nő fél az esküvője előtt. Voltak barátnőim, kiket ez az irtózatos félelem hetekig gyötört, engem nagyon későn, mondhatnám, az utolsó pillanatban lepett meg. Éppen ugy nem tehetek erről, mint arról, hogy néha jól ki kell sirni magamat. Őszintén beszélek, én a maga szeméből rosszat olvasok ki. Olyan nyugtalan és erőszakos vagy, Gábor: . . . Ne is vigasztalj most édeskés szavakkal, majd elmulik magától...

Szép fejét a férfi vállára fektette és behunyta szemét. A hintó lépésben haladt velük, tisztán hallatszott a lovak patkója s a kerekek könnyü gördülése a kerámit kövezeten. Az utczákat öntözték, a kiszökkenő vizsugár szikrázott a lámpák fényénél s meghüvösitette a magas falak közt megrekedt, fojtó levegőt.

Olyan helyre értek, a hol uj házak épültek s a fehér tüzfalak kisértetiesen meredeztek az ég felé. Az ablakoknak szánt üregek olyanok voltak, mint a koponyacsont szemgödrei és a mindenre ránehezedő végtelen sötétségben csak a vérvörös jelző lámpácskák csillogtak és a sötétség felett a csillagos ég látszott.

Szentegyedyt megragadta a magány. A császárvárosban még sohasem talált ily elhagyott helyre, mely eszébe hozta volna a falut, annak nagy csendjét, a mezők fölé leszálló sötétséget és fent feje fölött a lámpasorok fényétől meg nem zavart csillagos éjszakákat.

— De Melanie felrettenve, hevesen fordult vőlegényéhez.

— Menjünk innen hamar, házak, emberek, barátságos lámpák közé. Én csak emberek között érzem jól magam, a sötétségtől és magánytól irtózom.

Fogatjuk csakhamar a legnépesebb utczákba fordult be. Melanie megkönnyebbülve, ragyogó szemmel nézte az arczok, női kalapok, fényes czilinderek és egyenruhák nagy sokaságát; a boltokból, házakból kisugárzó enyhe világosságot; a kirakott selyemszöveteket, ékszereket, piperetárgyakat; a zajt, a mozgást, a különböző szemek kiváncsi, érdeklődő tekintetét — a nagyváros társadalmát, egyszóval, melyben ugy élt, mint a hal a vizben, melynek törvényeit elfogadta, tetszését kereste, ítéletét rettegte.

Félelme eltünt, a régi bizalommal és odaadással huzódott közelebb a férfihoz, a kihez holnap hozzáköti életét, de a kinek nem lesz kiszolgáltatva teljesen, mert a bécsi társadalom törvényei ezt a szilaj magyar urat is kötelezik, s az emberek eme nagy sokaságában, a közvéleményben mindig barátra és lovagias védelmezőre fog találni.

Ez a társadalom mindig elemében van, ha fiatal, szép asszonyt kellemetlen férj szeszélyei ellen kell oltalmába venni.

De mig e nem egészen ártatlan természetü gondolatok, (bár nem ily határozott alalakban) fejében megvillantak, ragyogó szemét a férfi szemébe mélyesztve szerelmes szavakat suttogott neki.

— Te vagy mindenem, Gábor, egész világom te vagy! . . . Pedig a világ már akkor egyikük gondolatában szivük közé férkőzött.

XV.

Rövid hónap alatt örökre elszállt a mézeshetek boldogsága, a házastársak kölcsönösen kiábrándulva eszméltek fel szerelmi álmukból.

Melanie határozottan kijelentette, hogy nem illik, a világ itéletébe ütközik egy hónapnál tovább elvonulni és maguknak élni. A férfit kötelességei, a nőt kedvtetései arra utalják, hogy a világba mielőbb visszatérjenek. Férje nem tett ellenvetést, a szerelem szivében meggyöngült, a szép nő, a ki után áhitott, az övé volt és a mézeshetek alatt nem bizonyult olyan nőnek, a ki férje minden gondolatára igényt tartana, a kinek szivére az élet nehéz harczában támaszkodhatik.

A mézeshetek néha csak arra valók, hogy a nő és férfi, a kik egész életükre szóló szövetséget kötöttek, hamar megunják egymást. Az a szerelem, mely nem a sziv nemes érzelmein alapszik, s csak olthatatlan, mohó szomjuság a nő

szépségei után, alig éli tul ezt a néhány mámoros hetet. A társadalom, mely mind a férfira, mind a nőre kivetette már hálóját, mely a házasságot a maga önző szempontjából tekinti, magányba küldi kiszemelt áldozatait, hogy megunják egymást, hogy erős vágy fogja el őket a társasélet szórakozása és öröme után.

Hogy a világ két boldog embert hatalmába keritsen, eltávolitja magától őket. A világtól elvonulva, megtanulnak a világnak élni. Ez a husos kamarába zárt egerek nyers elmélete. Az ismert együgyü számitás, melynél fogva a csemegekereskedő rászabaditja az édességre alkalmazottját, hogy három nap alatt örökre beleunjon.

És hány szegény szerelmes megy lépre. Légmentesen elzárkóznak a világtól, a helyett, hogy belevetnék magukat rohanó hullámaiba. Az élet prózája, melytől ábrándos szivük annyira remeg, megmentené szerelmük költészetét.

A csapraütött boldogság helyett, okosan, kis poharakból iszogatnák a szerelem borát. Csókzápor helyett, mely a fa virágait néha leveri, csendes tavaszi eső hulldogálna rájuk. A hivatal, az emberek, a szórakozások és a kötelesség, egyszóval a félbeszakitások, melyeknek szerelmük alá volna vetve, felüditenék őket s nehezebben unnák meg egymást.

Kezdettől fogva a világban élve, szerelmi magányuk sokkal tovább tartana. A házasságot és örömeit életük kiegészitő részének tekintenék, nem valami szokatlan, kivételes lázas állapotnak, mely miatt néhány hétre félbe kell szakitani megszokott

életmódjukat. Az egyenes, járt utak helyett kigyózó gyalogösvényeket kell felkeresniök, hol elvadult bokrokon vadgalamb bugása hallatszik, holdfény surran be az ágak között, erős szagu virágok illatoznak mindenfelé, a honnan aztán rövid idő mulva kivágyódnak a száraz világosságra, Isten szabad ege alá!

Szentegyedy Gábor és Silbermann Melanie, mint annyi más, áldozatául estek annak a sok hazugságnak, tulzásnak, önámitásnak, mely a szerelmet és házasságot körülveszi. Mikor a férfi a nőbe szeret, senki sem veszi azt oly természetes valaminek, mint mikor ablakunk alatt az orgonabokor kivirágzik egyetlen éjszakán. Csodát emlegetnek, jeleket látnak feltünni az égen, mesés dolgokról beszélnek. Mindenki azon van, hogy a szerelmeseket rendkivüli eseményekre készitse elő. Költők lángoló dalainak, megható regényeknek olvasása csak fokozza a hatást. Szivük mennyei üdvösségről álmodik s teljesithetetlen igényekkel lépnek a boldogság elé. Oly igényekkel, melyeket emberi sziv nem teljesithet és el nem birhat.

Egy szép napon Szentegyedy észrevette, hogy közte és fiatal neje közt nincs rendben minden s szivük — mint két ellenkező irányu vizesés sodrába jutott könnyü csónak — sebesen távolodik el egymástól.

A kedveskedő nevek, a képtelenebbnél képtelenebb megszólitások, melyekkel az elragadtatás pillanataiban elhalmozták egymást, elvesztették üdeségüket, illatukat és lassankint eltüntek, mint

forgalomból kivont pénzek. Nem kivántak már folyton magukban lenni, társaságot örömmel fogadtak, Gábor nem ült órahosszat a Melanie angol czipőbe bujtatott lábacskáinál s gyakrabban hajolt ujságjaiba, mint az édes, szép arczocska fölé. A beszédből hamar kifogytak s Gábor már nem fogadta olyan rokonszenves figyelemmel kis felesége érdekes fejtegetéseit azoknak a selyemruháknak csodaszép szinéről és divatos szabásáról, melyeket megrendelt és nem itélte el olyan egyértelemmel mindazokat a szép asszonyokat és fiatal leányokat, kiknek fitos orrocskája, szemejárása, beszéde, vagy viselete Melaniet ellenállhatatlanul kegyetlen birálatra, csipős megjegyzésekre ragadta.

Már nem vonogatta vállát megvetőleg s nem fintorgatta arczát, ha felesége elég kegyes volt megengedni, hogy kivüle még más szép nők is mozognak és élnek a siralom völgyében, sőt egyenesen kijelentette, hogy Miss Mari nevü kötéltánczosnő a férfiszíveken épp oly ügyességgel tapos, mintha kifeszitett köteleken lépkedne a világ legédesebb lábacskáival.

Már nem volt oly tulságosan elragadtatva a rózsaszin, világoskék, aranysárga és sok egyéb szinü reggeli főkötöcskéktől, melyek kedves árnyékot vetettek a fiatal asszony tiszta homlokára; árnyékot, melyet Gábor ur többre becsült ő felsége, az angol királyné gyémántjainál; árnyékot, mely ez árnyékvilágban legszebb és legvilágosabb volt minden árnyék között.

A fehér kötényke, — oly könnyü csipkével

körülszegve, mint egy tizenhat éves lány gondolatai — ; a ragyogó szamovár, mely hasonlóan a Melanie szivéhez, hamar felforrt a borszeszláng felett s mely bőven eresztette az orosz tea illatos aranyszin levét, mint az ő felforrt szerelmes egész valója az aranyos jókedvet; a hófehér abrosz, melynek hórihorgas monogrammját bizonyos kedves tündérujjacskák himezték; a feledhetetlen reggelizések, egy szóval, melyeken Gábor olvasatlan számu lágy tojásokat s étvágyingerlő sonkaszeleteket szokott elkölteni, kezdték elveszteni hajdani varázsukat.

Melanie rájött, hogy a koránkelés az arczbőr szépségének árt és tulajdonképpen sem a téa nem lesz jobb, sem a Gábor étvágya kisebb, ha hallgatag inas tölti meg szinültig az átlátszó, kinai csészéket.

Az is ritkábban esett meg, hogy Gábor ur szedegette volna ki Melanie hajának barna zuhatagából a kisebb-nagyobb horgas aranytüket, a női fejnek a lázadó, makacs fürtöcskék rendben tartására hivatott eme rendőrintézményét.

A dalolás, nevetgélés, a szobában való körültánczolás, székek és egyéb utban álló butorok feldöntögetése, a gyermekes jókedvnek mindmegannyi nyilvánulása elmaradt apránkint.

Gábor nem kötötte be fájós torkát a Melanie csodakendőjével, melytől betegségének komoly javulását várta; és Melanie nem rakta fel a fejére a férje kalapjait azon babonás hitben, hogy azok elárulják neki a férfi legtitkosabb gondolatát.

Gábor emlékező tehetsége rohamosan gyön-

gülni kezdett: már nem tudta könyv nélkül, hogy öt hónappal azelőtt, például julius 16-án, Melanie milyen szinü ruhában volt s micsoda mély értelmü bölcsességet mondott éppen az X.-utcza tizedik házának tizenötödik ablaka alatt. Arra sem emlékezett világosan, vajjon ezen alkalommal napfényes idő volt-e, vagy kövér, nyári esső cseppek hulldogáltak fényes kürtőkalapjára, mely emiatt olyan lett, mint egy bőrig ázott uszkár?

Egy reggel valami csekélységért összeperelték és nem békültek ki félóra mulva. Pedig ez az idő elég hosszu arra, hogy a fiatal férj mélyen magába szálljon, szánja-bánja bünét, mardosó szégyentől, önvádtól gyötörve szerelmese lábai elé vesse magát s felejtse el, mint egy rossz álmot, hogy tulajdonképpen ő a megbántott fél s neki volna oka haragudni.

A külügyminisztérium, melyet Szentegyedy nagyon elhanyagolt, ismét gyakrabban részesült abban a szerencsében, hogy őt falai közt fogadhatta. A klubokban rendesen megjelent, nagy összegekben kártyázott, élénk részt vett a birálatokban, melyek itt szép szinésznők és félvilági hölgyek fölött ejtettek, sőt egy szépséghangversenyen az ő szava döntött egy szivarárus-leányka javára, a ki a külváros homályából nemsokára fényes városnegyedek palotáiba kerül, selyemruhát, ékszert, fogatot kap s egy kedves kis palotát ráadásul, melyben kellemesen leélheti rövid, tündöklő nyarát, hogy aztán az ünneplés és jólét lépcsőin sebesen aláhullva, ismét a szegénység, bánat és örökös

könyek nedves sötétségében ébredjen fel. Szentegyedy legalább azt gondolta.

XVI.

E versenyen történt, hogy Ferrari herczeg, egy nagy befolyásu osztrák diplomata, közönyös, könnyed hangon igy szólt a körülötte álló urakhoz.

— Ez a Szentegyedy nagy borismerő. Mióta a feleségét láttam, feltétlenül megbizom izlésében, mert nejéül a legszebb asszonyt választotta.

— Gondolom a Silbermann leányát.

— Hizelegni fog Szentegyedynek, hogy a herczeg oly szépnek tartja nejét, mondá az urak közül valaki s szemével Szentegyedyre hunyorgott, a ki a dialmas szépséggel hosszu beszélgetésbe merült s valami különöset mondhatott neki, mert a zsidóleányka halvány kreolarczbőrét égő pirosság futotta el s mig szép kis fejét tagadólag rázta, szeme igent mondott.

— Herczegséged ismeri talán Silbermannt? Nagyon gazdag ember. Több aranya van, mint nekem gondolatom és most a hadsereg főszállitója szeretne lenni. Herczegségednek azokban a körökben, a hol ez a kérdés eldől, nagy befolyása van.

Elhallgatott és leste a herczeg arczán a hatást, a fülébe öntött méreg hatását. De a herczeg másfelé nézett üvegszinü, zöldes szemével, s más dologra tért át. Könnyedén és minden sajnálkozás nélkül ejtette el e kényes beszédtárgyat, mintha csak egyik keztyüjét ejtené el; meg se köszönte

az ügyetlen, tulbuzgó urnak, hogy hátát meggörnyesztve ujra felakarta venni, sőt mikor még néhány kétségbeesett kisérletet tett, hogy a szép asszonyról beszéljen, a herczeg egyszerüen hátat forditott neki.

Lassan vontatott léptekkel ment át a termen, meghajolva, mint a kinek a dereka fáj s egy tábornokkal a hadsereg szervezésének égető szükségéről beszélt.

A tábornok az ellenkezőt bizonyitotta. A világ legjobb hadserege a mienk, mondá és szemlét tartott a versenydijra pályázó szépségek felett.

— Jobban szereti ezt mindenféle katonai szemlénél, ugyebár? kérdezte a herczeg kitérőleg s mosolyogva mutatott fejével a szőke és fekete női fejek hullámzó sorára. Ragyogó szemük előtt ugy érzem magam, mintha napfényben villámló puskacsövek volnának. Vigyázzon tábornok, nehogy sebeket vigyen innét haza.

Folytatta utját a tömegben, elhaladt a marsálszalagos rendezők között és a nélkül, hogy visszanézne, fogatába szállt.

Kint derült, verőfényes idő volt, járókelők lepték el az utczákat s egyik hintó a másikat érte. A herczeg dideregve huzódott be szürke mencsikoffjába és szórakozottan fogadta ismerőseinek köszönését. Némelyiknek csak a fejét biczczentette meg, másoknak csak a szemével köszönt, hölgyeknek mélyen levette kalapját, barátainak a kezével bizalmasan integetett.

Valahogy rosszul érezte magát, hátában ki-

ujultak szakgató fájdalmai, a mi annak jele, hogy ok nélkül felizgatta idegeit s már kiment eszéből, hogy orvosa feltétlen nyugalmat ajánlott.

Praterstrassei lakása felé befordulva, Szentegyedynével találkozott. Melanie sötétzöld ruhát viselt, magas Stuartgallérral, mely rózsás fülecskéjéig ért fel. A herczeg köszönését egykedvüen, bár tisztelettel fogadta.

Ferrari herczeg hosszunyelü lorgnetjét orrához támasztva, sokáig utána nézett.

— Olyan lágyan, bágyadtan, a hintó párnáin elomolva ül helyén, mormogta halkan, mintha unatkoznék. A férje nehány hetet fog szentelni annak a kis szivarárus-leánykának, a ki oly karcsu, mint egy török szivarka, és oly sárgás bőre van, mint egy valódi havannának s valószinüleg oly jól fog égni, mint egy havanna.

Palotájába érve a herczeg, titkárát hivatta. Wolf ur alázatos hajlongások közt jelent meg a küszöbön. Halvány, sovány arcza volt, erős, szénfekete szemöldökkel, mélyen fekvő, nyugtalan szemekkel.

A herczeg helyet mutatott neki s vértelen ajkán mosoly jelent meg.

— Tudja azt maga, Wolf, hogy orvosaim feltétlen nyugalmat rendeltek? kezdte lassan és merően a függő lámpára nézett.

Wolf urnak arczvonásai ugy vonaglottak, mint a hirtelen megütött czimbalom érczhurjai s oly reszkető, csengő hang tört ki belőle, mintha igazán czimbalom volna: ez volt a nevetése.

— Tudom. Szerencsére herczegséged jobban tudja orvosainál, hogy csak az állóviz romlik el, ám mindig friss, mindig fiatal, mindig erős marad a sebes folyó. Csak az olyan idegrendszert eszi meg a rozsda, a melyet jótékony izgalmak elől gondosan elzárunk. Herczegséged a császári város legszebb lovagja, szerencséje a nők körül s a politikában általánosan ismeretes. Ugy van alkotva, hogy utána bolonduljanak az asszonyok. Erről épp ugy nem tehet herczegséged, mint Szentegyedy nem tehet arról, hogy nagyon szép felesége van.

A herczeg összerezzent.

— Ördöngős ember, hogy kitalálja gondolataimat. Ma tünt fel először nekem e nő s ön már — mint a jó vizsla — a szép vad nyomában van. Szóljon őszintén, remélhetek?

Wolf ur mind a két kezét zsebébe dugta, nyakát vállai közé huzta és ajkait összecsucsoritotta, mintha valami kitünő bort birálgatna.

— Herczegségednek jó izlése van, Silbermann Melanie igazi race. Micsoda alak! Milyen járás! micsoda szemek! Mérget mertem volna rá venni, hogy herczegségednek tetszeni fog s azért ugy iparkodtam, hogy megismerjem a körülményeket. A nő apja nemsokára abba a helyzetbe jő, hogy herczegségednél kell kopogtatnia.

— Hisz milliói vannak?

— Mikor milliók égnek el, nagyobb füstje van. Silbermannak százezrei voltak.

— De hát akkor miért adta leányát Szentegyedyhez, a kinek otthon hét szilvafája van?

Wolf ur mind a két kezét kivette zsebéből s a széke támláján dobolt velük.

— Silbermann okos ember s kitünő orra van. Nem tudom a nyitját a számitásainak, de az iránt az ember iránt, a kit ő vejének választott, nagy tisztelettel viseltetem. Valami álruhában bujdokló mesebeli herczeg, vagy Isten tudja kicsodamicsoda az ő veje, de nekem alapos gyanum van rá, hogy egy szép reggel mi mindnyájan megegyezünk abban, hogy Silbermann kitünő üzletet csinált leányával.

A herczeg kedvetlen mozdulatot tett a szájával és szemöldökével.

— Azt mondják, a császár figyelemmel kiséri ezt a kurta nemest. Meglássuk.

— Herczegséged nem jól teszi, ha Szentegyedyt kicsinyli. Jobb lesz felhasználni, mint lenézni ezt a csontos, barna arczu magyart. Az apósa pénzének hamar a nyakára fog hágni, ez a sok czimü és kevés aranyu ur, hanem akkor aztán a miniszterségig meg szem áll. Ha nejét szeretné, sohasem kaphatná meg azt a nőt herczegséged. Annak az embernek vasmarka van, csak azt lehet elvenni tőle, a mit a maga jószántából földre ejt.

Ferrari herczeg kevélyen nevetett.

— Ugy véli, kedves barátom? — a herczeg dühös volt, ha valakit kedves barátjának nevezett. Nos majd meglássuk. Ezt az ügyet magam fogom lebonyolitani s felkérem önt, kedves barátom, hogy ne avatkozzék bele. Az eredményről értesi-

teni fogom, hogy lássa be, mily felületesen ítéli meg az embereket s hogy ez a... hogy is hivják, Szentegyedy uraság voltaképpen nem érdemli meg, hogy ön által kedves barátom, legalázatosabb szolgája, Ferrari herczeg fölé helyeztessék.

Kezével elbocsátó mozdulatot tett. A titkár megszokta már a herczeg szeszélyeit és jól tudta, hogy nehány nap mulva a jó viszony köztük helyreáll. Szó nélkül hajolt meg és kiment az ajtón.

Mihelyt kint volt, a herczeg sziszegve kapott hátához.

— Megint felizgattam magamat. Ettől az embertől meg kell szabadulnom, nagyon arczátlan már . . Jaj a hátam . . . nem tudok egyenesen ülni. Szemembe meri mondani, hogy az a — hogy is hivják? — az az uraság meg tudja őrizni a feleségét tőlem, ha kedve tartja. S mily szemtelenül fejezi ki gondolatait — csak azt lehet elvenni tőle, a mit földre ejt — szóról-szóra igy mondta... A villanyozás nem sokat használ, oly égés van a hátamban, hogy ki nem állom . . . Az orvosaim a legnagyobb gazemberek, nem tudnak segiteni rajtam.

Becsengette inasát, aki erős szeszekkel dörzsölte gazdája hátát. Néha ugy megnyomta öklével, hogy a herczeg fájdalmában felsikoltott. Nyögdécselés, sziszegés, sóhajtozás töltötte el a szobát.

De a bélelt ajtókon keresztül egy hang sem hatolt ki a világba, a hallgatag falak hiven meg-

őrizték a herczeg öregségének titkát, és a beavatott Jeanon kivül a szolgaszemélyzet közül senki sem sejtette, hogy gyermekként viseli magát s csaknem zokogásba tör ki urok, a ki mindenütt megjelenik, a hol fiatal nőkkel jöhet össze, a ki mindig egy szál piros szegfüt visel kabátja gomblyukában és minden két hónapban változtatja szépséges szeretőit.

E naptól kezdve Ferrari herczeg gyakran lovagolt ki magányosan. Irtózatos fájdalma daczára egyenesen ült a nyeregben, lovagostorát utánozhatatlan kellemmel tartotta keztyüs kezében s ragyogó arczczal köszönt ismerőseinek. Szokott női társaságát elhanyagolta és tüntetőleg adta a világ tudtára, hogy szabad, mint a madár s hogy a félvilági hölgyekkel most már végképp felhagyott.

— Tiszta szerelemről álmodozom, mondá barátainak negédesen, azon szándékkal, hogy kedélyállapotáról értesüljön egész Bécs, de különösen azok a körök, hol Szentegyedyné megfordul. Meg lesznek lepve uraim, de meg kell ismertetnem önöket azon nézetemmel, hogy még eddig soha sem szerettem igazán senkit, csakis édes órákat vettem egy csomó szép nőtől, hogy megtanuljam tőlük, miképp kell szeretni? Nem énekeltem, csak a hangjegyeket sajátitottam el. Ugy voltam ugynevezett szerelmeimmel, mint a békében tartott hadgyakorlatokkal, hol csak puskaporral lőnek, papirfigurákra szegeznek szuronyt s levegő ellen viaskodnak. Igazi háboruban még nem voltam soha.

Az emberek megcsóválták a fejüket s mindenki szentül meg volt győződve, hogy Ferrari herczeg valami meglepő kalandra készül.

XVII.

Melanie egy meghivót tartott kezében, arczán meglepetés látszott.

— Hogy jön a herczeg hozzá, hogy báljára meghivjon bennünket?

Gábor abbahagyta a beszélgetést, melyet apósával folytatott s a meghivóba nézett.

— „Ferrari herczeg“ olvasta hangosan, aztán egykedvüen tette hozzá, bizonyára apának köszönhetjük a megtiszteltetést.

Silbermann tagadólag rázta a fejét és egészen elmerült kövérke, kurta ujjainak lelkiismeretes nézegetésébe.

— A herczeg befolyásos diplomata, Gábor meg a külügyminiszteriumnál szolgál, ez az egész. E meghivásnak különben az a magyarázata, hogy fijam-uram részvényei emelkednek. A herczegnek finom orra van, megérezte Gáborban a hatalmas embert, a ki maholnap hasznos szövetségese vagy veszedelmes versenytársa lehet. A herczeg akkor kezd kedvében járni az embereknek, mikor még senki se sejti, hogy azok fejére nem sok idő mulva a jólét, befolyás és szerencse verőfénye fog sütni.

Termeiben gyakran találkozunk idegen arczokkal, kiket az előkelő világ alig ismer s ha

bizonyos idő mulva ezek az emberek a közéletben széditő magasra emelkednek, mindenki a herczeget dicsőiti, szentül hiszik, hogy neki köszönhetik szerencséjüket. Legtöbbször a sors ezen kegyeltjei is hálával és megindulással emlékeznek meg a herczegről, a kinek pedig összes érdeme annyi, hogy összeköttetéseinél fogva kiszimatolja a legmagasabb körök hangulatát és ismeri az emberek felől táplált véleményüket. A herczeg máskülönben kedves ember, igyekezzetek megtetszeni ő magasságának.

Az utolsó szavakat igénytelenül, csakugy odavetve, a lehető legártatlanabb arczczal mondta a bankár, aztán hizelegve simogatta leánya arczát s szokatlan bókokat mondott neki.

— Szép asszony vagy, Melanie, lehetetlen ellenállni neked. A herczeg bálján mindenkit árnyékba kell boritanod ragyogó szépségeddel. A szépség nagy hatalom, mindjárt a pénz után következik; szép asszonyok szemének fénye mindjárt az aranyok fénye után.

Melanie hidegen ejtette le a sima hátu meghivót, szó nélkül az ablakhoz ment s az utczára nézett. Havas háztetők tüntek szemébe, rozsdás ködös égbolt, a melyből a hó sürüen, függőlegesen esett. A mint az abiakból sokáig nézte, feje szédült, szeme káprázott s ugy érezte, mintha a szemközt levő házak, mint valami sülyesztőn, sebesen lefutnának ismeretlen mélységekbe s ő maga is velük ereszkednék lefelé.

Kedve támadt kikocsizni. Kérdezte férjét, nem tart-e vele? Pedig az igazat megvallva, nem

óhajtotta most társaságát s megörült, mikor a bankár közbevetette magát.

— Több szabadságot engedjetek egymásnak gyermekeim. A házasság nem holtig tartó raboskodás. A férjed ugyan nagyon szép ember, de ezért nem kell mindig viselned, mintha kalapod vagy nyaklánczod volna.

— Óh, Gábor elég szabadságot ad nekem, — mondá a fiatal asszony s egy kis keserüség volt hangjában. A mi engem illet, én sohasem tartottam attól, hogy az erdőégés tulsokáig fog tartani.

Az „erdőégés“ czélzás volt Gábor egyik szenvedélyes, vőlegénykori levelére, melyben szivét égő erdőhöz hasonlitotta. — Kérem csengessen valamelyikök s parancsolja meg, hogy fogjanak be.

Sietve indult öltözőjébe, mig Silbermann ugy kaczagott, hogy könnyezni kezdett belé.

— A kis vadgalamb rossz néven veszi tőled, hogy leveleid többet igértek, mint a mennyit teljesithettél. Fijam-uram, meg kell mondanom, hogy ostobaság volt tőled olyan lángoló leveleket irogatni. Egyszer kezembe akadt egyik leveled és megbotránykoztam rajta. Mintha csak iskolásfiu irta volna, a ki felteszi magában, hogy négy rövid oldalra annyi közhelyet ir ki ismert és kevésbbé ismert verselők müveiből, a mennyit csak a türelmes papir elbirhat. Engem apám — nyugodjanak porai békével — egészséges, józan elvek szerint neveltetett. Nekem sohasem volt szabad apró gyermekverseket szavalni nevenapjára és kivett a

nyilvános iskolából, mikor látta, hogy az egész tanterv tele van a költészet mérges gyimgyomjával; ő csak az anyagi gondolkozás termékeny szántásaival akart megismertetni; a pieriai forrásviz helyett azokat a sebes folyókat óhajtotta megmutogatni nekem, melyek malmokat hajtanak, gabonaszállitó-hajókat birnak meg; vagy legfölebb azokat a mély vizeket, melyekben — égető nyárban — fürödni lehet... Ohajtanám, ha ti is józanabbul fognátok fel az életet. A szabadság a házaséletben mindig a férfinak válik javára, mert szabadságát a nő legfölebb arra használja, hogy nagy szabószámlát csináljon s elforgassa olyan emberek fejét, a kik férjének nagy szolgálatokat tehetnek. Mi kifogása lehet a férjnek, ha neje az egész világnak tetszeni akar? Az ilyen nők a legártatlanabbak. Mindenkinek tetszeni annyi, mint senkinek sem. Az ilyen nő mosolyától, nyájas szemétől, kedveskedő szavától virágzásba borul sok előkelő vén fa — befolyásos, gazdag emberek, a kikre szükségünk van — és jóizü gyümölcsöket terem nekünk. Összevonod szemöldöködet? ezek az elméletek nincsenek inyedre, fiam? Kár. A szépség a természet ajándéka, olyan természeti erő, mint a vizesés, vagy a szél, melyet az emberek hasznukra fordítanak. Ha neked volnék...

Még tovább is beszélt volna, de Melanie bejött, prémes bundikájából kezet nyujtott apjának s férjét hivta, hogy kisérje el.

— Köszönöm, gyalog megyek a miniszte-

riumba, egy kis mozgás jót fog tenni. Elhiheted pedig, hogy jobban szeretnék veled menni, édes.

Lehajolt s gyöngéden megcsókolta a fiatal asszony kezét, a ki keztyüjét huzogatta. Azután mosolyogva apósa felé fordult.

— Vidd magaddal apánkat, ha ő elmondja pompás elméleteit — az előbb engem részesitett e nagy szerencsében — jól fogsz mulatni az egész uton.

— Micsoda elméleteket? Hisz a papa nagyon gyakorlati ember s most mint Hamlet elmélkedik és töprenkedik? Na jöjj papa, figyelmes hallgatód leszek.

A bankár örült, hogy szép módjával kikerülhette vejével a további társalgást, mely nem sok jót igért. A becsengetett inas ráadta kabátját, vejét egy barátságos, széles kézmozdulattal üdvözölte s karját nyujtotta leányának.

Csakhamar végig mennydörgött a hintó a kapuboltozat alatt. Szentegyedy Gábor felrántotta az ablakokat s csipős hidegség és szállingó hó jött be.

— Ki kell szellőztetnem ez ember után. — Ferrari herczeg nagy diplomatának tartja magát, de sikerei csak szoknyák körében voltak. Ugy látszik, Melanie megtetszett neki; őt érti apósom az előkelő vén fa alatt, a ki virágzásba borult.

Összeránczolt homlokkal, sötéten járt-kelt a szobában, a nyitott ablakon betörő hideg jól esett lüktető halántékának.

— Most bizonyára a herczegről beszélget-

nek. A méreg, a mit a bankár leánya fülébe önt, leszivárog-e szive közepéig? El fog-e bukni.

Szégyenlette, hogy ily gondolat megfordulhatott lelkében. Elhitette magával, hogy Melanie csak oly szenvedélyesen szereti, mint házasságuk első napjaiban. Megjelent előtte az odaadó szép asszony, a mint érintésétől, halk szavától, suhogó selyemszoknyácskájától tüzbe borult minden csepp vére. Felidézte a szerelmi esküt, melyet egymásnak suttogtak, az órákig eltartó bizalmas beszélgetéseket, a nő igéretét, hogy örökre fogja szeretni. Igaz, nehány hét óta viszonyuk meghidegült. Önmagát okozta érte! Ha egy szerelmes asszony megváltozik, mindig a férfi a hibás. Eszébe jutott a szépségverseny győztese, a kis szivárusleány, a kinek igéretet tett, hogy ma meglátogatja. Nem megy el hozzá sem ma, sem holnap, sem soha! Hiába fogja várni, a takaros kis bolt homályában, halvány, bronzszinü fejecskéjét munkája fölé hajtva.

Vékony ujjaival karcsu szivarokat tesz a vevők elé s mohón hallgatja szerelmi suttogásaikat. A szerelem elragadtatásai, az édes örömek, a mámor, a megbánás, a könyek — mindez egymásután átvonul életén, mint a nyitott ajtó felé igyekvő szivarfüst. Bizony ugy lesz! Egy szép napon valamelyik ügyes vásárlója meggyujtja szivét és nem sok idő mulva hideg hamu marad a boldog égés után. A szerelem elszáll, elenyészik, mint a füst...

XVIII.

Mig Szentegyedy ily lelki háborgások közt, a havas szélben hüsitette égő fejét, Silbermann és leánya a zárt hintóban robogtak tova. A járókelőkből, az utczából, a házakból nem láttak semmit, a hópelyhek sulyosan, egyenesen hullottak alá, a a sebes, folytonosan mozgó fehérség elkápráztatta őket.

Silbermann kövér állát pálczája aranygombjára támasztotta és beszélni kezdett. Ismételte, hogy a szépség mindjárt a gazdagság után következik, hogy az éppen oly nagy hatalom, mint a pénz, meglehet vele vesztegetni az embereket. A szépség is jóbarátokat és ellenségeket szerez tulajdonosának, mint az arany; csodálatot és irigységet, szeretetet és gyülöletet támaszt az emberekben.

Ő — a bankár — szegény ördög volt. Husz éves korában még nem volt semmije csak csinos arcza és szép alakja. Egy idős asszonyság — a kire férje takaros vagyont hagyott — nem találta őt rútnak, jóindulattal viseltetett iránta és halála után őt tette örökösévé. Ezzel a pénzzel kezdte pályáját. Egész lelkével akarta a gazdagságot és sok évi kemény munka után elérte. Szerencséje soha sem hagyta el, vállalatai sikerültek, s ő rang nélkül, a születés előnye nélkül épp ugy élvezhette az életet, mint akár Ferrari herczeg. Mint dúsgazdag ember megengedhette magának a fényüzést, hogy egyetlen leányát szive szerint való férfihez

adja nőül. Mert a veje lángész, a ki még sokra viheti és nagy úr lehet, de nem a felesége gazdag hozománya nélkül. Igen leányom, végzé szavait, nekem gazdagnak kell maradnom, hogy férjed ebben a zárkozott bécsi társadalomban boldoguljon. S a nehéz idők daczára reményem van rá, hogy aranyforrásaim nem apadnak el az általános elszegényedés közepett. Bár ez nem fog menni rázkódtatás és megpróbáltatások nélkül.

Elhallgatott és mély töprenkedésbe merült.

Melanie sokkal jobban ismerte atyját, mintsem az utolsó szavak titkos értelmét fel ne fogná. Nyugtalanul, hosszasan nézte a magas boltozott homlokot, melyből a hasznot hajtó pénzügyi müveletek egész légyraja szállt már elő; a szó valódi értelmében aranylegyek. Mi van most ama tevékeny homlok mögött? Mi vitte rá a gőgös pénzherczeget, hogy leányával rázkódtatások és megpróbáltatásokról szóljon, melyek gazdagságát felforgatással fenyegetik? Miért fejezte ki reményét, hogy aranyforrásait nem apasztja el a sok bukás, mely körülötte egész vagyonokat temetett már el feneketlen örvényébe? Miért emlegetett nehéz időket? Mire akarja előkésziteni?

Silbermann észrevette leánya nyugtalanságát s mint az olyan ember, a ki elérte czélját, megelégedetten tért át vidámabb dolgokra. De Melanie nyugalma fel volt zavarva, képzelete izgatottan foglalkozott atyja helyzetével, szeretett volna világosságot hozni a gyanutkeltő ködbe, szerette volna tudni a fájdalmas valót.

Már ajkán volt a kérdés, el volt határozva megtudni mindent, mikor atyja megállitotta a fogatot s leszállt Ferrari herczeg palotája előtt.

— Egy kis dolgom van a herczeggel mondá, és kiszállt.

Melanienek ugy tetszett, hogy az első emelet egyik ablakának királyvörös, nehéz függönye megmozdul s a herczeg halvány, beteges arcza jelenik meg egy pillanatra az üveg mögött.

Szégyenkezve huzódott a hintó belsejébe s azon boszankodott, hogy mit fog gondolni a képzelődéséről és önhittségéről hires herczeg, ha őt most meglátta palotája kapuja előtt, atyját mintegy hozzá kisérve.

Kedvetlen gondolatok fogták el s visszaemlékezett férje ingerült mondására: „atyád kifejti előtted pompás elméleteit. Az előbb engem részesitett e nagy szerencsében.“

Valami történt atyja és férje között. Talán neki is vagyoni helyzetük megingásáról beszélt, s mert férfi, neki megmondott mindent. Igen, valamit rejtegetnek előtte. Meg kell tudni, haladéktalanul. Megölné a nyugtalanság, ha férjével nem beszélhetne.

Megnyomta a csengő gombját és parancsot adott a kocsisnak, hogy forduljon meg és sebesen hajtson haza. Alig állt meg a fogat a lépcsőházban, az inas segitsége nélkül kiugrott és sietett a márványlépcsőkön fölfelé. Lélekzetéből kifogyva, halvány arczczal érkezett fel s egyenesen férje szobájának tartott.

Bejelentés nélkül nyitott be. El volt határozva, ujból felidézni szenvedélyes szerelmüket, mely kialvóban volt. Le fogja küzdeni leányos szemérmét és hideg hallgatását s elpanaszolja férjének, hogy megváltozott viselete fáj neki s ő még mindig ugy szereti, mint az első mámoros pillanatban. Megkéri férjét, hogy többet foglalkozzék vele; a dicsőség és hirnév helyett, melyet hajszol, elégedjék meg egy odaadó asszony szenvedélyes, tiszta szerelmével. A hivatal, a társaságok, a világ, mely most elvonja őket egymástól, ne legyen többé szivük közt akadály. És mindenek felett ne menjenek el Ferrari herczeg báljára, vessék tüzbe elegáns meghivóját; ne tegye ki őt Gábor a herczeg szemtelen pillantásának, kihivó beszédének, vakmerő udvarló kedvének.

Ennél a pontnál aggódott kissé, hogy mily szavakkal mondja el ezt férjének? A véletlenre, a társalgás pillanatnyi fordulatára bizta magát s benyitott a magas diófaajtón.

Férje dolgozószobája üres volt. A becsengetett inas értesitette Melaniet, hogy az ur hivatalba ment s az ebédről is kimentette magát.

Mostani kedélyállapotában kedvetlenül fogadta a hirt. Érezte, hogy ha felindulása estig lecsillapul, érzelmei elvesztik közvetlenségüket és Szentegyedy Gábor aligha fogja egyhamar megtudni a forradalmat, mely neje szivében reggel óta végbement s aligha fogja egykönnyen ujra hallani azokat az édes, megindító beszédeket, melyekben lelkét feltárni készült.

A dolgozószoba még ugy volt, a mint férje

hagyta. Félig kiszitt szivarkája még ugy volt az iróasztal szélén, a mint siettében ott felejtette s a levegőben benne volt a török dohány füstjének szaga.

Az iróasztal el volt lepve napilapokkal és megkezdett jelentésekkel. Angol és franczia könyvek hevertek rendetlenül, némelyik nyitva volt s egy-egy mondat piros irónnal volt körülhatárolva: gondolatok, melyek férjét mélyebben meghatották.

Egy felvágott levél is volt otthonról: Mária irása, bizalmas, egyszerü, szivigható szavak. A falusi gazdaság állapotának leirása, az édesanya üdvözlete, áldása, kedveskedő üzenetei. Tudakozódás Melanie egészsége és szórakozásai felül. Ártatlan czélzás, hogy szeretnék, ha együtt hazamennének, a tornáczos ősi házba, mert Szentegyedyné most beteges, nem birja meg a hosszu bécsi utat.

Ők már nagyon óhajtanák ismerni azt az édes kis teremtést, a kit Gábor feleségül vett. Szinről-szinre szeretnék látni, minden gondolatját ellesni, minden kivánságát megelőzni, tenyerükön hordozni. Ő — Mária — eszében tartja, hogy a nagybácsi, a Gábor kis feleségét — a mikor még nem volt felesége — rózsaszinü felhőnek nevezte. Azóta valahányszor szép tavaszi alkonyatkor rózsaszin felhőt lát, Melaniera gondol... Az idegen, nagy városban ne feledkezzék meg Gábor róluk, a kik otthon az ő boldogságáért imádkoznak s örökké vele foglalkoznak...

A fiatal asszony szivszorulva olvasta a levelet és Máriára gondolt. A Gábor unokanővére:

vajjon szép-e? Van-e oly szép, mint ő? Gábor és Mária bizonyára szerették egymást. Hogy ez neki ezelőtt nem jutott eszébe soha! Mihelyt férje hazajő, mindenről kikérdezi. Be akar hatolni gyermekségük homályába; tisztán akarja tudni az együtt töltött évek apró eseményeit. Tudni akarja, hogy férje nem őrzött-e meg valamit szivében a kedves emlékekből, melyek Mária nevéhez füződnek? Nem maradt-e nehány csepp a pohár fenekén, melyet magától eldobott, mikor Melaniet elvette? A leány, az még most is szereti Gábort. Nem is titkolja. Szemérmetlenül irja, hogy örökké vele foglalkozik . . . Azt elhiszi, hogy szeretné már látni őt. Szemtől-szembe akar kerülni a nővel, a ki elragadta tőle a szeretet férfi szivét.

Össze akarja mérni szépségüket; gyönyörködni akar a hidegségen, mely nehány hét óta szivük közé férkőzött. Vissza akarja nyerni fölötte hatalmát. El akarja csábitani Gábort . . .

Ez és más hasonló gondolatok tömegesen tódultak agyába és zsibongó fájdalmat okoztak, mintha egy csapat hangya lepte volna el. Képzelődése elragadta és mindjobban elszomorodott. Fejét két kezére támasztva, sokáig ült mozdulatlanul.

A hóesés azalatt megszünt, s az égbolt végtelen szürkesége itt-ott meghasadt. A bágyadt, fakó világitású utczákon emberek jártak-keltek, és nem érezte meg egyikük se, hogy a Silbermann palotán belül egy női sziv oktalan bánatot érez, s egy gyászos történet veszi kezdetét.

Ebben a pillanatban sietö lépteket hallott:

Melanie megismerte férje lépteit. Megkönnyebbülten sóhajtott, kitörő könyei felszáradtak, szive sebessebben dobogott. Nyakába akart borulni, hogy kedvére kisirja magát, hogy megvalljon neki mindent: félelmét, bánatát, a féltékenység kigyójának megmozdulását. És meg akarja kérni, hogy a herczeg estéjére ne menjenek el.

Szentegyedy meg volt lepve, hogy nejét otthon találta. Kezet csókolt neki és nyájas udvariassággal üdvözölte.

— Egy levelet feledtem itthon mondá szórakozottan, válaszolni szeretnék rá.

— Egy levelet . . . tudom . . . a Mária levelét. S haza jött érte?

— Nos igen, még ma szeretnék rá válaszolni és a tartalmát már elfeledtem.

— Pedig a tartalma érdekes. Örökké önnel foglalkoznak otthon. Falun az emberek még nagyon szentimentálisak, nem gondolja?

Gábornak feltünt a fiatal asszony ingerült, gúnyos hangja, de apósa mondásai még ott égtek arczán, mintha arczulütötték volna. Nem volt kedve kibékiteni nejét; nem tudta, szemérmetlen beszédeit elmondta-e neki is Silbermann? nem tudta, Melanie e beszédeket hogy fogadta?

— Nincs igaza, ha anyámat és unokahugomat gúnyolja. Ismerek nőket, a kik nem oly szentimentálisak, s nem oly falusiasak, mint ők, s a kiknek az életről, de főkep az élet örömeiről, okosabb fogalmaik vannak. Ám kérdés, hogy a boldogságot és a boldogitást melyikök érti jobban.

Ezen kegyetlen szavak után sietve bucsút vett s Mária levelét gondosan tárczájába tette.

Mikor távozott, Melanie lángbaborult arczczal, megszégyenülve, elkeseredve nézett utána.

— Meg kell törnöm egykedvüségét, suttogta halkan. Féltékenynyé kell tennem, mert ime, én féltem őt. Ő is szenvedjen, ha én szenvedek.

Ferrari herczegre gondolt, a ki hajlandó neki udvarolni s a kinek az udvarlása nem veszélyes.

A fiatal asszony legalább ugy gondolta.

XIX.

Ferrari herczeg estélye szerencsésen elmult. A herczeg különös figyelmére méltatta Melaniet, s a jég meg lévén törve, legállhatatosabb udvarlói közé állt be. Ott volt mindenütt, a hol az előkelő világ összejön, s oly hü kisérője volt a szép nőnek, mintha árnyéka volna. Az árnyék ezuttal vaskosabb volt a testnél és kissé sántitott.

— Ne vegye rossz néven, mondogatta Melanienak, hogy köszvényem miatt kissé sántitok. Valamelyik ősöm hadisátora, a nagy török háboruk alkalmával, vizenyős, mocsaras helyen volt felütve bizonyára, s a tiszteletreméltó úr, dicsőséges neve mellett, reánk, unokáira hagyta ott szerzett köszvényét is.

— A herczeg rosszban sántikál, nevetgéltek barátai, ha együtt látták az elegáns, szép asszonynyal, a ki mindnyájoknak tetszett, s a ki egyiküket sem hallgatta meg.

A herczeg komornyikja ezekben az izgatott napokban igen sok borszeszt pazarolt el gazdája hátára és becses lábszáraira, s a bujkáló köszvény nyilallásait nagy müértelemmel enyhitette.

Hallatlan is volt, hogy a herczeget micsoda vakmerő vállalkozásokra ösztönözte szenvedélye. Mert Melanie szeretett korcsolyázni, ő is korcsolyát kötött. A hideget sugárzó, sima jégtáblára merte vinni idült köszvényét és keletkező hátgerinczbaját. Pihegve, halálra fáradva, reszkető térdekkel követte a nő vidor futását, a mint hattyuprémes, nehéz ruhájában előtte elsiklott, a mint friss arczocskája piros volt, mint a rózsa s a hogy minden szabad mozdulatára meglátszott testének csábító körvonala.

A herczeg nagy örömét lelte e korcsolyázásokban, bár este erős szakgatásai voltak. A sebes mozgás, a hirtelen fordulatok, a sima jégtáblákba vetett erős hit, hogy gyakori alkalmat nyujtanak majd neki Melanienak az elesések apró baleseteiben segitségére lenni, — mindezek jókedvre hangolták és esztelen reményekkel töltötték el.

Bár fényes társaság hullámzott körülöttük, jobban egyedül voltak, mint bárhol. — Még a legjobb korcsolyázó is magával s legfeljebb társnőjével lévén elfoglalva, zavartalanul folytathatta czélzatos, ravasz, ügyes beszédeit a herczeg, melyeket Melanie egykedvüen fogadott, fel se vett, vagy minden kaczérság nélkül, szellemesen háritott el.

Néha mégis bizalmasabb hangon szólt a herczeggel, de csodálatosan, mindig akkor, mikor

férje is velük volt, vagy a pavillonban a legfrissebb mendemondákat beszélte előkelő asszonyokkal.

E közben természetesen a folytonos együttlétnek megvolt a maga haszna. Csupa semmiségek, melyek egy fiatal diákszivet boldoggá tesznek, de melyeknek a kitanult és sikerei alkonyán levő világfi örülni nem tudott.

Nap nap után mult. Nem egy csodaszép téli délutánt töltöttek el együtt a jégen, mikor a levegő hirtelen lehül, az alkonyat rózsaszinét veri vissza a jégmező s a leereszkedő szürkeségben, a kigyult szines lámpák bizonytalan fényében annyi a titokszerüség, a szerelemre hivó alkalom.

A herczeg egy lépést sem haladt. Mint bizalmas barátai közt tréfásan mondá, a jégen sokáig elál a női erény. Más ember már türelmét vesztette volna, oly szemmel látható volt udvarlásának reménytelensége, de Ferrari herczeg vashomlokán meg sem látszott a szép asszony rózsás körmeinek nyoma s a védelem hosszusága nem vette el kedvét. Azzal a szemtelen reménynyel vigasztalta magát, hogy a hosszú kiéheztetésnek királyi lakoma lesz a vége.

— Azok a várak védik magukat legmakacsabbul, a melyekben rengeteg kincs van felhalmozva, szokta mondani titkárjának, a kivel kibékült. A makacs védelem csak az ostromló fosztogató kedvét növeli s én egyáltalán nem mondok le édes reményeimről, a miért a kicsike bátran védi magát.

Szentegyedyben kellemetlen érzelmeket kel-

tett a herczeg udvarlása, de nem léphetett fel ellene, mert bevett társadalmi formák közt mozgott s azokat nem lépte át. Másrészt lovagias természete visszariadt attól, hogy egy vén gavallér alkalmatlankodásaiért nejénél felszólaljon s közhahotának tegye ki magát.

Mégis a dolog soká tartott. Szentegyedy ugy gondolta, hogy a herczeg állhatatossága végre is feltünést fog kelteni és gunyos megjegyzésekre, temérdek rosszlelkü emberszólásra ad alkalmat. Neje annyi idő alatt már végezhetett volna vele s bármily tolakodó, rég kiadhatta volna neki az utat Ismerte a herczeg természetét, kinek vakmerőségéről egész legendák keringtek s attól tartott, hogy nejével szemben is hozzányul szokott fegyvereihez. S neje hallgat, hosszasan eltüri egy kiélt világfi udvarlását. Nem ok nélkül félt attól, hogy a könnyü diadalokhoz szokott herczeg félremagyarázza a nő türelmét és hallgatását. Arra magyarázza talán, a minek még gondolata is szégyennel és haraggal töltötte el a fiatal férjet, a ki nem sejtette, hogy nejét lappangó féltékenység vitte rá e lépésre s kedvetlenül lesi férje minden mozdulatát, melyből ébredező féltékenységet olvashatna ki.

Szentegyedyt, őszintén szólva, nyugtalanság gyötörte. Hivatalos ügyek s örökös elfoglaltsága nem csillapitották izgatottságát, sőt nehány fontos ügyet rosszul intézett el, a munka nem folyt ugy, a mint kellett volna.

Tanácskozásokban idegesen vitatta a maga álláspontját és feljebbvalói csodálkozva nélkülözték

nyugodt itéletét s azt a hüvös, egykedvü okosságot, melylyel máskor előterjesztéseit védelmezte.

Azelőtt hivatalos órákban semmi másra nem gondolt. Elzárt fejében minden fiókot, melyben az élet egyéb benyomásai és emlékei voltak. Most tétlenül ült iróasztalánál, órákig eltöprengett hivatalához nem tartozó dolgokon, fejében egyik gondolat a másikat üzte s nyugtalanul idézte vissza emlékezetébe felesége és apósa legkisebb szavát, minden mozdulatát.

Gondolatai legtöbbször a herczeg körül forogtak. Dühös volt magára, hogy közönyös, csaknem idegen ember őt arra birja, hogy vele foglalkozzék. Valóban, mi van rajta, a mi gondolataira méltó volna? Öregsége, melyet festék és füző alá rejt? Merev testtartása, mely csupa mesterkéltség? Nevetséges önhittsége, hogy meleg fedők helyett, fiatal, szép nők ragyogó szeménél forralná fel langyosra lusta, fekete vérét?

Micsoda őrült égés van roskadozó tagjaiban, hogy korához nem illő érzelmekkel üldöz egy fiatal nőt? Micsoda sértő bizalommal van eltelve maga iránt, hogy el akar csábitani egy szép és erényes asszonyt? Mily csodaszere van, hogy neje nem érzi e nevetséges udvarlásban rejlő lealázást, s hogy eltüri közeledését, — a nyirkos, falánk hernyó közeledését a harmatos rózsához, melynek a rózsára nézve rossz vége lehet? A hernyónak nincs mit veszíteni rajta.

Aztán neje magaviseletét forgatta eszében. Az apja aranyszomja gyötörné őt is? Vagy any-

nyira szereti atyját, hogy kedvéért legyőzi az undort, melyet benne a herczeg közeledése ébreszt? Mért kelt a herczegben esztelen reményeket? Mi oka van rá, hogy ezt a makacs bojtorjánt ruhájába engedi kapaszkodni? Vagy talán a nőre nagy ingere van annak, hogy az olyan hullákat is tudja galvanizálni mindenható szépségével, aminő Ferrari herczeg?

Egyáltalán sokat foglalkozott az ingerült Szentegyedy, neje jellemével. Kezdte szálaira szétszedni a fénylő selyemszövetet: a nő szivét, eszét, egész valóját, a kit szeretett. Apró események, elejtett szavak, elfeledett részletek jutottak eszébe. Nagy jelentőséget tulajdonitott oly dolgoknak, melyeket azelőtt fel se vett. Visszament egészen ama verőfényes boldog napig, melyen Melanie elárulta szerelmét. Bonczolta menyasszonykori magaviseletét és sok kifogásolni valót fedezett fel utólag benne. Kissé tartózkodó és számító volt, mikor más nő teljesen oda engedte volna magát a szerelem üdvösségének. Sohasem szerette igazán. Tisztán emlékezett, hogy esküvőjük előtt való estén házak, emberek és barátságos lámpák közé kivánkozott a szerelem boldog magányából. Nem két kis nyájas lámpának tartja-e a herczeg szemét is, mely neki világit?

S egyáltalán az emberek szemeit, a férje uráét sem véve ki, többe veszi-e a hosszu sor utczai lámpánál, melyek csak arra jók, hogy utjában félénk kis szivét a sötétség ne borzongassa meg? S ha életutja tovább viszi, gondol-e még

a néhány lámpával, mely egy pillanatra világitott neki?

Egyik délután sürgös ügyeket kellett Szentegyedynek elintézni. Valamelyik idegen nagyhatalomhoz intézett fontos állami sürgönyről volt szó, melynek szövegezésével az osztályfőnök nem volt megelégedve.

— Kedves barátom, ön sokat dolgozik s az megártott önnek. Pihenje ki magát istenesen. Az ész olyan, mint az önök fekete termőföldje a Tisza mellett: ugarnak kell hagyni egyideig, hogy ujra teremhessen.

Fontoskodva, komoly arczczal mondta ezt az osztályfőnök ur, mint aki valami nagyon okosat mondott. Szentegyedy meghajtotta magát és duzzogva szobája felé indult.

Borus tavaszi délután volt, mikor a hóviz még nem hatolt le a föld szivébe, mikor a házak északi oldalán még diadalmasan daczol a nap erejével a hó, de a délnek fekvő háztetőkről örökösen csurog-csepeg, járókelő gavallérok és sétáló hölgyek veszedelmére, kik aggodalmasan óvják tőle fényes kürtőkalapjukat és bársony bundikájukat.

A szobákat még fütik, mert kint a szabadban az idő sokkal kellemesebb. Néha csipős tavaszi szél kerekedik, a hó olvadása egyszerre megakad s a háztetők nem fenyegetik a járókelőket, megszikkadnak, mintha leányszemek volnának, melyek sirásukat hirtelen abbahagyják.

Szentegyedy fel s alá járkált szobájában, nagy főfájása volt, halántékát a hideg ablaküveg-

hez szoritotta, s nézte a lent folyó eleven kocsiközlekedést, a járókelőket.

Egyszer csak a Ferrari herczeg sárgafekete hintóját látta elrobogni. A bakon zöldtollas vadász ült, a hintó üvegén keresztül feltünt egy pillanatra a herczeg halvány, idős arcza és lázasan égő szeme.

Szentegyedy tudta, hogy a herczeg ebben az időpontban nejét látogatja meg. Szánkékosan kerülte ilyenkor házát, de most ellenállhatatlan kiváncsiságot érzett meglepni őket.

Mért látogatja meg minden nap? Mit csinálnak ilyenkor? Magukban vannak-e, vagy velük van az öreg Silbermann, a leánya szépségével üzérkedő milliomos?

Ezek a gondolatok még sohasem villantak meg ily világosan lelkében. A szivét emésztő sok nyugtalanságnak és bizonytalanságnak véget akart vetni. Csak akkor tért magához egy kissé, mikor palotája fehér márványlépcsőjén, a lépéseit felfogó bolyhos szőnyegen, neje szobái felé tartott.

Már csak vékony, aranyozott ajtó választotta el őt attól, a mit mindenáron látni óhajtott.

A márcziusi alkonyat még homályosabbá tette neje öltözőjét, melyet máskor bizonyos áhitattal és tiszteletteljes megindulással szokott átlépni. Ebből nyilott a társalgó szoba, honnét neje átható, ezüst kaczagása s a herczeg hideg, vontatott beszéde hangzott ki.

Szivét, ez édes, behizelgő nevetés hallatára, kedves emlékek lepték el.

A nehéz függönyök sötét biborszine, a kecses, karcsu butorok fénye, Melanie eldobott kendője, mely hanyagul a szék karján függött, s a gyöngyvirág-parfüm szaga, melyet ő használt, — mindez álmodozásba ringatta.

Alakja meglátszott a nagy állótükörben s ez a feldult, halvány arcz, azok a nyugtalanul villogó szemek, az összeránczolt homlok, ez a képéből egészen kikelt ember megijesztette.

Nem ismert magára.

Néhány hónapig tartó boldogság után odajutott, hogy neje hüségében kételkedve, ő, a lovagias gondolkozású, nyilt utakon járó ember, az ajtó előtt leselkedik, mint valami idős nyárspolgár, a ki fiatal, kikapós menyecskét hozott a házhoz?

Az ezüst nevetés elhallgatott s a herczeg fuldokló görcsös köhögése nyilalt keresztül a függönyökön.

— Igazán... valamelyik ősöm... a török háboruban... köszvényt szerzett... s az ősi... névvel együtt... ránk ma... radt... De a szivem...

E szavakat nehéz köhögéssel küzdve, egyenkint tudta csak kiejteni a herczeg.

Szentegyedyt szánalom és undor fogta el. Lovagias természete föllázadt, hogy nejét ilyen élőhalottal gyanusitani tudta. De hát akkor miért bosszantja vele? Miért teszi ki magát a világ nyelvének egy agg miatt, ki apja lehetne?

Ha most bemenne hozzájuk, ily szokatlan időben, a herczeg nem diadalmaskodnék-e felette?

Nem töltené-e el jogos büszkeség, hogy a daliás, hires, fiatal Szentegyedy szivében féltékenységet tudott felkelteni? Nem szállna-e még alább neje becsülésében, ha rájönne szándékára, hogy őt vélt szeretőjével meglepni akarta?

Megfordult s azon az uton, melyen jött, lassan távozott.

XX.

Keserüség fogta el neje ellen. Az otthon nyugtalanság és kedvetlenség forrása volt rá nézve, a szép asszony szeszélyessége, s azon könnyelmüség miatt, melylyel egy rosszhirü világfi udvarlását elfogadta.

A sötétség már beállott s az utczákat tavaszi köd lepte el. Lámpagyujtogatók tüzcsóvája repkekett egyik lámpától a másikig, a sürü, gomolygó szürkeségben. Fogatok rohantak végik a keramitkövezeten, ablakok, ajtók, kirakatok kivilágosodtak.

Szentegyedy felhajtotta kabátja hódprémes gallérját s gondolatokba mélyedbe ment tovább. Lassankint elmaradtak a belváros palotasorai s a külváros szükebb, csendesebb utczáiba ért. Gépiesen nyitott be egy negyedrangu kis trafikba, hol a szépségverseny pályanyertese, a bronzszinü kis szivarárus-leány nagy örömmel és nagy zavarral fogadta.

Ott aztán Szentegyedy helyet foglalt s gyönyörködve nézte, a hogy a kis leány szórakozottan szolgálta ki a vevőket s látható elragadtatással függesztette rá égő, fekete szemét.

Szentegyedy segitségére is volt, mikor egy friss doboz virginiát kellett a kis lánynak leemelni s nem az ő hibája, ha szorosan melette állva, arczuk csaknem összeért s a barna, aranyozott fejecske egy pillanatra vállain nyugodott.

A leány neheztelve emlegette, hogy a verseny után hiába várta őt.

— Jobban vártam, mint a legjobb vevőmet, mondá mosolyogva s ragyogó szemeit egy csomó török szivarkára függeszté.

— S mért várt maga engem, kicsinyem? kérdezte a férfi komolyan s megfogta kezét. Mért várt, mikor jól tudta, hogy az olyan édes kis tetemtésre, a minő maga, jobb, ha a magam fajta férfi távol marad? Mit is keresek én itt, tolvaj darázs, a ki holnap más virágra száll? S mit vár maga engem, a ki aranyozott kis fejével boldogan járkel az emberek között, szépségével kapóssá teszi szivarjait s a ki lelke nagy ártatlanságában nem is sejti, hogy szegény, szép leányokkal ugy tesz a férfi, mint papirszivarkáival: meggyujtja, elveti és másikra gyujt . . .

Elkomorodva, mozdulatlanul állt egy darabig, aztán gyöngéden mosolygott.

— Megrémitettem, ugy-e? Rosz szokásom erős szavakkal élni. A szivarkáról vett hasonlatom ostoba és sértő, fel se vegye. Egyszerüen hála az, a mit irántam érez, pedig hálával csak szépségének tartozik, mely itéletemet az ön javára megvesztegette . . . De ha bizik bennem, egy jó tervem van, mely többet ér beszédeimnél: elme-

gyünk a szinházba, ma valami látványos darabot adnak.

— Ha bizom-e önbe? Arra, hogy önnel egy kedves estét eltöltsek, nem bizalom kell, csak jókedv. S az, mondhatom, megvan bennem. Mióta itt van kis boltomban, nem birok magammal, oly kitörő vidámság fog el. Dalolni szeretnék, ha nem szégyelném magamat ön előtt.

Dudolni kezdett, valami királyfiról, a ki egyszer egyet gondolt magában. „Egyszer egy királyfi mit gondolt magában?“

A királyfi pedig ezalatt jól érezte magát, izgatottsága, haragja, bánata megenyhült; elfeledkezett palotájáról, feleségéről s a fontos és nem fontos államügyekről; biborpalástja — azaz téli kabátja gallérját ujra arczára hajtotta s vitte volna magával hamupipőkét, a kinek lábacskáira éppen ráillett a mesésen kicsi aranyczipő.

A kis leány azonban türelemre intette ő fenségét, vevőit derülten szolgálta ki, s mikor a legutolsó is elment közülök, feltette egyszerü kalapját, egy igazándi szürke, nyárspolgári nagy kendőt akasztott a türelmetlen királyfi karjára, bájos hirtelenséggel fogta fel szoknyácskáját, s ő magassága arczába nevetve, kifelé indult. A királyfinak még rá kellett tenni a bolt ajtajára a nehéz vaslakatokat, a mi mindenesetre szokatlan foglalkozás volt tőle. E közben megelégedetten gondolt rá, hogy a karján függő fiatal teremtés szivecskéje nincs előle hasonló nehéz lakatokkal elzárva.

Kellemes gondolatokba merülve a legköze-

lebbi bérkocsiállomáshoz mentek, beültek egy kétfogatúba, nehány másodpercz mulva a szinház langyos levegője fogta őket körül, s egy másodemeleti páholy félhomályában, embertársaik felé háttal ülve, s az egész világgal nem törődve, bizalmasan beszélgettek és várták a függöny felgördülését.

Az előadás megkezdődött. A darab gyermekeknek és a nép alsó osztályából kikerült néző közönségnek való darab volt. Valami bohó látványosság, melyben az ördög megjelen, melyben a gyertyák óriásilag megnőnek, titkos sülyesztők nyilnak meg, boszorkányok zúgva röpülnek át a szinpadon, mint egy csapat nagyobb fajta denevér. Szóval oly darab volt, melyben a gépeket, s nem a szereplők ügyességét mutatják be.

A kis szivarárus-lány, szorosan Szentegyedy Gábor mellett ülve, fénylő szemekkel nézte mindezt. Fel-felhangzott rövid, dallamos nevetése, jókedvü megjegyzéseket tett, megbámulta a tánczosnők káprázlató, sebes forgását és teljes erejéből tapsolt a tetőről alázuhogó, mesterséges esőnek, mely bőrig áztatott egy sereg gonosz szellemet s üde, friss szagot terjesztett az egész nézőtéren.

— Mily szép mindez, suttogta s háláson mosolygott, szeretném, ha mindennap szinházba járhatnék.

— Szegény kicsi, válaszolta a férfi s megszoritotta a lányka nyugtalan kezét, hiszen mindezt megszerezheted, ha aranyakra felváltod ifjuságodat, szépségedet.

— Tudom, válaszolt a leány, sokan tettek már nekem ily ajánlatot.

— És nem haragudtál meg érte? Vagy talán figyelmük jól esett?

— Miért haragudnám azokra, a kik szépnek tartanak?

— Oh! hát meg is hallgattad őket?

Eltaszitotta magától a leány kezét s haragos pillantást vetett rá. A tudatlan kis teremtés oly igazságot mondott ki, mely a férfit szive mélyéig megrázkódtatá.

A nő nem haragudhatik arra, a ki szépnek tartja. A tolakodásban a nő szépségének nyilt elismerése rejlik. Az udvarlás meghódolás. Melanie miért haragudnék Ferrari herczegre, a ki a világ legszebb asszonyának tartja őt? A nő erénye csak annyira terjedhet, hogy udvarlóját nem hallgatja meg; de annyira nem terjedhet, hogy elitélje epedő pillantásait, s bensőleg ne örüljön, hogy a herczeg (a szerelem édes villámától sujtott vén fa) lobogó lánggal ég.

A kislány ijedten engesztelte Szentegyedyt

— Senkit sem hallgattam meg . . . anyám emlékére esküszöm, hisz azok közül senkit sem szerettem. Mért tart engem rossznak? . . . De nézze, a darabnak mindjárt vége lesz. Ni, most jön a hattyulovag, ezüst mellvért van rajta s hófehér selyemköpeny. Ugy hasonlit magához, a nővése, testtartása ugyanaz, de maga mégis szebb, vonzóbb a nézése, szebb vágásu az ajka, és a hangja, óh a hangja mélyebb, zengzetesebb.

Nagy zajjal kelt fel ültéből, kalapját feltette s fekete szemeivel szinte égette a férfi arczát, mely nem volt oly fagyos, oly szigoru többé s kiderült ujra. Az erős, okos férfi, bizony ő sem haragudott a kis leányra, a mért szépnek tartotta őt.

Nemsokára félreeső vendéglő külön szobájában ülnek, oly kis gömbölyü asztal körül, hogy ketten is alig fértek el.

A bizalmaskodásban már nagyon messzire mehettek, mert a kis leány tegezte a férfit.

— Ki tudja, hogy esik meg az ilyesmi? te már a szépségversenyen megtetszettél nekem. Sokáig vártalak, de tudtam, hogy egyszer mégis lehajolsz értem s leszakitasz . . . Azt akarod mondani, hogy házas ember vagy s feleségedet valószinüleg szereted? Mit bánom én. Nem akarom én egész életedet betölteni, csak életed egyetlen óráját akarom megédesiteni. Egyetlen órádat, melyet ne felejthess el többé soha.

Áthevült arczoskáját oly közel tartotta a férfi arczához, hogy szinte sütötte azt, mint valami izzó érczlemez.

— Vártalak, Gábor, folytatta, pezsgőt szürcsölve, mely hamar a fejébe ment. Sohasem várta még igy a galamb a vércsét, hogy tépje szét.

S a vércse ott ült a galambbal szemközt s nem érzett kedvet, hogy széttépje.

Egy ideig hallgatásba merült, aztán gyöngéden megsimogatta a kis leány fejét . . .

— Nem ismered az élet vastörvényeit, kicsinyem. Minynyájan elérhetetlen dolgok után sóvár-

gunk s nem támadjuk meg azt, a mi ellen nem áll.

A kis leány nem igen értette meg. Ő csak azt látta, hogy a férfi arcza hideg marad, hogy szavai barátságtalanok s hogy bánja meggondolatlanságát, hogy itt ül vele, mint egy könnyelmü, fiatal diák.

Sirni kezdett. Könyeivel többre ment, mint szenvedélyes beszédeivel. Szentegyedy vigasztalni kezdte . . .

Késő éjjel volt, mikor hősünk gyalog hazafelé indult. Hideg volt, a kitisztult égen csillagok ragyogtak, a házak rézcsatornáiról halkan pengve vált el egy-egy jegcsap.

Dideregve huzódott be prémes kabátjába s átkozta a véletlent, mely a szivarárus-leánykához vitte. Állandó viszonyt kezdjen vele? Vagy feléje se menjen többet?

— Nem vagyok a régi, mormogá, valami elpattant bennem. Ime, már a fiatalság s a szerelem is hidegen hagynak. A kis leány elragadó, de mit kezdjek vele? . . .

Ásitva gondolt könnyü diadalára s rosszkedvüen ért haza. Sokáig nem tudott elaludni és másnap fényes délben ébredt fel.

XXI.

Egy délelőtt hősünk nagybátyja, s nyugalmazott huszár-alezredes látogatta meg Szentegyedyt hivatalában.

Az öreg ur csupa egészség és tréfás jó kedv

volt. Temérdek ujságot hozott, friss sütésü pletykát, botrányos történetkéket, a császári udvar nyilt titkait. Ezeket olyan ártatlan, semmi mondó arczczal tudta elmondani, hogy csupa gyönyörüség volt hallgatni.

Különösen Ferrari herczegről tudott sok mindent. A nagy diplomata azt hiszi, hogy az évek nyomtalanul rohantak el fele fölött. Szemeit még most is oly hóditó bájjal jártatja körül a világban, mintha tizennyolcz éves apród volna, a királyné háztartásában. Kenőcsökben, mindenféle szépségvizekben keresi az eltünt ifjuságot, mely nem jő többé vissza soha. Hősiesen viseli a rászakadó öregség sulyát, világos nyakkendőt és keztyüt visel, a nőknek s szerelemnek még nem tud bucsut mondani. Pedig már nincs semmi valódi rajta. Haja, foga, arczszine, szemöldöke, melle, lábszárai, mindene hamis. Az alezredesnek szerencséje volt együtt fürdeni vele s tiszta lélekkel, irigység nélkül elmondhatja, hogy alig van nehány latnyi hús rajta.

Szegény herczeg valamikor a nők bálványa volt, bolondultak érte az asszonyok s most szivükből kinevetik.

De azért a herczeg állócsillag az udvar politikájában. Az uralkodó igen jóindulattal van hozzá s szava többet ér, mint akármelyik miniszteré. Volt már rá eset, hogy a herczeg befolyása országos ügyekben, de főleg a külpolitikában érvényesült. Mindenki tudja ezt, a ki az udvar levegőjében él s ezen a sikamlós, veszedelmes pályán haladni akar.

A herczeggel jó viszonyban kell élned, Gábor. Lesz idő, hogy csillaga halványulni fog s te leszesz az erősebb ; de addig sok viz fog elfolyni a Dunán.

— Mért élnék rosszabb viszonyban vele, mint bárkivel pályatársai közül? mondá Szentegyedy hosszú hallgatás után.

A nagybátya felelet helyett leült szemközt Európa nagy fali térképével s azt magyarázgatni kezdte.

— Látod, öcsém, milyen nagy országok vesznek bennünket körül, de azért az osztrák császár földje a legnagyobbak közül való.

— Micsoda összeköttetés van Ferrari herczeg s ez országok között? Öregségére, urambatyám, államtudományokkal foglalkozik, ugy veszem észre.

— Foglalkozik a ménkő! Csak azt akarom mondani neked, hogy jókora darab földön próbálgathatod meg az államférfiui tudományodat. De ha Bécsben sokra akarod vinni, a herczeggel összeütköznöd nem szabad.

Gábor meglepetve fürkészte az alezredes nyilt, bátor arczát; mit akar vele, a köszvényes herczegével?

— Sem a herczeggel, sem mással a nagy urak közül, édes öcsém. Fényes pálya derekán állasz s még mindig emelkedőben vagy, mint a sas. Ne felejtsd el, hogy szárnyaid erején kivül a szeleket, a fent kavargó légáramlatokat is figyelembe kell venned. Nem azért csaltalak el őseid birtokáról, hogy heveskedéseddel elrontsd terveimet, mikor oly jól indul minden.

— Heveskedésemmel? Nem értem, bátyám.

— Beszéljünk világosan. A herczeg udvarol Melanienak s te féltékeny vagy rá. Ha zavartalan családi életet kivántam volna neked, nem hoztalak volna ide, nem kerestem volna ki számodra ezt a milliomos bankárleányt. Otthon hagytalak volna az unokahugod mellett, a kinél édesebb, jobb nőt sohasem ismertem, a kinek a rózsás kis körme hegye többet ér ezeknél a nagyvilági hölgyeknél összevéve. Ám én karriért forgattam eszemben, széditő emelkedést, hirnevet, vagyont, nagy befolyást a közügyek menetére. Arra szántalak, hogy megujitsad családi czimerünk kopott aranyozását. Nem boldogságra, miniszterségre kell törekedned. Nőd szépsége és szellemessége arra való, hogy oly előkelő s befolyásos ur, mint a herczeg, észrevegye . . . Ne pattanj fel, nem mondom én, hogy becsületed ne mosd le vérrel, ha becsületed fenyegetve van; de Melanie sohasem fog megcsalni, a felől nyugton alhatol.

— A herczeg tolakodó. Az lázit fel, hogy vénsége daczára reményleni mer.

— Az az ő dolga, Gábor, azzal feleséged hirnevére nem esik árnyék. A kaczagók a te részeden vannak. Régóta vagy Bécsben, eleget forgasz magas köreiben, s még nem vetted észre, hogy itt a féltékenység nem szalonképes? Minél több rokonszenvre és jóindulatra kell a császárvárosban szert tenned, hogy minél magasabbra juthass.

Olyan szép és eszes asszony, Mint Melanie, a sziveket könnyen hóditja meg. Nem a

maga számára, hanem számotokra, a mi nagy különbség.

— Nem akarom, hogy a feleségem ilyen hóditó hadjáratokat folytasson. Különben, ha igy folytatja, eljön az idő, hogy tetteivel nem törődöm.

— Ne légy gyermek, Gábor. Ha a herczeg udvariassága annyira bosszant, bizd rám, majd elintézem én szép szerével. Különös okom van rá, hogy a herczeggel türhető viszonyban légy. Csak még azt akarom mondani, hogy Melanie anyának érzi magát, az anyósod mondta.

Szentegyedy Gábor szemeiben szikrázott az öröm. Aztán arcza elkomolyodott.

— És Melanie sohasem mondta nekem.

— Ő maga sem tudta. Ebben az állapotban vigyázz a feleségedre, fiam, mert családi örömed mindnyájunk öröme. Most már lesz kiért kincset, hirnevet, hatalmat szerezni, mert lesz, akire ráhagyhatod. A herczeggel pedig még ma elintézem a dolgot.

— De bátyám!

— Bizd csak rám, én nagy stratéga vagyok. Sokkal nehezebb feladat volt ennél Máriának hirül vinni eljegyzésedet. Most már apa vagy, Gábor, veszélyek felidézése nélkül elmondhatom: a kis lány halálosan szerelmes volt beléd. Ha nem lettek volna veled más terveim, örömem telt volna benne, összeházasitani benneteket.

A nagy stratéga diadalmasan távozott el s Gábort igen zavart érzelmek martalekául hagyta.

Apa! ez meglágyitotta, boldogsággal csor-

dultig megtöltötte szivét, de másrészt meg volt hatva, hogy Mária halálosan szerette őt.

Vádolta magát, hogy könnyelmüen bánt el unokahugával. Gyöngéd szivében oly érzelmeket ébresztett, melyeket nem viszonozhatott. Önzésében nem is gondolt a fájdalomra, melyet Máriának házasságával okozni fog. Titkos bánat hervasztja a szép virágot s anyja, a kinek kedves terve volt a két fiatal életet összekötni, falusi magányában elhagyatva, még nem is láthatta a nőt, a kit fia Máriánál többre becsült. Hirtelen megmozdultak emlékei. A Mária társaságában töltött kedves napok; a méhes körül folytatott beszélgetések virágzásba borult hársfák alatt; a holdvilágos esték, mikor a terrászra kiülve bánatos népdalokat énekeltek.

Ez emlékek hatása alatt Gábor levelet irt haza. Szokatlanul gyöngéden irt Máriáról s egyetlen szóval sem czélzott arra, hogy apa. Azzal mentette magát, hogy nincs joga megirni ez örömet, mig neje be nem avatja őt boldog titkába. Pedig az igazság az volt, hogy nem tartotta kiméletesnek apasága felett ujjongani oly levélben, melynek minden betüje arra volt szánva, hogy fátyolt boritson a fájdalomra, melyet Máriának okozott.

XXII.

Ezalatt az alezredes Melanienál járt. A szép asszony nem volt otthon, kikocsizott. Elhatározta, hogy felkeresi. Márczius végén volt, hidegnek, hónak semmi nyoma. A nap melegen sütött, sétáló

hólgyek könnyü selyemköpenykéket szedtek elő, világos szinü ruhák és napernyők tünedeztek fel.

Az árnyékos oldalon még didergett a könnyen öltözött járókelő, azért a nagy stratéga a napsütött oldalt kereste, a hol tavaszi verőfény ragyogó szőkesége volt a levegőben. Szivarját sziva, kellemes gondolatok fogták el. A sötét házak ablakai mind nyitva voltak s minden ablak tele volt emberfejjel.

Az alezredes meg sem állt, mig az előkelő világ gyülőhelyének bejáratához nem ért. Park volt az, fasorokkal, mesterséges vizeséssel, lapdázó térrel s pihenő helyekkel. Ismerős fogatok és lovasok mentek el mellette. Aranyozott kocsiküllők s a lovak ezüstszerszáma messzire fénylett.

Hamar fölismerte a Melanie fehér lovait, a hintó üres volt, nem volt benne a fiatal asszony nyulánk, előkelő alakja.

Szentegyedyné kényelmes vasszéken ült, egy csoport fenyőfa alatt, a hol a járókelők nem láthatták. A herczeg tiszteletteljesen állott előtte, vörös keztyübe bujtatott ujjai közt papirszivarka füstölgött.

Felettük, köröttük nyugalom és béke. Bárányfelhők világos árnyékot vetettek a földre; egy széltől levert fészekben csupaszka verébfiak tátogatták feléjük sárga szájacskájukat. A fiatal asszony ma halvány volt kissé, megindulva nézegette a fészket.

— A család, mondá halkan és elgondolkozott. Ferrari herczeg, önnek sohasem volt családja?

Sohasem volt nő, a kit egész lelkéből szeretett volna? Igazán kiváncsi vagyok rá, mivel tudja menteni sivatag önzését, a férfi önzését, aki sohasem házasodott meg?

A herczeg bágyadt szeme megvillant egy pillanatra, homlokán mély ráncz jelent meg.

— Sohasem jutott eszembe e felett gondolkozni. Azt hiszem, szabadságomat féltettem . . . vagy mit tudom én, mért maradtam agglegény? Elég boldogtalan házasságot kötnek az egész világon, mért szaporitottam volna számukat én is? Lehet, hogy nagyon késő találkoztam a nővel, vagy valószinüleg sohasem találkoztam vele, a kit az ég nekem rendelt. Egy ilyen fészekalja verébfiok pedig még soha sem keltett bennem sóvárgó vágyat a család után.

Lovagostorával izgatottan veregette fényes lakkcsizmája szárát és félig kiszitt szivarkáját a fűbe dobta.

Szentegyedyné nem válaszolt. Felkelt s a fészekhez lépett. A szomszéd bokorból az anyamadár kétségbeesett kiáltása hallatszott, életét kockára téve, a félelemtől csaknem eszméletlenül szállt le biztos rejtekéből, s kicsinyeinek védelmére kelt.

A fiatal asszony megzavarodva lépett hátrább. A kis gyámoltalanok ügyetlenül vergődtek a pelyhek között s anyjuknak válaszolva, keservesen csipogtak.

— Inkább az felel meg hajlamomnak, hogy szél legyek, mely az ily fészket földre dobja, mint-

sem hogy én is fészket rakjak, mondá kedvetlenül a herczeg s figyelmesen nézte a Melanie meghatott kedves arczát. A szél erősebb a fészeknél, asszonyom.

Azt hitte, elérkezett a döntő pillanat. Az a pillanat, melyet jól ki kell számitani s aggodalmasan megfontolni, mint az erős vadnak az ugrást, melylyel áldozatára veti magát. Mert hátában nyilaló fájdalmai, éjjeli láza és izzadásai daczára még erős ragadozónak képzelte magát a herczeg.

Szentegyedyné nem vette észre a változást a férfin, nem látta, mily emésztő láng csapott ki szeméből s keze mennyire reszketett. Minden törekvése az volt, hogy segitsen a szerencsétlenül járt verébcsaládon. Anyának érezte magát ő is, hajlandóbb volt szánalomra s könyek jöttek szemébe az anyamadár kétségbeesett kiáltozására.

— Kérem, tegye fel a fészket. Nézze, ott azon kanadai nyárfán milyen megfelelő nyilás van a fa oldalában. Valamikor a villám hasitotta meg s e szegényeknek most biztos menedékük lesz az olyan rakonczátlan szelek ellen, a milyennek magát tartja a herczeg.

Alig csillapithatta rosszkedvét a férfi, a társalgás e fordulata miatt. A levert fészek, a meghatottság, melyet az a fiatal nő szivében ébresztett, a gondolatok, melyekkel elméje foglalkozott, szomoru képe a feldult családnak, — mindez nem volt alkalmas a tigrisugrás megkisértésére. A hangulat hiányzott hozzá.

Bár a mély meghajlás nagy fájdalmat oko-

zott, ő azt egy fiatalságra vágyó vén piperkőcz hősiességével rejtette mosoly alá. A fészket tőle telhető gondossággal vette fel s elhelyezte a nyilásban, melyet Szentegyedyné napernyője nyelével jelölt ki neki.

Ebben a pillanatban ért hozzájuk az alezredes. Kifogástatan hódolattal üdvözölte a nőt, a kinek a Szentegyedy-családra nézve boldog titka van s a ki most anyaságával koronázta meg a családnak tett becses szolgálatait.

Mélyen meghajolt a herczeg előtt, s biztositotta ő magasságát, hogy pompás jó szinben van, aztán kérdezte, hogy a tavaszi futtatáson hány lovat bocsát versenyre? A herczeg, a ki sokat tartott lovaira, belemelegedett e beszédtárgyba. Lerajzolta a homokba nagy költségen épült istállóinak beosztását, s tervezetét. Érdekesen fejtegette, hogy az idomitónak mennyi fáradtságába kerül kiismerni a ló természetét. Az embereket sokkal könnyebb kiismerni, mondá csipősen. Aztán kitünő lovainak családi összeköttetéseit sorolta fel. Egy-egy kedvenczének még dédapját is néven nevezte. Lovainak nemessége ép oly kétségen felül áll, mint a Ferrarik büszke családfája.

Melanie alig figyelt rájuk. Kissé rosszul érezte magát s kendőjével fogatját intette elő, mely szerencsére a közelben haladt el.

Az alezredes tulzott gyengédséggel tudakozódott hogylétéről s annyi gonddal helyezte el hintajában, mintha a legkényesebb selyemkelmével lett volna dolga. Jó tanácsokat adott az utra,

a kocsisnak feltünően lelkére kötötte, hogy ne hajtson sebesen és ügyeljen, ha idegen kocsi szembe jő vele.

A herczegnek feltünt az alezredes magaviselete. Alig hogy eltünt a fiatal nő világos napernyője, kérdő pillantásokat vetett társára.

A megmentett verébcsalád jókedvü lármát csapott a közelben, a levegő átmelegedett, éltető napfény özönlötte el az egész parkot, ragyogó pillantásokat váltottak az emberek, hangos beszéd, vidám nevetés hangzott mindenfelé.

Az alezredes vidámsággal fogadta a herczeg elbeszélését a széltől földre dobott fészekről.

— Az asszonyka megindulása érthető, mondá boldog nevetéssel. A Melanie udvarlóinak, ha ugyan vannak, hosszu időre türtőztetni kell magukat. A szép Szentegyedyné családi eseménynek néz elébe. A levert fészek, a csupaszka verébfiak azért ringatták álmodozásba.

A herczeg elhalványodott, aztán erőltetett nevetéssel felelt.

— Ah, ön érdekes dolgokat mond nekem. A szegény udvarlóknak biz ez nem fog nagy örömet okozni. Szentegyedy még sokra viszi, nagy ur lesz belőle, mert átkozott szerencséje van.

Elbucsuzott az alezredestől, lovára ült, s dühösen elvágtatott.

A nagy stratéga pedig jókedvüen szivta szivarját, s a mint a tavaszi verőfényben hazafelé indult, kellemes gondolatai voltak. Müvét siker koronázta, a Szentegyedy-család hatalmas, gazdag, irigyelt lesz nemsokára.

XXIII.

Néhány hét mult el, Ferarri herczegre egyik sem hozott vigasztalást, sem változást. Egyik hét épp oly unalmas, szürke volt, mint a másik, egyformán peregtek le a napok. A Szentegyedynén végbement boldog változás hire az ösmerősök közt, mint a futótüz terjedt el, s a herczeg, a ki még kisérleteket tett, mielőtt a játszmát végleg feladná, a szép asszony lelkében oly gyökeres változásokat vett észre, hogy a jó rendben való visszavonulás helyett a vad futást választotta. A varázs meg volt törve, ellenállhatatlanságának hire odaveszett. Igy vesznek oda a vert hadsereg ágyui és társzekerei.

Ha a szép asszony karcsuságát, leányos arczát, könnyü járását látta, kétely fogta el az alezredes közlésének szavahihetőségében. De élesebb megfigyelés után a reménykedő kétely eloszlott s világosan látta helyzetét.

Melanie arczszine gyakran és könnyen változott, hamar elfáradt, valami édes bágyadtság fogta el, szava halkabb lett s szemei, melyeket a herczeg drágakövekhez hasonlitott, nem voltak többé oly nyugodtak és tiszták, mint azelőtt.

Valami derült magábazárkozás látszott egész valóján. Keresett magának egy pontot a levegőben s tekintetét sokáig reá irányozta. Megesett, hogy a hozzá intézett szavakat nem hallotta, azokra nem felelt. Annyira vétett a jó izlés ellen, hogy

udvarlója előtt sokat beszélt férjéről. Ha kis gyermekeket látott az utczán, gyöngéd kiváncsisággal nézegette alvástól kipirult arczocskájukat, s egy rózsás orrú, szőke kis malacz láttára figyelmeztette a herczeget, hogy a legrútabb állat is kedves, elragadó kicsiny korában. A herczeg meg volt botránkozva az „elragadó“ jelző felett s gunyosan felelt. A fiatal nő, kinek szivében a szokatlan, uj érzelmek ezernyi forrása fakadt, hévvel ragaszkodott állításához s e tekintetben nem volt hajlandó elfogulatlan és illetékes birónak elismerni a herczeget. Állitása bizonyitására a kis csirkét hozta fel, melynek sárga pelyhei az arany fényéhez hasonlitanak, melynek iczipiczi fekete szemecskéje, gyönge csipegése, ingadozó, kedves szaladása s az a mód, melylyel anyja szárnyai alól fejecskéjét a nagyvilágba kidugja, minden jóérzésü emberben felkölti a család gondolatát.

Nem lehetett változtatni rajta: Szentegyedyné egész lelkével más eszmekörbe jutott, mint elkedvetlenedett udvarlója. Mióta anya lett, jobban ragaszkodott urához, szive meglágyult, boszúérzete tovatünt, nem kereste az alkalmat, hogy őt ingerelje. Másrészt Szentegyedy gyöngédsége is fokozódott, több időt töltött neje szobáiban, mindenféle kedves ajándékkal lepte meg s ha valamit megkivánt, ő maga szerezte meg neki. Még a gondolatát is elleste, tenyeréből édes mézzel etette, mint a nóta mondja.

A herczeg elvesztette fejét. Belátta, hogy hóditó szándéka legyőzhetetlen akadályba ütközik.

Az ostromot tovább erőszakolni nem lehetett, a sok izgatottság miatt köszvénye és hátbaja nagy erővel rohanta meg, lelke elvesztette ruganyosságát, esze nem volt oly fogékony többé, a mesterségesen fentartott ifju erő kilobbant; az egész ember összedőlt egy szép napon, mint valami régi épület, melynek sokáig támogatták roskadozó falait, mely esengve várta a kedves tavaszt, hogy verőfény szaladozzék időtől megfeketült homlokán. Ám a tavasz nemcsak verőfényt, viharokat is hozott magával a déli vidékről, széleskedvü, meggondolatlan szeleket s ezeknek az öreg ház, minden abbeli szivós akarata mellett is, hogy átéli a tavaszt, áldozatul esett.

Titkára megijedt, mikor egy reggel magához hivatta. A herczeg öreg ember lett s ez öregséget nem lehet sokáig eltitkolni. Az utolsó hónapok izgalmai tiz évnek munkáját végezték el arczán, beszédén, tartásán. Makacs köhögés kinozta, nehezen vet lélekzetet.

— Wolf ur, kezdte halkan s hagyta állni a ravaszképü, hajlongó uri embert, önnek igaza volt. Megadom önnek az elégtételt s kijelentem, hogy a Szentegyedyné erénye felülmulja szépségét s mindenesetre felülmulja az én erőmet és harczi kedvemet. Gavallérhirem menthetetlenül oda van; sohasem lehetek már jámbor férjek ijedelme; sohasem lehetek már gyertyaláng, melybe sok meggondolatlan lepke belehúllott; sohasem égetem már meg szép, fiatal asszonykák pillangószárnyát.

Dagadt, fájos lábát kényelmes széken nyug-

tatva, a fájdalomtól sziszegve, megalázva, de a magábaszállás és megbánás minden jele nélkül beszélt a herczeg, mig a titkár görnyedezve, kigyózó mozdulatokkal hajlongott előtte.

— Herczegséged nincs még annyira. Távolról se. A szerelmet el kell hagyni kissé s a nyáron tengeri fürdőbe kell menni. A visszavonulásban nincs lemondás: ez az erőgyüjtés, az összeszedés politikája, mint egy hires orosz miniszter nemrég mondta... Apropos politika. A külügyminiszter szárnysegéde és bizalmasa a déli órákban tiszteletét fogja tenni. Herczegséged véleményét akarja kipuhatolni igen fontos ügyben.

— Mi volna fontosabb ügy reám nézve e roskadozó, beteg monarchiában, mint ez a kivánatos, erényes asszony, a ki lábacskáival szivemen tapos? Micsoda nagyobb bánat érhetne engem annál, hogy megöregedtem? Vigye el az ördög fontos ügyeiket és államtitkaikat: annyit sem törődöm velük, mint egy szem érett, piros cseresznyével, mely a Melanie kis duzzadt szájához hasonlit. Olasz családból születtem, mint kis gyermeket hoztak ide Ausztriába, melyhez sem az ősök emléke, sem az anyaföld szeretete.... semmi nem kötött. Itt neveltek, itt léptem szolgálatba, itt emelkedtem fel a magam erejéből. Szolgálataimat kincsekkel s magas állásokkal jutalmazták. Mig gyomrom és szivem rendben volt, mig szép asszonyoknak szerelmére áhitoztam s tudtam jóizüen enniinni a pénzemért: mért ne éreztem volna jól magam itt?

De öregségtől, betegségtől, kudarczoktól el-

gyötörve, mit törődöm e furcsa ország sorsával, melyben annyi különböző népfaj került össze, mint Noé állatjai a vizözön veszedelmében? S mely nem hazája egyik népnek sem, a mely e nagy boszorkányüstbe akarva nem akarva összekerült. Ausztria fontos ügyei? Ennek a belső gőzöktől tultöltött ócska kazánnak egyetlen fontos ügye van: kinyitni az összes biztositószelepeket, megelőzni a szétrobbanást . . .

Kimerült és elhallgatott. A titkár aggodalmasan csóválta fejét, hosszu karjai mozdulatlanul, mereven lógtak le, kiszáradt teste mellett, csak szemei beszéltek, melyeket a rémület kitágitott, mintha arzénikumot vett volna be, melynek a szemgolyóra hatása van.

— Herczegséged ma nem fogadhatja a miniszter szárnysegédét. Ha annak is ilyen érdekesen beszél, sorsa meg van pecsételve. Eddig hüségesen szolgáltam herczegségedet, jó kutyája voltam, a kit rugdalhatott, jogom van kérni azt a kegyet, hogy a szárnysegéddel megértessem, jöjjön máskor, a ház ura nem jól érzi magát.

Ferarri herczeg arcza beteges pirban égett, kitörő indulata csalta ezt a piros alkonyatot képére.

— Fogadni akarom. Nem félek már semmitől: nehány nap alatt megöregedtem. Csak ettől az egytől féltem teljes életemben. Sem a királyoktól, sem az emberek véleményétől, sem a haláltól, az aggkortól féltem egyedül. És most itt van, hirtelen rám zuhant, mint valami jéghideg hóesés. A miniszter olyan karácsonyfára való, lyukas diót

küld a nyakamra, aminő ez a gróf Herbett, ez a gyönyörüséges nyalkafi, akinek az az összes érdeme, hogy egy kicsit meg van aranyozva? Haha, jöjjön csak uracskám, tudom, hogy elmegy a kedve hasonló diplomácziai küldetésektől. Képzelem, menynyire betanulta ügyefogyott mondókáit! Hagyja el Wolf, ha kegyvesztes, leszek — amivel nem törődöm — gondoskodni fogok jövőjéről. Menjen jó lélek, vezesse be a szárnysegéd urat, adja értésére, hogy köszvényem miatt itt, ebben a kedves pipázóban lehetek csak szolgálatára. Menjen maga okos, simulékony halandó, maga titkárok titkára, a ki a drágalátos Ausztriának azt a foltját vallja hazájának, ubi bene. Ebben a bölcs felfogásban nem áll egyedül, osztozik benne igen sok honfitársa.

A tiszteletreméltó Wolf ur fanyaran mosolygott. Olyan mosolygása volt, mely gyöngédségre és kellemre nagyon hasonlitott a harapáshoz. Ő ezt a mosolyt nagyon kifejezőnek és előkelőnek tartotta, s azt egy tábornoktól tanulta el, a ki szakasztott ilyen mosolylyal hagyta el a császár szobáját, mikor váratlanul nyugdijazták. Pedig még szeretett volna szolgálni.

Wolf ur még habozott, de gazdája türelmetlen kézmozdulatára kiment a szobából.

Néhány hosszu percz telt el. Az ajtó előtt halk sarkantyupengés hallatszott, s Herbett gróf belépett.

Magas, feszes tartásu, széles mellü katona volt, simára borotvált, rózsás arczából két fényes, kifejezéstelen, mozdulatlan bádogszem ragyogott

elő, nagy, szőke bajusza egyenesre volt fésülve, mert a miniszter nem szerette a hegyesre kifent, magyaros bajuszt. Egyáltalán semmit sem szeretett, a mi magyarokra emlékeztette. A tiszt mélyen meghajolt a herczeg előtt, s meghivót adott át neki, a miniszter bizalmas jellegü ebédjére.

— Bocsánatot kérek, gróf, hogy lábaim miatt ide fárasztottam. Foglaljon helyet, ide mellém, egészen közel hozzám. Legyen oly kegyes, nyomja meg a csengetyü gombját. Szivart s cognacot! parancsolta a belépő komornyiknak s lekötelezetten mosolygott a grófra, köszönete jeléül.

Herbett gróf leült és mély sajnálkozását fejezte ki, hogy a herczeg szenved. Ő nagyméltósága szomorkodni fog, ha ez esetről értesül, mert a herczeget különösen nagyrabecsüli és sokat tart rendkivüli képességeiről. A herczeg személyében, szokta bizalmas körben mondani, a szerencsés Ausztria egy hadsereggel bir.

Ferarri herczeg felsziszszent kissé.

— Ezer bocsánat, gróf, a testi erőm nincs velem annyira megelégedve, mint ő nagyméltósága: el akar hagyni. Azon gondolkozom, hogy visszavonulok. Öreg csontjaim már nem tudják jól szolgálni a dicső Ausztriát. A fiatal nemzedéken van a sor, hogy belső reformokkal meggyógyitsa a birodalmat. Önön van a sor, kedves gróf.

— Belső reformokat mondott ön, herczeg? A miniszter abban a nézetben van, hogy a világ helyzete alkalmas a fegyveres leszámolásra egy hatalmassággal, mely Ausztria nagyhatalmi politi-

kájának makacsul utjában áll. Az udvarnál sokan vannak abban a nézetben, hogy herczegségednek kell diplomácziailag előkésziteni ezt a háborut. Arra csak az ön lángesze és szerencséje képes.

XXIV.

A herczeg sovány, eres kezével a szék karján dobolt, s gondolataiba látszott merülni. Hosszu, nyomasztó csend állt be. Őt tehát Berlinbe küldenék. Neki kellene siettetni a háboru tüzaknáinak felrobbanását. Régóta tartott ő már tőle, hogy a katonapárt ujabb kalandokba sodorja Ausztriát. E kalandokon a birodalom csak veszithetett, s a mi fő, a történelem itélőszéke előtt az ő nevével volna örök időkre összeforrva mindama szerencsétlenségnek, nyomornak, szégyennek emlékezete, mely e háboru Pandora-szelenczéjéből Ausztriára ki fog áradni. Azt még sem akarta, hogy nevét átkok közt emlegesse a maradék. Azonkivül jól ismerte a „rendszer"-t, melylyel Ausztriát kormányozzák. Előrelátta, hogy a vesztett háboru után a nagy bünösöket futni engedik, a kis bünösök, az eszközök ki lesznek szolgáltatva a tömeg dühének. Ha ugyan Ausztria népei dühösek tudnak lenni azért, hogy Ausztriát vereség érte.

Mindez hirtelen átvonult lelkén. Öregen, betegen, angol pénzintézetekben elhelyezett nagy vagyonnal rendelkezve, mért engedje magát eszközül felhasználni a katonapárt által? Ellenállása nem használ ugyan semmit, mert kapnak helyette

száz más kalandort, a ki jó pénzért, méltóságok és magas kitüntetések reményében az állam hajóját a porosz szirteknek neki vezeti; de legalább meg lesz az az elégtétele, hogy ő nyiltan és őszintén feltárta a helyzet veszélyeit s a veszedelmes lejtőn fel akarta tartóztatni Ausztriát.

Ő már e küldetésből semmit sem nyerhetett, csak veszithetett. Aztán meg itthagyja Melaniet? Lemondjon róla, önbizalmát teljesen elveszitse? Ez a kétségbeesés, mely elfogta, nem fog-e elmulni ismét, ha köszvénye csillapul s ha a szép asszony szeszélye ugy hozza magával, hogy ujra reménységet nyujtson neki? Bágyadt nézése, kissé vontatott járása, fiatal, ruganyos melle, gesztenyeszinü haja, egész édes szépsége megjelent emlékezetében s marasztotta, nem engedte, hogy elmenjen.

Panaszosan kezdte: ő beteg, köszvényes, tehetetlen. Hogy mehetne ő olyan messzire? hogy vállalhatna magára olyan felelősséget, melytől a birodalom sorsa függ? Ő le van kötelezve a miniszternek kitüntető figyelmeért, de a maga részéről kedves barátját, Herbett grófot ajánlaná berlini nagykövetnek. S ha még jó szolgálatokat tehetne Ausztriának! De ő már csak egy jó szolgálatot tehet — s ezt, biztositja róla tisztelt barátját, szivesen és zugolódás nélkül teszi meg — fiatalabb erőknek engedi oda a helyet, melyet a birodalom hüséges szolgálatában egy emberöltőn át elfoglalt. Berlinbe, ha a fegyveres leszámolást óhajtják előkésziteni, magasrangu katonát küldjenek. Az majd bizonyára észre fogja venni, a mit a diplomaták

szeme észre nem vett: Poroszország nagy katonai tulsulyát Ausztria felett. A háborut haderőnk gyökeres átalakitásával kell előkésziteni s ez még éveket fog igénybe venni. E nélkül a háborut merész lépésnek tartja, mely a birodalomra szerencsétlenül végződhetik.

— A herczeg pesszimista, mondá a szárnysegéd zavartan és arcza elárulta megdöbbenését és irtózatos meglepetését.

Ferrari herczeg nyugodt maradt, csak a szokottnál is sápadtabb volt. Reszkető ujjai közt papirosszivarkát sodort s a melléje tett borszeszlángnál lassan meggyujtotta és füstkarikákat fujt szét a levegőbe. Semmi sem árulta el rajta, hogy most oly szavakat mondott, melyek talán sorsa fölött határoznak. Még mosolygott is a veszélyes és nagy koczkázattal járó játékhoz, melybe a világ, az emberek s az élet ellen egy pillanatra elkeseredve, köszvényétől kinozva, belefogott.

— Önök, katonák, azt mondják: háboru! Helyesen van, de azt elő kell késziteni. Az olasz háborut is elleneztem. Nem azért, mert olasz vér foly bennem, hanem azért, mert Ausztriának sulyos belső baja van, melyet külháborukkal orvosolni nem lehet. Meg kell nyugtatni Ausztria népeit, ki kell békiteni a magyarokat.

A végzetes szó ki volt mondva. Tizennyolcz év óta nem akadt osztrák államférfi, a ki ezt az udvarnak, vagy az udvarhoz közel álló intéző egyénnek meg merte volna mondani. Egy olasz születésü diplomatának volt fentartva, hogy nem

a birodalom sorsa fe'ett való aggodalomból, nem hazafias kötelességből, hanem az életunalom egy pillanatában kimondja az élő igazságot, mely Világosnál nem halt meg s melyet Aradon nem lehetett vérbe fojtani.

Herbett gróf, bármennyire tudott magán uralkodni, csaknem felugrott helyéből, mintha vipera marta volna meg. Mozdulatlan fekete szemeit tágra nyitotta a megbotránykozás és a félelem. Abban a hitben volt, hogy a herczeg megőrült, vagy részeg, vagy az ég tudja, mi történt vele. Ha nem akart elvállalni egy bizalmas küldetést — bár nagy esztelenség ez is — azt még fel tudta fogni, de hogy a herczeg, elfogadható és udvarképes mentség helyett, a fennálló rendszer durva megsértésével tetézze bünét, ezt már egy szárnysegédi agyvelő nem volt képes megérteni.

Támolyogva állt fel, nehány bucsuszót dadogott és vaczogó fogakkal, egész testében remegve gondolt a sulyos kötelességre, mely e jelenet után reá vár. Átkozta sorsát, hogy neki kell e beszélgetés tartalmát a miniszternek tudomására hozni. Földindulást, égijeleket, valami természetellenes csodát várt s nagyon meg volt lepetve, mikor a napfényes utczákon jókedvü embereket látott járnikelni, a kik közül egyik sem látszott észrevenni az elegáns, fiatal szárnysegéd feldult kedélyét s egyik sem tért ki, — halálra ijedve — a veszedelmes, robbanó hirek elől, melyeket ez a fényes egyenruhás uriember a köpenyege alatt rejtegetett.

Ferrari herczeg ezalatt behivatta Wolf urat és

lemondó kérvényét mondta tollba. Azután daczosan, de megkönnyebbülve értesité komornyikját abbeli elhatározásáról, hogy a miniszter mai ebédjére el fog menni. Hiába volt minden előterjesztés, minden kérelem: hajthatatlanul megmaradt szándéka mellett. Sokat szenvedett, mig felöltöztették, de akarata erősebb volt nyilaló fájdalmánál. Diplomácziai diszöltözetét vette fel, az arany virágokkal himzett sötétszinü frakkot, valamennyi rendjelét föltette, aztán minden lépésnél sziszegve, hintójába ült . . .

Az urak már a társalgószobában voltak összegyülve s a herczeget mély hajlongások közt, nyájasan fogadták. Legtöbbnyire tábornokok voltak, a kik a háborut ugy várták mint egy jó tavaszi esőt, mely egyetlen éjszakán kikelti számukra a hirnév, dicsőség s a gazdagság aranyvetéseit. Ott volt még egy-két miniszter és főur, a háborupárt vezéremberei.

Az előrehaladott tavasz daczára a kandallóban tüz égett. Hat óra felé járt az idő, mikor már a levegő ujra kihült s nedves szürke párák szabadulnak ki a napsütésben szikkadó földből.

A herczeg nagyon sápadt volt, de az urakkal jókedvüen társalgott. Később sokáig emlegették, hogy életének e sulyos napján, nagy diplomata hiréhez méltó ügyességgel leplezte el keserü indulatát s dévaj történetkéket beszélt fiatal korából. Az aranjuezi szép napokra visszaemlékezve állt a fényes társaság között, mely tisztelettel hallgatta szavát s mely nem sejté, hogy a herczeg hajója életveszélyes sérülést kapott és már visszatarthatatlanul sülyed lefelé.

Az ajtónálló kitárta a belső termek ajtaját s a külügyminiszter magas alakja látszott a küszöbön. Főhajtással és barátságos kézintéssel üdvözölte vendégeit és egyenesen a herczeghez sietett. Ferrari herczeg látta, hogy a szárnysegédnek még nem volt alkalma keserves tapasztalatairól ő nagyméltóságának beszámolni.

Az udvarmester kijelölte az urak helyét s a társaság asztalhoz ült.

A miniszter ebédlője nagy, világos terem volt s az asztal patkóalakban, a terem közepén állott.

Az urak gyorsan ettek s halkan társalogtak. Minden három urat három cseléd szolgált ki. Az ételeket zajtalanul hozták és vitték s a mely pohárból ittak, azt azonnal megtöltötte a vadász.

A miniszter jókedvüen társalgott szomszédaival. Aztán eszébe jutott valami s a vele szemközt ülő szárnysegéddel hosszu, bizalmas beszélgetésbe eredt. A herczeg a beszélők arczából kiolvasta, hogy róla van szó. Herbett grófon meglátszott, hogy zavarban van, hogy a kifejezéseket aggódalmasan keresi, hogy óvatosan kitér némely kérdések elől. A miniszter szemei villámokat szórtak, néha szájába harapott s arczán meglepetés, harag, boszuvágy váltakozott. Mindkettő óvakodott attól, hogy Ferrai herczegre pillantson, de a herczeg jól tudta, hogy a feltünően hosszu társalgás az ő sorsa fölött döntött. Nyilvános pályáját befejezte a mai napon: holnaptól kezdve szabad lesz, mint a levegő. Nem fog többé befolyást gyakorolni a birodalom ügyeire;

nem járnak hozzá magas méltóságok; az udvari cselédség bérruhája sohasem fog többé megjelenni előszobáiban, elegáns meghivókat, fontos sürgönyöket, verőfényes üzeneteket hozva. Sohasem lesz alkalma többé e diszes társaságban a miniszterhez oly közel ülni; az udvari vadász utóljára tölti tele gránátszinü spanyol borral poharát s utóljára hagyja majd névjegyét egy halmaz czukorka fölött, hogy azt neki másnap házához vigyék.

Ám az ebéd még nem haladt ennyire. A pecsenyénél voltak. Ekkor a miniszter felemelkedett s rövid felköszöntőt mondott. „Iszik, mondá, az osztrák hadsereg kipróbált vitézségére, mely a sárga-fekete zászló alatt, nehéz napokban, teljesiteni fogja kötelességét.“

Fenékig hajtotta poharát és sötéten, haragosan Ferrari herczeg felé nézett.

A jelenvolt urak lelkesedése áttörte az etiké korlátait és kissé zajos volt.

Ferrari herczeg még csak szempilláit sem mozditotta meg. A háboru politikáját, melyet ő ellenzett, ünnepélyesen proklamálták. Szük, bizalmas körben és teritett asztalnál, de a világ meg fogja hallani.

A háborupárt félrelöki őt, s ő már elkésett lemondásával. Mikorra e fényes teremben a gyertyákat elfujják, s a magas, ives ablakokon friss levegőt bocsátanak be, akkorra az ő sikereinek, szerencséjének, egész életének emléke örökre kiköltözik innét. Bukott nagyság után kiszellőztetik a termeket, a hol jártkelt s a hol a haza javára tanácsait sut-

togá. Mint egy elszivott szivar füstje, ugy menekül ki emléke a nyitott ablakon át.

Ez elhatározó pillanatban a herczeg ismét oly páratlan udvaroncz lett, mint pályája virágkorában, emberi szem nem volt képes áthatolni derült, nyugodt arczának fátyolán, mely mögé gondolatait és érzelmeit rejté. Szomszédjával közönyös dolgokról beszélgetett, s köszönettel utasitotta vissza meghivását egy fényes irodalmi estélyre, melyen olasz verseket is fognak szavalni.

Ebéd után az urak szivarra gyujtottak, s elragadtatással beszéltek a hires felköszöntőről. A miniszter cerclet tartott. Mindenkihez volt nyájas szava, mindenkinek szép és kedves dolgot mondott. Mikor a herczeghez ért, oly hangosan beszélt, hogy az egész teremben meghallották.

— Nagyon öregszik ön, herczegem, valami távoli fürdő jót tenne önnek.

Az éles, gúnyos hang kinos feltünést keltett. A közönséges udvariasság elemi követelményén — hogy valakinek életkora nem tartozik reánk — bizonyára nagy okból tette magát tul a miniszter.

— Öregszem, válaszolt Ferrari herczeg, s derült mosoly jelent meg ajkán és szemében, s bizony nyugalomra vágyom.

Halványan, de kifogástalan kellemmel hajolt meg, s mikor felemelte fejét, megváltozott körülötte minden.

A fényes társaság tagjai lehetőleg elhuzódtak mellőle. Minden arcz megváltozott, minden szem hidegen nézett reá, minden sziv elfordult tőle.

Erényei összezsugorodtak és hibái szertelenül megnőttek e napon. A tömeg, mely annyiszor irigyelte lángeszét, befolyását, kincseit és szerencséjét: most egyszerre fölébe kerekedett és alig rejthető örömujjongással nézte végig megaláztatását. Ezek az égő, falánk szemgolyók, csufondáros mosolyok, gonosz megjegyzések tulajdonosai: ez a fényes társaság egy szóval, mely Ferrari herczeg bukásának tanuja volt, korántsem müvelt, eszes, jóizlésü világfiak előkelő csoportja volt e pillanatban, hanem egy csapat kiéhezett kánya és holló, a mely hullára száll . . .

A herczeget még azon éjjel erős szélütés érte; nem halt bele, de élethalál közt lebegett sokáig és lemondását legmagasabb helyen elfogadták.

(Vége az I. kötetnek.)

MAGYAR MUZEUM KÖNYVTÁRA

A M.M. MUZEUM KÖNYV-TÁRA

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Beniczkyné Bajza Lenke válogatott regényei.

Evek hosszu sora óta a magyar szépirodalomnak egyik kitünősége **Beniczkyné Bajza Lenke**.

Csak nagyon kevesen vannak, a kik a modern társadalmat annyira ismernék, mint Beniczkyné s még kevesebben, a kik oly üde közvetlenséggel tudnának róla képet festeni. S ha még hozzáteszszük, hogy Beniczkyné regényeit a legnagyobb nyugalommal veheti kezébe a müvelt közönség s adhatja kezébe serdült leányainak is, ugy hátran ajánlhatjuk e vállalatunkat a **legmelegebben** a magyar müvelt közönségnek.

Beniczkyné Bajza Lenke regényeit **diszesen illusztrált** igen csinos kiállitásu füzetekben bocsátjuk ki.

Egy-egy füzet ára 25 kr.

Minden füzethez egy különálló kép lesz csatolva, mely Linek Lajos a kitünő rajzoló készit.

A gyüjteményt Beniczkynének a **„Nyomaveszett"** czimü egészen új regényével kezdtük meg, folytatjuk a rendkivül érdekfeszitő **«Delila»**-val s a jövőben is Beniczkynének csak a legkitünőbb, részben egészen uj, részben könyvalakban még meg nem jelent munkáit fogjuk hozni vállalatunkban.

Minden 2 hétben egy 25 kros füzet jelenik meg s **minden hazai könyvkereskedésből megszerezhető.**

Előfizetési ár postai bérmentes küldéssel : 6 füzetre 1 frt 50 kr. 10 füzetre 2 frt 50 kr. — 20 füzetre 5 frt.

Mutatványul az első füzet kivánatra bérmentve küldetik meg.

Singer és Wolfner könyvkiadóhivatala
Budapest, Andrássy-ut 10.

MIKSZÁTH KÁLMÁN

Galamb a kalitkában

Kiss, Linek és Mühlbeck rajzaival.

Ára füzve 2 frt. **Diszkötésben 3 frt.**

A Galamb a kalitkában Mikszáthnak legujabb munkája. Humorisztikus elbeszélés, tulajdonképen azonban — a mint a szerző is mondja — két komoly történet. „Egyenként komoly mindkettő, de összevéve a kettő, kómikus hatást gyakorol.“ Többet, azt hiszszük, fölösleges mondanunk ez elbeszélésről, hiszen ***Mikszáth Kálmán*** irta. Irodalmi eseményt képez, valahányszor Mikszáthnak egy uj könyve jelenik meg s a „Galamb a kalitkában“ egyik legszebb munkája, egyik legbájosabb, legkedvesebb, legvonzóbb hosszabb elbeszélése.

HERCZEG FERENCZ MUNKÁI:

MUTAMUR

26 elbeszélés. Második kiadás.

Ára füzve 1 frt 40 kr. — Finom kiadás diszkötésben 3 frt.

Herczeg Ferencz két év lefolyása alatt kedvencze lett az egész magyar olvasóközönségnek. Poéta, lát és tud hangulatot kelteni. Üde, friss és van mondani valója. A „Huszárokon“ kezdé és most a „nőknél“ van és ismeri mind a két speciest. A huszonhat elbeszélés valóságos gyöngyfüzér. Ha olvasóink kezükbe veszik a könyvet, nem fogják letenni addig, mig az utolsó betüig el nem olvasták.

A Gyurkovics-leányok

8 elbeszélés. — Ára rendkivül diszes kiállitásban 1 frt 50 kr. Diszkötésben 2 frt 50 kr.

Fenn és lenn.

Regény két kötetben. **Ára vászonkötésben 1 frt.**

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSAI, BUDAPEST.

Magyar Dekameron

száz magyar iró, 100 elbeszélése.

Száz magyar élő irótól s tegyük hozzá száz jónevü irótól, kik egyenként is számot tesznek irodalmunkban gyüjtöttünk össze száz elbeszélést Magyar Dekameron czím alatt.

Száz magyar iró! Bizonyára már maga e szám is imponál, de igazi becset és értéket e gyüjteménynek az ád, hogy minden egyes elbeszélés irodalmi szinvonalon áll, hogy *minden iró* a nézete szerint *legjobb, legkarakterisztikusabb* elbeszélését adta a «Magyar Dekameron»-ba. A *„Magyar Dekameron" az összes magyar elbeszélők legjobb müveit mutatja be hazai olvasó közönségünknek.*

A «Magyar Dekameron» összesen mintegy 25—27 füzetre vagyis öt kötetre fog terjedni. Minden héten egy füzet jelenik meg.

Egy-egy füzet bolti ára 25 kr.

A vállalatra előfizetni is lehet. Előfizetési ár postai bérmentes küldéssel 20 füzetre 5 frt, 10 füzetre 2 frt 50 kr.

A „MAGYAR DEKAMERON"

5 kötetben.

Egy-egy kötet ára füzve frt 1.50 — Diszkötésben frt 2.—

Az 5 kötet ára diszkötésben 10 frt.

SINGER és WOLFNER KIADÁSAI, BUDAPEST.

Annak a száz magyar irónak a neve
a kiktől a
MAGYAR DEKAMERON
egy-egy elbeszélést közöl.

Abonyi Árpád
Abonyi Lajos
Adorján Sándor
Ágai Adolf
Ambrozovics D.
ifj. Apáthy István
Baksay Sándor
Bársony István
Bede Jób
Beniczky-Bajza Lenke
Berczik Árpád
Békefi Antal
Beksics Gusztávné
Beöthy Zsolt
Bodnár Zsigmond
Bodon József
Borostyáni Nándor
Bródy Sándor
Büttner Lina
Büttner Julia
Csengey Gusztáv
Degré Alajos
Dóczy Lajos
Dzselil Effendi
Ete Zsigmond
Fanghné Gyujtó Izab.
Futó Ferencz
Gabányi Árpád
Gárdonyi G.
Gerő Ödön
Gonda Dezső
Gozsdu Elek
Gyalui Farkas
Gyarmathy Zsigáné
Harmath Lujza
Herczeg Ferencz
Hermann Ottóné
Hevesi József
Hevesiné Sikor Marg.
Iványi Ödön
Jakab Ödön
Jókai Mór
Juszth Zsigmond
Kabos Ede
Kada Elek
Kálnoki Izor
Karczag Vilmos
Kenedi Géza
Kisfaludy Atala
Kóbor Tamás
Kompolthy Tivadar
Kovács Dezső
Kozma Andor
Kőrösi László
Kvassay Ede
Lauka Gusztáv
Lipcsey Ádám
Madarassy László
Malonyay Dezső
Margittay Dezső
Márkus József
Márkus Miksa
Mikszáth Kálmán
Milkó Izidor
Munkácsy Kálmán
Murai Károly
Paál Árpád
Palotás Fausztin
Peteley István
Péter Dénes
Porzsolt Kálmán
Prém József
Radó Antal
Rákosi Viktor
Scossa Dezső
Sebők Zsigmond
Szabó Endre
Szabóné Nogáll Janka
Szabó Sándor
Szabolcsi Lajos
Szalóczy Bertalan
Szatmári Mór
Szécsi Ferencz
Szépfaludi Ö. Ferencz
Sziklay János
Szomaházy István
Szomori Dezső
Tábori Róbert
Tewrewk J. p.
Tolnai Lajos
Tóth József
Tóth Béla
Tőrös Tivadar
Tutsek Anna
Vadnay Károly
Váradi Antal
Véka Lajos
Vértesi Arnold
Vértesi Gyula
Wohl Janka

Az első füzetet mutatványul kívánatra bármely hazai könyvkereskedés ingyen küldi meg.

Egy füzet ára 25 kr. **Egy kötet ára 1 frt 50 kr.**

SINGER és WOLFNER KIADÁSAI, BUDAPEST.

Magyar Dekameron

második sorozat

száz külföldi iró, 100 elbeszélése.

Az a fényes siker, mely a kiadásunkban megjelenő «*Magyar Dekameron*»-t koronázta, buzditott bennünket arra, hogy egy *ujabb sorozatot inditsunk meg.* És pedig ezuttal nem hazai elbeszélőink műveit mutatjuk be, hanem a *nagy világirodalomhoz fordúlunk.*

Ebben az uj sorozatban ugyanis a világirodalom *100 legkiválóbb elbeszélőjétől fogunk közölni egy-egy művet,* és pedig olyat, mely méltó lesz arra, hogy a legnagyobb irók művei között helyet foglaljon. A legelőkelőbb franczia, angol, német, olasz, spanyol, orosz, svéd, norvég, török, cseh, román, görög, szerb, bolgár iróktól közlünk majdan műveket és pedig legjobb műforditóink vállalkoztak reá, hogy ezeket magyar nyelvre forditsák.

A «Magyar Dekameron» emez ujabb, külföldi sorozata éppen oly kiállitásban fog megjelenni, mint az első sorozat.

Singer és Wolfner
kiadó.

Hevesi József
szerkesztő.

A „Magyar Dekameron" II. sorozata szintén mintegy 25 füzetre, vagyis öt kötetre fog terjedni. Minden két héten egy füzet jelenik meg. Egy-egy füzet bolti ára 25 kr.

A vállalatra előfizetni is lehet. Előfizetési ár postai bérmentes küldéssel 20 füzetre 5 frt, 10 füzetre 2 frt 50 kr.

A «Magyar Dekameron» minden hazai könyvkereskedésből megrendelhető.

SINGER és WOLFNER könyvkiadóhivatala
az „Egyetemes Regénytár" és „Az én Ujságom" kiadója.

BRÓDY SÁNDOR

FAUST ORVOS

Regény.

Ára 1 frt 20 kr. **Ára 1 frt 20 kr.**

„Faust orvost“ a bécsi „Die Presse“ is hozta s abból az alkalomból tárczában mutatta be olvasóinak a regény szerzőjét Bródy Sándort. — Ime fordításban nehány sor a tárczából; (Megjelent az 1892. 268. számban.)

„Faust orvos (Ein ärztlicher Faust) czím alatt egy kiváló regénynek a közlését kezdjük meg. — Szerzője Bródy Sándor magyar ember, a ki evvel a regényével bizonyára nálunk is a legnagyobb mértékben fogja magára vonni az irodalmi körök figyelmét. Ha a szerző ezt a regényt nem a Magyarország határain tul csak nagyon kevéssé elterjedt magyar nyelven irja meg, akkor Bródy Sándort ma már talán egy sorban emlitenők Ohnet, Zola, Daudet-val“. — A modern magyar irodalom egyik legkiválóbb alakjának nevezi. — „Sikerei kötetről-kötetre emelkednek s a legelőkelőbb napi és heti lapok siettek őt munkatársokul megnyerni. Ma már alig van müveltebb magyar ember, a ki Bródy Sándornak legalább nehány müvét ne olvasta volna s ezek között kétségkivül a legsikerültebb a „Faust orvos.“ Lapról-lapra érdekesebb s nem tesszük addig le kezünkből, mig végig nem olvastuk.“

Szépirodalmi könyvtár

a „Mübarátok Köre“ védnöksége alatt.

Eddig megjelent:

Vadnai Károly. «Hosszu estékre.» Beszélyek, rajzok ... 1 frt.
Váradi Antal. Költemények ... ... 1 «
Beniczkyné-Bajza Lenke. «A házasság titka» regény ... 1 «
Szana Tamás. «A magyar müvészet századunkban» ... 1 «
Varsányi Gyula. «Uria.» Tragédia öt szakaszban. Az 1889. évi Teleky pályázaton száz aranynyal jutalmazott mű ... ... 1 «
Irodalmi évkönyv az 1891. évre, huszonöt magyar iró müveivel ... ... 1 «
Tábori Róbert. «Az élet folytatásokban.» Regény ... ... 1 «
Dr. Kúnos Ignácz. Anatóliai képek. Eredeti képekkel ... 1 «
Rákosi Viktor Sipulusz tárczái ... ... 1 «
Abonyi Árpád. «Fülöp házassága» ... ... 1 «
Bartók Lajos. «Régi lant.» Költemények ... ... 1 «
Bársony István. «Dobogó szivek.» Elbeszélések ... ... 1 «

1 frt 05 kr. előleges utalványozása mellett bármely kivánt kötetet bérmentesen küldünk meg. — Ha a 12 kötet egyszerre rendeltetik meg, úgy a 12 frt helyett 10 frtért küldjük meg azokat.

SINGER és WOLFNER KIADÁSAI, BUDAPEST.

Marlitt E. összes regényei.

Díszkiadás képekkel.

A vén kisasszony titka . . . . . frt 2.—
Díszkötésben . . . . . » 2.80

Gizella grófnő . . . . . » 2.40
Díszkötésben . . . . . » 3.20

A pusztai királyleány . . . . . » 2.40
Díszkötésben . . . . . » 3.20

Aranyos Erzsike . . . . . » 2.—
Díszkötésben . . . . . » 2.80

Második feleség . . . . . » 2.—
Díszkötésben . . . . . » 2.80

Bagolyvár . . . . . » 2.—
Díszkötésben . . . . . » 2.80

A kereskedelmi tanácsos házában . . . . » 2.40
Díszkötésben . . . . . » 3.20

A Schilling-ház . . . . . » 2.40
Díszkötésben . . . . . » 3.20

A 8 vaskos, igen díszes kiállitásu kötet ára füzve » 17.60
Díszkötésben . . . . . » 24.—

Singer és Wolfner kiadásai Budapest.

Szerkeszti: PÓSA LAJOS.

6—12 évesek számára.

«Az én Ujságom»-ban a **legkiválóbb magyar írók** írnak a gyermekeknek s éppen ezért **Pósa bácsi** gyermeklapja gazdag forrása a szebbnél-szebb meséknek, elbeszéléseknek, mondáknak, regéknek, ismeretterjesztő czikkeknek stb. Pósa bácsi utánozhatlan, aranyos csengő-bongó verseiből, melyekért rajong a gyermek, minden számban van kettő-három. S végül ott van minden számban 8—10 művészi kivitelű kép s gyakrabban színes műmelléklet.

Uj előfizetők a pompás kivitelű és gazdag tartalmú **Pósa bácsi «Az én Ujságom» naptárát ingyen kapják.**

«Az én Ujságom» minden héten szombaton jelenik meg, ugy, hogy vasárnap a vidéki előfizetők is megkapják.

„Az én Ujságom“ előfizetési ára:

M. NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

Egész évre ... 4 forint.
Fél évre ... 2 »
Negyed évre ... 1 »

Előfizetési pénzek küldendők, **legczélszerűbben postai utalványon:**

„AZ ÉN UJSÁGOM“ kiadóhivatalába

(Singer és Wolfner könyvkereskedése)

Budapest, Andrássy-ut 10.

Mutatványszámot kivánatra ingyen és bérmentve küld az emlitett kiadóhivatal.

VII. ÉVFOLYAM.

A gyülölség adója, irta Ohnet György. Regény 2 kötetben. Forditotta *Tóth Béla*. Ára 1 frt.

Egy apácza története. Regény irta Verga G. Ára 50 kr.

Yerba Buena. Regény irta Bret Harte. Forditotta *Fái J. Béla*. Ára 1 frt.

Elmult évekből. Elbeszélések irta Váradi Antal. Ára 50 kr.

Almanach 1892-re, szerkeszti Mikszáth K. Ára 1 frt.

Veszedelmes bűbáj. Regény két kötetben, irta Theuriet André. Forditotta *Tóth Béla*. Ára 1 frt.

A kegyencz Regény két kötetben, irta Sudermann H. Forditotta *Tábori Róbertné*. Ára 1 frt.

Kis Herczegnő. Regény, irta Mrs. Hungerford. Ford. *Fái J. Béla*. Ára 50 kr.

A kiengesztelt átok. Regény, irta P. Szathmáry Károly. Ára 50 kr.

A tilalom. Regény, irta Tinseau Leon. Ford. *Fái J. Béla*. Két kötet 1 frt.

A vér. Regény egy kötetben. Irta Benczkyné Bajza Lenke. Ára 50 kr.

VIII. ÉVFOLYAM.

Nimrod és társa. Regény, irta Ohnet György, ford. Tóth Béla. A két kötet ára 1 frt. A Nimród és társa méltón sorakozik a hires iró, megelőző legjobb müveihez. Ára 1 frt.

Almanach az 1893. évre. Szerk. Mikszáth Kálmán. 15 legkitünőbb magyar iró 15 elbeszélésével és Mikszáth humoros előszójával. Ára 1 frt.

Marina (Mr. Barnes of New-York.) Regény, irta Gunter A. C. Angol regény 2 kötetben. Az angol humor abból a szeretetreméltó fajtából való, mely az élet legsötétebb jeleneteit is aranyos derüvel zománczozza be. Ebből a genreből való a Mr. Barnes of New-York. A regény meséje a legérdekesebbek egyike. Ára 1 frt.

Nagy játék. Regény két kötetben. Irta Tábori Róbert. Almanach-beli elbeszéléseivel, jeles forditásaival már régóta szivesen látott irója Tábori Róbert az Egyetemes Regénytár olvasóinak. A „Nagy játék“ ügyesen megoldott problémával valóban rendkivül érdekes munka s meg van az az érdeme, hogy a magyar társadalommal foglalkozik. — még pedig találóan, jellemzően. Ára 1 frt.

Hivatalos feleség. Irta Savage Richard Henry. Angol regény. Olyan történet a „Hivatalos feleség“, mondta egy amerikai ujság, „melynek olvasásánál elfelejti az ember az evést és az alvást.“ Ára 50 kr.

Téli rege. Regény irta Rákosi Viktor. (Sipulusz). A legkiválóbb magyar humoristának ez a regénye a magyar társadalomból van véve. A mese elejétől végig olyan érdekes, hogy az olvasó figyelmét állandóan leköti. Ára 50 kr.

A fogadalom. Irta Jeanne Schultz. Francziából ford. Fái J. Béla. A fogadalom abban a szellem-irányban van irva, melyet a tulzásba tévedt modern realizmusnak nem sikerül kiszoritania, mindaddig, mig az igazi szépnek és nemesnek megértői lesznek. Magáról a regényről mondjunk csupán annyit, hogy azt — *olvasni kell*.

Werner G. Anteusz. Eredeti regény 2 kötetben. Ára 1 frt.

Ezt fogják követni egyelőre még meg nem állapitott sorrendben: Bródy Sándor, Herczeg Ferencz, Daudet Alfonz, Sardou, Tinseau L., stb. legujabb müvei.

Az „Egyetemes Regénytár"-ban

eddig megjelent 126 kötet, szerzők szerint A B C rendben.

	évf.	kötet
Abonyi. Magduska öröksége, regény	II.	7—8
„ A „pénzes molnár" románcza	IV.	12
Aidé. Az uri körökben	I.	18
Beniczkyné. Saját kezébe, regény	I.	16
„ „Ő az" regény	III.	1—2
„ A hegység tündére, regény	V.	1—2
„ Rang és pénz, regény	VI.	6—.
„ A vér	VII.	18
Bolsgobey. A kek fátyol, regény	I.	7—8
Bret-Harte. Yerba Buena	VII.	6—7
Bródy S. Emberek. Elbeszélések	III.	17
„ Faust orvos	V.	10
Burnett F. H. „A kis lord", regény	IV.	16
Carmen Sylva. Tábori posta, „	II.	17—18
Cherbuliez. Holdenis Meta, „	III.	7—8
„ Miss Rovel „	V.	17—18
Coleman John. Curly egy színész története	VI.	5
Collins. „Nem!" regény	I.	13—14
Conway. Beatrice házassága, „	I.	4—5
„ Élő halott, „	II.	3—4
„ Paulina, „	V.	3—4
Csiky Gergely. Az elvált asszony, regény	IV.	1—2
Daudet E. Az elitélt leánya	V.	13—14
Delpit A. A marquisné, regény	II.	13—14
„ E. A hitetlen, „	III.	3—4
Dosztojevszkij. Fehér éjszakák, regény	III.	18
Eckstein. Violanta, „	I.	15
Feuillet. A halott, „	I.	9
„ Az özvegy, „	II.	6
„ Művészbecsület	VI.	8—9
Gonzales. Egy csontváz elbeszélése	I.	17
Groller. A tábornok ur fia, elbeszélés	III.	10
Gunter A. C. Marina Mr. Barnes of New-York	VIII.	5—6
Gyarmathyné. A havasok alján	VI.	10
Haggard Rider. „Ő", regény	IV.	3—4
Herczeg Ferencz. Fenn és lenn	V.	11—12
Heyse P. Felejthetetlen szavak	V.	15
Hungerford Mrs. Kis herczegnő	VII.	14
Jókai M. A ki a szivét a homlokán hordja	V.	16
Kazár. Lég és föld. Kitörölt évek, két elbeszélés	III.	9
„ „A szivárvány", regény	IV.	15
Kövér Ilma Damáz Margit	VII.	13

	évf.	kötet
Letneff. Anjuta. Orosz regény	IV.	17—18
Lindau. Jung Helén, elbeszélés	II.	9
„ Lázban, regény	VI.	17
Margitay. Megölt lelkek, regény	II.	5
Mikszáth. A lohinai fü, elbeszélés	I.	3
„ A fészek regényei, elbeszélések	II.	16
„ „Almanach 1888“, 14 elbeszélés	III	5—6
„ „Almanach 1889-re“,	IV.	5—6
„ „Almanach 1890-re“	V.	5—6
„ „Almanach 1891-re“	VI.	3—4
„ „Almanach 1892-re“	VII.	3—4
„ „Almanach 1893-ra“	VIII.	3—4
Mudrony. Ildeiné leánya ered. reg.	VI.	15—16
Ohnet. A bánya, regény	I.	1—2
„ Lise Fleuron, regény	I.	10—11
„ A Croix-Mort grófnők, regény	II.	1—2
„ Sarah grófnő, „	II.	10—11
„ Akarat, „	III.	11—12
„ Rameau orvos	IV.	13—14
„ Utolsó szerelem	V.	8—9
„ A Pierre lelke	VI.	1—2
„ A vasgyáros (hámoros)	VI.	11—12
„ A gyülölség adója	VII.	1—2
„ Nimród és Társai	VIII.	1—2
Ouida. A freskók, regény	III.	15
Petelei. A fülemile, elbeszélés	I.	12
Savage R. Henry. Hivatalos feleség	VIII.	9
Serao. Isten hozzád szerelem, olasz regény	VI.	13—14
Sudermann. A kegyencz	VII.	11—12
P. Szathmáry. Balassa Bálint, †ört. regény.	II.	12
„ A legszebb herczegnő, regény	III.	13—14
„ A kiengesztelt átok	VII.	15
Tábori Rób., Nagy játék	VIII.	7—8
Tarchetti. A szív küzdelmei	V.	7
Theuriet. Veszedelmes bübáj	VII.	9—10
Tinseau Leon. A hivek, regény	VI.	18
„ A tilalom	VII.	16—17
Tolnai. A jubilánsok, regény	I.	6
Turgenyev. Első szerelem. Kipp-Kopp. elbesz.	II.	15
Uchard. Blaisot kisasszony, regény	III.	16
Váradi Antal. Elmult évekből	VII.	8
Verga. Egy apácza története	VII.	5
Welten. Egy éjszakára bezárva	I.	3
Werner. Szent-Mihály	IV.	9-10-11
Zola Emile. Álom, regény	IV.	7—8

Egy-egy kötet ára csinos piros vászonkötésben 50 kr.

Kapható minden könyvkereskedésben.

AZ ÉN UJSÁGOM

KÉPES GYERMEKLAP

Szerkesztő: PÓSALAJOS

Megjelen minden vasárnap.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 forint – Félévre 2 forint.

Negyedévre 1 forint.